

**ESQUERRA
REPUBLICANA**

Ponència política

**CONFERÈNCIA NACIONAL
PER LA REPÚBLICA CATALANA → → → →**

**L'HOSPITALET DE LLOBREGAT
6 I 7 DE JULIOL 2013**

Índex

BLOC 1. INTRODUCCIÓ: EL CONTEXT DE LA TRANSICIÓ NACIONAL..... 4

1.	Diagnòstic de la situació a Catalunya: la societat, l'economia i la política	5
2.	L'encaix impossible i els cops de porta de l'Estat: la sentència del TC 2010 i la negació de la sobirania fiscal.....	6
3.	La majoria social de l'11S del 2012: l'impuls del país cap a la independència.....	7
4.	La necessitat d'un pacte social i econòmic ampli: el compromís del Govern i l'oposició.....	8
5.	La vinculació de la consulta a les demandes socials.....	10

BLOC 2. LES PROPOSTES POLÍTQUES PER ASSOLIR LA INDEPENDÈNCIA: AGENDES I ESCENARIS DEL PROCÉS 12

1.	La 4a onada de processos d'independència: de l'autodeterminació al dret a decidir	13
1.1.	La doctrina Wilson i la Carta de les Nacions Unides: l'Autodeterminació dels pobles com a dret fonamental.....	13
1.2.	El «dret a decidir» com a paradigma dels processos d'independència en països moderns i societats avançades del segle XXI.....	14
1.2.1.	Cas Quebec–Canadà.....	14
1.2.2.	Cas Kosovo–Sèrbia.....	15
1.2.3.	Cas Escòcia–Regne Unit.....	15
2.	Objectiu 2014: la creació d'un Estat.....	16
2.1.	La generació d'un mandat democràtic.....	17
2.1.1.	El Referèndum o Consulta	17
2.1.2.	Unes eleccions plebiscitàries.....	17
2.1.3.	La declaració del Parlament	18
2.2.	El procés constituent: la declaració d'independència al Parlament de Catalunya.....	18
3.	Les agendes del procés	19
3.1.	Agenda catalana: la legitimació democràtica del procés a Catalunya.....	19
3.1.1.	Les eines de legitimació democràtica.....	19
	A) Resolució 5/X, de declaració de sobirania i el dret a decidir del poble de Catalunya, de 23 de gener de 2013.....	19
	B) Llei 4/2010, del 17 de març, de consultes populars per via referèndums.....	20
	C) Llei de consultes populars no referendàries.....	20
	D) Llei electoral de Catalunya.....	20
3.1.2.	La mobilització social per l'Estat propi.....	20
3.2.	Agenda espanyola: diàleg i negociació amb l'Estat.....	21
3.2.1.	Eines en clau espanyola: el tercer cop de porta de l'Estat?.....	21
3.2.2.	Fase constituent: la negociació posterior al referèndum o la consulta	22
3.3.	Agenda internacional.....	23

4.	Els escenaris del procés.....	24
4.1.	Hipòtesi I: l'escenari de pacte amb l'Estat espanyol.....	24
4.2.	Hipòtesi II: l'escenari de prohibició inicial de la consulta.....	25
4.3.	Hipòtesi III: l'escenari de la consulta amb intervenció europea.....	25

BLOC 3. LES EINES DE LA TRANSICIÓ NACIONAL: LES ESTRUCTURES D'ESTAT..... 27

1.	La Construcció de les estructures d'Estat.....	27
2.	El Consell Assessor per a la Transició Nacional i la preparació de les estructures d'Estat.....	28
3.	La hisenda pròpia.....	29
3.1.	1a fase.....	30
3.2.	2a fase: període intermedi.....	32
3.3.	3a fase: creació d'una Agència única.....	32
4.	La creació d'un banc públic.....	32
5.	L'articulació del sistema monetari i financer.....	33
6.	El sistema de pensions: la Seguretat Social catalana.....	35
7.	Les mínimes infraestructures de la transició nacional: aigua, energia i comunicacions, transport i mobilitat.....	38
7.1.	Recursos hídrics.....	38
7.2.	Pel que fa al subministrament energètic.....	40
7.3.	Comunicacions electròniques.....	41
7.4.	Transport i mobilitat.....	43
8.	La garantia de l'ordre públic.....	44
9.	La validesa i eficàcia jurídica dels contractes: la llei de transitorietat jurídica.....	46
10.	Nou ordenament jurídic i administració de justícia pròpia.....	47
11.	El paper de la insubordinació, la rebel·lió cívica i la desobediència civil.....	49

BLOC 4. ELS FONAMENTS DE LA REPÚBLICA CATALANA..... 52

1.	Un estat sobirà que garanteix els drets i llibertats d'una nació global.....	52
2.	Els vincles primordials del país.....	53
3.	Estructures d'Estat i polítiques a desenvolupar amb relació als Països Catalans.....	54
4.	La UE i l'encaix en les institucions internacionals.....	55
5.	Els valors republicans com a constructors de la democràcia, l'Estat i la forma de Govern.....	57
5.1.	Els valors republicans.....	57
5.2.	La democràcia i l'Estat, la forma de Govern.....	57
6.	L'organització territorial: descentralització en vegueries i dotar de poder al món local.....	58
7.	El sistema electoral: una nova llei electoral àmpliament consensuada i que suposi un avenç democràtic.....	59
8.	El control constitucional i la reforma constitucional.....	60
9.	La viabilitat del model econòmic i social.....	61
9.1.	La viabilitat econòmica de la República catalana.....	61
9.2.	Una nova economia i un nou model de desenvolupament.....	64
9.3.	Un nou model de relacions laborals i economia social.....	65
10.	El model de creixent sostenible, una economia verda.....	65
11.	Un model de benestar que asseguri la dignitat, a partir del dret desigual.....	67
12.	La ciutadania, la identitat, els drets i les obligacions compartides.....	70

Bloc 1

Introducció: el context de la transició nacional

El model polític, econòmic i social predominant a Europa és en una crisi profunda que afecta molt especialment els estats del sud. Aquest ha estat el context general en el qual s'han fet progressivament evidents els mecanismes de la subordinació política, econòmica i cultural dels països catalans, així com el malestar creixent i la capacitat de mobilització d'amplis sectors ciutadans. Aquest procés ha estat particularment intens i dinàmic a Catalunya, on ara mateix es planteja una oportunitat real d'esdevenir un estat sobirà, lliure i complet.

Encara que la gent d'Esquerra Republicana entenem que la nació catalana completa inclou el conjunt dels Països Catalans, també pensem i defensem que cadascun dels seus territoris històrics constitueix un subjecte polític sobirà específic i ha de disposar de la plena capacitat d'exercir el dret a decidir el seu futur. D'altra banda, és específicament a Catalunya on el suport a la independència ha guanyat un espai central en el debat públic i ha estat vinculat estretament a les aspiracions de transformació social i de construcció d'un nou estat. Per això, el procés de canvi que s'hi ha encetat pot produir un veritable capgirament democràtic i, en conseqüència, pot afectar de manera decisiva les expectatives polítiques dels altres territoris. Sens dubte, l'eventual independència de Catalunya ampliaria les oportunitats i les capacitats per reforçar els lligams de caràcter econòmic, social, cultural i polític entre els diversos territoris. Avui, la transformació política que viu Catalunya ja suposa un estímul per als moviments d'emancipació del País Valencià, de les Illes, de la Franja i de la Catalunya Nord. La democràcia i l'exercici del dret a decidir en cadascuna de les comunitats, amb el seu propi ritme i procés, és, en definitiva, l'únic procediment que pot completar l'articulació política de la nació.

L'orientació emancipadora que guia la mobilització popular a Catalunya, en plena crisi econòmica i enmig de la crisi política de relacions amb l'Estat, apunta a quatre direccions, indestruïbles les unes de les altres:

- 1) Eixamplar i fer valer la voluntat majoritària, articulada a l'entorn dels moviments socials i la societat civil, per encesar un procés de transformació i d'aprofundiment democràtic.
- 2) L'assoliment de la plena sobirania i la construcció d'un estat propi capaç de garantir-la.
- 3) La conformació d'una societat del benestar viable i sostenible, basada en la disponibilitat dels recursos propis i en un model econòmic incompatible amb la injustícia i la desigualtat flagrants.
- 4) L'establiment d'un marc de drets i deures inspirat en la justícia social i la llibertat, respectuós amb la diversitat, de ciutadania compartida i d'identitat electiva, capaç d'un confortable encaix en el món global.

L'assoliment d'aquests objectius es planteja, avui, en el marc de la Catalunya estricta, que és on el procés polític democràtic ha permès articular una majoria social.

L'Estat va tancar la porta de l'Estatut (2010). Després, va tancar la porta del pacte fiscal i el concert econòmic (2012). I tot indica que té la intenció de negar-nos la consulta per fer efectiu el dret a decidir. L'Estat ja ha parlat. Ara ens toca parlar a nosaltres, al poble de Catalunya. Des d'Esquerra Republicana, volem aportar la nostra perspectiva per contribuir a posar en marxa una etapa nova, d'una gran ambició social i de plenitud nacional.

1. Diagnòstic de la situació a Catalunya: la societat, l'economia i la política

Catalunya ha viscut, els darrers anys, una transformació humana i social molt profunda que l'ha convertit en un país molt més divers, amb vincles familiars, econòmics i culturals globals. D'ençà del canvi de segle, factors com ara el salt tecnològic, les corresponents modificacions dels comportaments i les formes d'organització, les intenses migracions procedents d'arreu o la terciarització de l'economia han radicalitzat, encara, el perfil excepcionalment obert i dinàmic del país. Tanmateix, la coincidència de la crisi financera internacional, l'esclat de la bombolla immobiliària espanyola — amb l'ensorrament del sector de la construcció —, la reorganització del sistema local de bancs i caixes i la contracció de la despesa pública i privada han tingut unes greus repercussions. Tot i que disposem d'una economia avançada, amb una base industrial diversificada i d'orientació exportadora, amb sectors especialitzats molt innovadors i competitiu, amb alguns segments professionals d'alta qualificació, o encara que el país s'hagi refermat com una gran potència turística, el sistema productiu català pateix mancances, dependències i desequilibris importants.

Aquests desequilibris, mancances i dependències ens han fet més vulnerables davant la crisi. Catalunya ha quedat severament perjudicada per l'efecte acumulat de tants anys d'espoli fiscal i de desatenció inversora de l'Estat espanyol, per la caiguda dels ingressos propis i per la manca d'instruments d'activació econòmica. Per això, un país que havia estat tradicionalment receptor d'immigració i lloc d'oportunitats, on tothom volia anar-hi, s'ha convertit en molt poc temps en un espai en recessió, que condemna molta gent jove i ben formada a marxar a la recerca d'horitzons més engrescadors. Després d'anys de creixement «fàcil» i de disponibilitat de capital, de generar llocs de treball d'escassa qualificació, ens trobem davant la descapitalització que suposa la pèrdua de joves preparats. Aquest és un dels pitjors efectes a curt i a llarg termini de la crisi que patim.

El dèficit de recursos, d'infraestructures necessàries i de capacitat política per impulsar un model propi de desenvolupament (pacte CiU i PP, 2011-2012) ha abocat a una retallada contínua de prestacions i serveis i a l'afebliment de les bases del model social de benestar. La laminació dels pressupostos públics ha encongit àrees bàsiques de les polítiques socials, com ara els serveis assistencials, el sistema sanitari o l'ensenyament, i ha afectat greument el funcionament econòmic general (supressió de línies de subvenció, bloqueig de la inversió pública, retard en els pagaments als proveïdors, desmantellament d'estructures de tota mena). La fragilitat financera catalana, la ineficiència d'alguns sectors, el posicionament tecnològic desigual en altres sectors i l'insuficient suport públic i privat a la recerca i la innovació s'han combinat amb la subordinació imposada i la ingerència de les polítiques espanyoles relatives al marc laboral, el model comercial o el model universitari. En general, les polítiques de l'Estat han afavorit unes opcions contràries als interessos de l'economia catalana obstruint projectes (Corredor del Mediterrani), diferint inversions (connexió ferroviària als ports) impeding la gestió de grans infraestructures (aeroport del Prat), incomplint compromisos d'inversió pressupostats, boicotejant mesures fiscals (impost sobre les operacions bancàries), etc.

L'exigència externa, d'ençà del 2010, de la reducció del dèficit públic, la impossibilitat de recórrer als mercats de crèdit i la instrumentalització de l'Estat de les transferències de partides pendents per exercir pressió sobre la Generalitat

han derivat en una alarmant manca de liquiditat de l'Administració catalana. La falta de crèdit a les empreses i els particulars, l'endeutament privat acumulat en l'etapa expansiva, l'increment de l'atur, les retallades salarials, la caiguda del consum, l'alentiment general de l'activitat econòmica i la falta d'expectatives immediates de millora han generat un palpable desànim i un clima d'incertesa. La proliferació del pessimisme i el temor han acompanyat l'extensió de la pobresa i l'amenaça de la indigència entre un ampli ventall de sectors socials. En aquestes condicions, amb uns serveis públics aprimats i desbordats, només l'acció del voluntariat solidari, les xarxes de suport comunitari i els vincles d'amistat i familiars impedeixen que les esquerdes es facin més profundes i que es trenquin les bases de la cohesió social. En el terreny específicament polític, el rerefons mostra les tensions creixents entre l'Estat i la Generalitat, el malestar ciutadà —aquí— davant d'una discriminació cada vegada més reiterada i indissimulada i els efectes intoxicants —allà— de la persistent distorsió informativa dels mitjans espanyols sobre la situació catalana. La desconfiança de la població catalana en el model d'autogovern pactat a l'inici de la transició s'havia aguditzat en la mesura que es feia evident la subordinació fonamental de la política catalana en la dinàmica espanyola, així com les raons i els procediments del corresponent sotmetiment econòmic. Des d'aquest punt de vista, el nou Estatut aprovat el 2006 no suposava canvis gaire substancials. Però la reacció hostil de l'espanyolisme i el detonant de la sentència del Tribunal Constitucional van determinar l'esgotament de la via estatutària. La conseqüència immediata va ser la gran manifestació popular de rebuig de la sentència (10 de juliol de 2010) que, de fet, es va convertir, també, en la demostració palpable que el sobiranisme havia esdevingut hegemònic dins del catalanisme. La mobilització per reivindicar el dret a decidir i l'aflorentament desacomplexat del sobiranisme en el centre de l'escena política feien, de cop, visible un procés llargament covat entre la gent i afavorit per la inoperància de les classes dirigents tradicionals: a Catalunya s'estava completant un procés profund de desplaçament de l'hegemonia i de constitució d'un nou bloc social i històric de base popular i capaç de liderar el país.

La vocació cívica, democràtica i propositiva del moviment popular ha contrastat, durant aquests anys, amb el progressiu descrèdit de la política institucional, agreujat pels casos de corrupció, pel burocratisme, pel tacticisme partidista i per la reducció habitual de l'activitat política en la seva dimensió més formal i previsible. Una política mancada d'autenticitat, un simple espectacle mediàtic, un mercat d'influències al servei del lobbisme, un espai fet a la mida de l'estricta càlcul electoral. En el marc de l'esforç per no malmetre l'energia exhibida el juliol de 2010, per anar més enllà de la política institucional i per mantenir viva la il·lusió transversal pel procés d'emancipació nacional i de construcció de l'estat, es va produir la constitució de l'Assemblea Nacional Catalana. Al seu voltant, i al del món cívic i associatiu, es va gestar la convocatòria de la decisiva manifestació multitudinària de l'Onze de Setembre de 2012. L'impacte de la manifestació va resultar decisiu. Va alterar completament l'escenari polític català i va introduir la reivindicació catalana de la sobirania en l'agenda dels organismes i els grans mitjans de comunicació internacionals. Aquell va ser el punt d'inflexió que encetava el cicle polític que ara mateix estem vivint.

2. L'encaix impossible i els cops de porta de l'Estat: la sentència del TC 2010 i la negació de la sobirania fiscal

L'articulació del moviment social per la independència s'accelera com a conseqüència de la inviabilitat manifesta del procés estatutari, iniciat el 2003. L'Estatut va tenir una primera formulació en l'ampli acord de setembre de 2005 al Parlament, en què es plantejava una posició gradualista d'increment de la sobirania, es corregia el model fiscal i s'obria la possibilitat d'encetar una via federalitzant. Però, malgrat les retallades introduïdes (acords Mas-Zapatero a La Moncloa) en el text que el poble de Catalunya va ratificar en referèndum el 2006, aquests plantejaments acabarien sent expeditivament rebutjats. Després d'un procés deliberatiu vergonyant, el Tribunal Constitucional va emetre una decisió, el 2010, en contra de l'autogovern de Catalunya, ratificant la supremacia de les lleis espanyoles per damunt de qualsevol llei orgànica emanada del Parlament de Catalunya.

Aquest menysteniment de l'Estat del consens bàsic de la majoria de catalans, aglutinats políticament a l'entorn de CiU i PSC, els partits centrals, majoritaris i gradualistes, va propiciar les condicions per a un canvi polític transcendental: el desplaçament del gruix del catalanisme cap a posicions sobiranistes.

El rebuig definitiu del Govern espanyol del PP a qualsevol forma de sobirania fiscal catalana —malgrat l'acord CiU-PP al Parlament de Catalunya (2011-2012)—, juntament amb el cansament social davant de la inoperància de les administracions i els casos reiterats de corrupció política no han fet sinó augmentar el descrèdit i deteriorar els fonaments de l'actual model de democràcia. Paral·lelament, la persistència de la crisi econòmica ha fet manifesta la relació de causalitat, a Catalunya, entre l'espoli fiscal i l'espoli social, i ha reforçat el convenciment majoritari que mantenir-nos com una comunitat autònoma dins de l'Estat espanyol ens aboca al col·lapse i a una lenta agonia com a poble.

3. La majoria social de l'11S del 2012: l'impuls del país cap a la independència

El suport social a la independència ha experimentat un augment decisiu els darrers anys, fins al punt de situar la qüestió del futur polític de Catalunya en el centre de l'agenda i del debat públic. La proposta de l'estat propi apareix com l'únic projecte «complet» de reorientació de la política sencera d'un país i com un línia plausible de superació de la crisi, tant en clau espanyola com europea. Per això mateix, el debat social respecte a la crisi no es pot abordar sense tenir en compte la qüestió de la sobirania i —especialment després de l'operació Monti a Itàlia i les altres imposicions antidemocràtiques de la troica— la qüestió de la qualitat i la radicalitat democràtiques.

Si bé l'11S de 2012 marca un punt decisiu en la demostració al carrer del suport social a la independència, en l'àmbit demoscòpic, aquest suport majoritari ja es va constatar quan es va incorporar a les enquestes i als baròmetres d'opinió política la pregunta simple sobre la intenció de vot (un sí o un no) davant d'un eventual referèndum sobre la independència.

Segons les dades del CEO, el màxim de suport al sí es va registrar la tardor de 2012 (57 %), coincidint amb la convocatòria d'eleccions al Parlament del 25N. Actualment, el suport estimat assoleix el 54,7 %, un percentatge similar al d'altres enquestes dutes a terme els darrers dos anys i que tendeixen a mostrar un patró sorprenentment estable: al voltant d'un 55 % de suport al sí, un 25 % de suport al no, un 15 % d'abstenció.

La consistència d'una majoria a favor del sí a la independència es confirma amb l'evolució de les preferències de la ciutadania davant d'una pregunta multiopció sobre el model d'articulació jurídicopolítica que desitja per a Catalunya. L'opció de ser un «estat independent» s'erigeix com la preferida (46,5 %), 24 punts més que «l'estat federal» (22,4 %) i 26 més que «l'autonomia» (20,7 %), que era encara, a finals de 2010, l'opció que comptava amb més suport a Catalunya (38,2 %). D'ençà de llavors, s'observa un procés accelerat de conversió de les posicions autonomistes i federalistes en independentistes, així com l'afebliment dels regionalistes, relacionat directament amb el cop de porta de l'Estat al procés estatutari i a les demandes de més sobirania del poble català. Aquest desplaçament de posicions ha afectat molt considerablement les bases electorals de CiU, però també les d'ICV i del PSC.

Després de la fulminació de l'Estatut, s'ha anat configurant una nova centralitat política a Catalunya, expressada en el resultat de les eleccions del 25N de 2012, que fan d'ERC la segona força en el Parlament. El gruix del cos electoral es va moure cap a l'esquerra i cap a posicions sobiranistes i de contestació i es va configurar una nova majoria al Parlament favorable al procés de creació d'un estat propi, a l'empara d'un referèndum que ha de tenir lloc el 2014. Les eleccions també van suposar l'entrada de la CUP al Parlament i un creixement considerable de C's, que disputa obertament al PP l'espai unionista i que obté els seus millor resultats amb la incorporació d'un electorat jove dins dels feus tradicionals del PSC de l'àrea metropolitana.

Entre les conclusions i lliçons que es poden extreure dels darrers resultats, podem assenyalar: 1. que l'espai preferent d'ampliació del suport social al sí s'ha de basar en la inclusió de les posicions federalistes i en l'atracció d'una part de l'abstenció; i 2. que el descens del suport al no —i de la negativa a la consulta— està relacionat amb el caràcter molt minoritari de l'unionisme d'esquerres, fragmentat en diverses formacions (ICV, PSC i C's), i la creixent complexitat de l'unionisme de dretes, concentrat en el PP, però també present a C's i en sectors influents d'Unió.

4. La necessitat d'un pacte social i econòmic ampli: el compromís del Govern i l'oposició

- La causa interna que pot posar en risc el procés endegat és la degradació social.
- En política social i econòmica, la primera responsabilitat del Govern davant la crisi és posar-se al costat del poble i dels més desfavorits per sumar-los al sobiranisme.
- L'asfíxia econòmica i financera ha anul·lat l'autogovern en matèria pressupostària.
- L'espoli fiscal, l'impagament de deutes de l'Estat i la negativa a distribuir els esforços dels ajustaments pressupostaris de forma equitativa, obliguen la Generalitat a ser l'executora de les retallades.

El pacte CiU i PP que obria legislatura els últims dies de 2010 va significar un aposta per les receptes d'austeritat i la retallada de les estructures d'estat que realment existien. En molts aspectes, es va tractar d'un a veritable contrareforma que carregava contra l'obra feta pels governs d'esquerres (2003-2010). Fins poc abans de cloure aquella legislatura a mig mandat, després de gairebé dos anys de retallades, el govern Mas no va adonar-se que continuar per aquesta via era socialment inassumible.

L'Estat, cada vegada més bel·ligerant contra les institucions i el Govern català, l'ha ofegat econòmicament, ha incomplert els seus compromisos, ha diferit les transferències i, amb el bloqueig de les iniciatives per obtenir més recursos (impost bancari), ha impedit l'increment dels ingressos propis via impostos com a fórmula per evitar més retallades. D'aquesta manera, el Govern espanyol —tot i que sap que Catalunya és a la cua de les comunitats autònomes (CA) i d'Europa en nombre de treballadors públics per habitant— força la Generalitat a executar la seva descapitalització i la dels serveis públics i socials del benestar.

És absolutament imprescindible que les forces i els moviments socials que lluiten contra les retallades acabin d'incorporar com a factor fonamental de la seva anàlisi i de les seves propostes la qüestió de la sobirania, i que compleixin la seva adhesió a la demanda social majoritària de celebrar una consulta per decidir un nou horitzó de futur. Davant del drama humà de l'atur i la crisi, o de l'eixamplament de la pobresa, ningú no pot ignorar ja la necessitat imperiosa —i el dret— que té la societat catalana de controlar els seus recursos, els seus impostos i, al capdavant, el seu destí.

L'efecte combinat de la pèrdua dels aproximadament 16.000 milions d'euros (MEUR) de l'espoli fiscal, els que són evadits o els que no es recapten per causa del frau fiscal, els corresponents als deutes de l'Estat no satisfets —els acumulats i els corresponents al 2013—, afegit a la distribució tan poc equitativa dels objectius de dèficit que l'Estat ha fixat a les CA, estrangulen les polítiques socials, el suport a l'ocupació i a l'activitat productiva i els pagaments als proveïdors i de les nòmines dels treballadors públics. És de tota evidència que qualsevol política progressista ha de canviar aquesta forma flagrant de sotmetiment.

900.000 persones sense feina, moltes més en situació de vulnerabilitat, empobriment generalitzat, deteriorament del teixit productiu, poc dinamisme econòmic i molts esforços per, simplement, «no haver de tancar», escasses o nul·les oportunitats per als joves, caiguda del consum, manca de crèdit... La factura social de la crisi és terrible i el país és en recessió. Aquelles mesures que havien d'estabilitzar les finances públiques i privades han causat molt patiment i han

tingut un efecte contrari. Malgrat les retallades que ja s'han produït, la pressió fiscal, el dèficit públic, el deute, l'atur i l'economia submergida continuen augmentant. Les jubilacions s'allunyen i generen incerteses, els estalvis en preferents s'han volatilitzat, moltes pimes tanquen i massa autònoms pleguen.

Les receptes de la política econòmica espanyola i europea han fallat estrepitosament. En comptes de rescatar els desnonats, s'han destinat els recursos a rescatar els qui desnonen. I els diners frescos obtinguts a baix interès, en comptes d'anar dirigits a les pimes i als emprenedors, són prestats a un Govern espanyol que lidera els rànquings dels països més endeutats i amb més atur del món. Les finances de la Generalitat es troben en situació de col·lapse. En les circumstàncies actuals, les perspectives de recuperació econòmica i de sosteniment de l'estat del benestar es troben greument amenaçades. Per això, cal prendre decisions amb urgència i amb el punt d'audàcia i valentia que la situació requereix. Sabent que les nostres opcions i oportunitats particulars van associades a la capacitat d'actuar col·lectivament que demostrarem com a país. Fer efectiu el dret a decidir, disposar de la gestió de tots els nostres impostos i determinar les nostres polítiques són objectius inajornables. La via autonòmica ja no proporciona cap possible solució ni alternativa. És morta. L'emancipació és ja una necessitat fins i tot per a la majoria dels que no la volen.

En la conjuntura actual, Catalunya hauria de poder establir un marc de concertació social estable que inspirés el programa econòmic que ha de tenir la transició nacional i, alhora, li garantís un ampli suport social. No podem perdre l'oportunitat de forjar un pacte que garanteixi la prioritat de la defensa de l'estat del benestar i la superació dels factors de desigualtat i d'injustícia evidenciats per la crisi, en el transcurs del procés constituent que volem endegar. La justícia social i la igualtat social d'oportunitats, de drets i de responsabilitats són en el fonament mateix de la llibertat nacional que volem assolir. Ara mateix, Catalunya només pot aprovar uns pressupostos si els diversos agents econòmics, les forces parlamentàries favorables al dret a decidir i el conjunt d'actors socials i institucionals més compromesos som capaços d'acordar un Contracte programa entre la societat i el Govern que fixi prioritats, que estableixi un calendari realista a la sobirania fiscal, que determini la magnitud i la incidència dels ajustaments, i que estableixi els mecanismes de reversió dels sacrificis econòmics i socials que recauen sobre els treballadors i empresaris.

Catalunya ha de bastir un procés propi de concertació social sabent que l'autonomia ha estat anorreada per l'Estat i administrar els mecanismes d'intervenció. Només si compta amb un ampli consens, el Govern podrà incorporar-se a la reivindicació d'un canvi en la política europea —que dessacralitzi l'austeritat i que prioritzi un creixement econòmic al servei del progrés social. Aquest consens també permetria més fermesa del Govern davant de Madrid per evitar la caiguda dels pressupostos i el consegüent empitjorament de l'atur i la capacitat de controlar el dèficit.

El conjunt de forces polítiques i agents socials podrien aspirar a posar fi a la pròrroga dels pressupostos si s'acorda un Contracte programa que comprometi el conjunt dels agents socials i les forces polítiques a:

- Actuar conjuntament i decididament contra el frau fiscal i la morositat.
- Canviar la lògica de la Llei d'estabilitat pressupostària i vincular la recuperació dels ingressos públics a la reversió de les retallades de l'estat del benestar, en lloc de prioritzar el retorn del deute, atenent la incidència que té en els col·lectius socials més vulnerables i amb més risc d'exclusió social.
- Concertar els ajustaments amb criteris de progressivitat i segons la seva consideració de serveis públics preferents per preservar el principi d'igualtat d'oportunitats.
- Prioritzar l'ajust de la despesa per la via de l'augment de l'eficiència —com ara la compra pública, l'ús dels actius immobiliaris o la reducció de les partides de compres de béns i de serveis—, així com de la reducció i minimització de despeses més prescindibles, com ara les despeses de representació i protocol, la despesa generada per òrgans superiors i organismes independents, etc.
- Establir un ordre de prioritats en la recuperació dels ingressos, dècima a dècima del PIB, que restableixi les cobertures socials perdudes en els àmbits educatius, sanitaris i socials i que restitueixi l'ajustament practicat en els sous dels treballadors públics.

- Establir un compromís de prioritització dels recursos d'endeutament a la morositat de les administracions envers les pimes catalanes, el suport a l'activitat econòmica, la productivitat i l'ocupació en la línia de l'acord estratègic entre Govern, sindicats i patronals.

Catalunya no pot deixar cap ciutadà al marge ni perdre de vista el nord de la recuperació de l'activitat econòmica i l'ocupació. Perquè, si democràticament ens guanyem la sobirania, sabem que hi ha diners: la societat catalana genera 36.000 MEUR en impostos. Davant la urgència econòmica i social, ens cal posar la democràcia en mans dels ciutadans i procurar que la situació no desbordi la capacitat d'acció i representació del conjunt d'agents i institucions econòmiques i socials del país.

5. La vinculació de la consulta a les demandes socials

- L'eixamplament i l'aprofundiment dels arguments de tota mena que avalen l'aposta per l'estat propi. La clau econòmica, la clau cultural. Els drets i les llibertats.
- La vinculació de la consulta i de l'opció sobiranista a la renovació i la regeneració democràtiques.
- La vinculació de la consulta i el procés emancipador a les transformacions econòmiques i socials. Una gran experiència democràtica d'innovació i modernització.

En un marc de tensions creixents, que interpel·len i obliguen a replantejar la qüestió de la sobirania i la de la legitimitat democràtica, les polítiques antisocials imposades per les autoritats europees han fracassat en l'objectiu de sanejar les finances públiques dels estats i les seves administracions. Les finances públiques s'han vist perjudicades per la caiguda dels ingressos i de l'activitat econòmica, agreujada per les retallades, mentre els dèficits es mantenen i el volum dels deutes s'acumula. La clau del conflicte entre els països del nord i del sud europeus consisteix, en essència, en la imposició d'unes regles del joc per solucionar un conflicte d'interessos entre els creditors i els deutors europeus.

Itàlia exemplifica com la troica és capaç d'imposar un govern tecnocràtic sense passar per les urnes. Portugal exemplifica l'alumne obedient que, malgrat haver aplicat fil per randa tot el que li han demanat des de la UE, veu com la seva situació empitjora. El cas espanyol il·lustra un malbaratament ingent de recursos en infraestructures radials i ruïnoses i un abocament de recursos al sistema bancari, que manté una sèrie d'entitats de forma artificial, sense solucionar el problema de la provisió de crèdit al teixit productiu.

Simultàniament, la problemàtica social de l'atur o dels desnonaments ha posat al descobert la injustícia de certes normatives i les vergonyes de certs partits que actuen al dictat de les grans corporacions financeres. Aquests són exemples de falles de la democràcia, que han fet reaccionar la ciutadania i que han generat nous moviments socials de contestació. La contestació davant les injustícies i les desigualtats, que s'estén fins a les classes mitjanes i que és molt crítica amb la política convencional, encara que, en general, demana una profunda regeneració democràtica, també mostra, esporàdicament, plantejaments i comportaments amb trets de naturalesa «antipolítica».

A Catalunya, aquestes injustícies i desigualtats s'agreugen per l'efecte multiplicador de la subordinació política i econòmica que patim. De fet, el disseny del receptari europeu en matèria de política econòmica, contraindicat per a la recuperació econòmica, es complementa amb uns ajustaments imposats per l'Estat espanyol, que aprofita la crisi per procedir a una involució autonòmica, recentralitzadora, laminadora de competències, que anul·la de facto l'autogovern. La redistribució dels marges de dèficit, el manteniment de la màquina burocràtica i del pressupost de defensa i l'anunci de la suspensió de transferències per finançar els serveis d'atenció a la dependència són només alguns exemples de la concepció general que inspira l'actuació de l'Estat.

Conquerir la sobirania per disposar de les eines i dels recursos indispensables per fer front als reptes i a les adversitats és urgent i necessari; i és possible. Disposar d'habitatge, arribar a final de mes, tenir cura dels infants i dels avis, trobar feina, estudiar... són actes que un nombre creixent de famílies no pot dur a terme. Cal atacar immediatament i decididament les causes principals conegudes d'aquests problemes. Per dignitat política i per imperatiu moral. En aquest sentit, el clam català per la consulta és la forma més legítima de posar la democràcia en mans de la societat, de totes les persones. Sobretot quan l'oportunitat d'escollir lliurement i conscientment el futur polític va directament lligada a l'oportunitat de forjar un nou sistema econòmic, més pròsper i socialment més just, i de procedir a una profunda regeneració democràtica i institucional que enforteixi els ciutadans davant dels poders públics.

Estem convençuts que, avui, el projecte independentista d'esquerres és el que pot respondre més bé a les necessitats dels ciutadans:

- En un temps de desprestigi de la política, els republicans proposem incrementar el protagonisme, la participació i el poder d'acció i de decisió de la ciutadania; estem compromesos amb la gestió pública honesta i transparent, amb l'eliminació de situacions de privilegi, amb la cura i l'eficiència en l'assignació dels recursos públics i amb la radicalitat democràtica.
- En una època de crisis sistèmiques d'abast europeu, exigim la fi de l'espoli fiscal; volem disposar del control dels nostres recursos per poder encarar la crisi i les reformes estructurals que necessitem, per forjar un sistema econòmic obert, sostenible i competitiu, amb feina i oportunitats per a tothom.
- En un context d'amenaça del capital i dels mercats cap a l'estat del benestar, propugnem un model social propi d'una societat moderna, que no deixa ningú enrere i que proporciona oportunitats per a tothom. Una societat en què els ciutadans tenen accés universal a l'educació, la sanitat, els serveis socials i la cultura, i esdevenen responsables de la consecució del benestar comú.

Bloc 2

Les propostes polítiques per assolir la independència: agendes i escenaris del procés

El procés per decidir el futur polític que proposa la ciutadania de Catalunya no és un fet gens singular, és un fet habitual. Abans que nosaltres, l'han volgut fer centenars de països al món.

Fins a vint-i-quatre dels actuals estats europeus van assolir la independència durant el segle XX. La història de Polònia, Noruega, Finlàndia, Hongria, Irlanda, Estònia, Letònia, Lituània, etc. ens il·lustra el fet que la llibertat i l'autodeterminació dels països és un fenomen habitual en les nostres contrades.

La celebració d'un referèndum per desvincular-se de Suècia va portar la llibertat a Noruega, el 1905, guanyant-lo amb un 99,95 % dels vots i amb una participació del 85 %. El 1944, Islàndia es va independitzar de Dinamarca amb un referèndum que va guanyar amb un 98 % de vots a favor.

Un dels referèndums més recents és el de Montenegro, que va guanyar amb el 55,5 % dels vots a favor. La Unió estatal de Sèrbia i Montenegro permetia que, en un termini de 3 anys, accedissin a la independència. Fou així com aquest referèndum va establir un precedent important perquè h va intervenir la UE, posant condicions per a la legitimitat dels resultats: es requeria un mínim de participació del 50 % i un resultat mínim del 55 % a favor del sí.

D'altra banda, des de la perspectiva històrica de l'Estat espanyol, fins a 23 territoris se n'han segregat els darrers segles. El 1640 Portugal s'independitzà de la Corona Espanyola, que el 1648 perdia Flandes. Durant el segle XIX un total de 17 territoris, des de les colònies americanes fins a Filipines, Puerto Rico i Cuba, el 1898. Al segle XX, el Sàhara Occidental i Guinea Equatorial van sortir de la jurisdicció espanyola.

1. La 4a onada de processos d'independència: de l'autodeterminació al dret a decidir

El segle XX ha produït tres grans onades de creació d'estats:

- Després de la Primera Guerra Mundial (Polònia, Hongria, Irlanda, etc.)
- Després de 1945, vinculada als processos de descolonització.
- L'esfondrament de l'URSS, amb la caiguda del mur de Berlín, la independència de les Repúbliques bàltiques i els països de l'Est, genera un reguitzell de nous estats: 1988-1991: Estònia, Letònia i Lituània; 1990: Eslovènia; 1991: Geòrgia, Croàcia, Macedònia, Ucraïna, Uzbekistan; 1992: Eslovàquia, Bòsnia i Hercegovina, Eritrea; 2003-2006: Montenegro; 2008: Kosovo.

Des d'una perspectiva jurídica, la tercera onada de processos d'independència, derivada de l'esfondrament de l'URSS, representa la transició entre l'apel·lació al dret a l'autodeterminació, i el dret a decidir, com a figura jurídica emergent en el sí de la jurisprudència internacional.

Actualment, alguns experts en ciència política teoritzen l'anomenada «quarta onada» de creació d'estats: a més de l'exemple de Groenlàndia, actualment Escòcia té plantejat un procés d'independència respecte del Regne Unit; i un procés similar es troba en estat de letargia al Quebec, després de 2 referèndums (1980 i 1995). I també al País Basc i Flandes la ciutadania expressa cada cop amb més intensitat la seva voluntat d'accedir a la independència. Es tracta d'un seguit de processos que no responen als esquemes autodeterministes postcolonials. Són comunitats inserides en societats occidentals avançades, en les quals la voluntat ciutadana vol decidir el seu futur i viure en plenitud democràtica.

1.1. LA DOCTRINA WILSON I LA CARTA DE LES NACIONS UNIDES: L'AUTODETERMINACIÓ DELS POBLES COM A DRET FONAMENTAL

L'anomenada Doctrina Wilson és el precedent del principi del dret a l'autodeterminació dels pobles com la facultat essencial dels pobles a decidir lliurement. Fou formulada per primer cop el 1919, dins Els catorze punts del president nord-americà Woodrow Wilson, i foren recollits en el Tractat de Versalles que posava fi a la Primera Guerra Mundial. La Societat de Nacions recollia aquest principi com a mecanisme internacional per resoldre pacíficament els conflictes vinculats a les aspiracions polítiques dels pobles.

La Carta de les Nacions Unides de 1945 (art. 1.2.), la Declaració Universal dels Drets Humans (ONU, 1948) i el Pacte Internacional de Drets Civils de 1966 (art. 1.1.) estableixen que l'autodeterminació és un dret fonamental, individual i col·lectiu, de les persones i els pobles a decidir lliurement el seu estatus polític, econòmic, social i cultural. Assentada sobre la idea de llibertat, l'autodeterminació ha esdevingut una de les normes fonamentals de les relacions internacionals del món contemporani (segle XX). Es considera una norma *ius cogens*, és a dir, una norma de dret imperatiu en el més alt nivell de les lleis internacionals.

L'article 1 del Document fundacional de la Carta de les Nacions Unides (1945) estableix la necessitat de «fomentar relacions d'amistat entre les nacions basant-se en el respecte del principi de la igualtat de drets i el d'autodeterminació dels pobles, i prenent les mesures adequades per enfortir la pau internacional». Així, en virtut del dret a l'autodeterminació dels pobles, es va auspiciar internacionalment la independència de les excolònies de les potències europees a partir de 1945, així com les dels països bàltics i de l'Europa de l'Est en els anys noranta del segle XX.

Completades les onades històriques segona i tercera, amb els seus condicionants, contextos, lluites, raons i moviments, l'aplicació del dret a l'autodeterminació fou restringit per un cert consens de les grans potències en el si de l'ONU. Hi ha dos elements que van suscitar la reacció dels estats que, davant l'auge del dret a l'autodeterminació, volien evitar la

secessió de comunitats i territoris. D'una banda, esgrimien el dret a la «integritat territorial dels estats», de manera que qualsevol conflicte nacional esdevé una qüestió interna en què la ingerència externa no és benvinguda. De l'altra, s'ha atacat jurídicament la indefinició del terme poble (el subjecte polític), sovint identificat com una 'nació sense estat' o com una 'comunitat cultural dins el territori d'un estat nació'.

És així com la doctrina internacional (Resolució de Nacions Unides 1514–XV, de 1960, i 2625–XXV, de 1970) considera que la possibilitat d'exercir el dret a l'autodeterminació (constituir un estat independent ex novo o per secessió d'un estat que ja existia) queda reservada només als pobles en situació de sotmetiment colonial, d'ocupació militar estrangera o d'integració en un estat que no respecta els drets humans i mancat d'un govern representatiu del conjunt dels ciutadans del territori. Per tant, malgrat que siguem una nació (cosa que l'Estat espanyol s'apressa a negar sempre) i malgrat que tinguem tot el dret a l'autodeterminació, el fet de disposar d'un sistema autonòmic, d'un parlament i d'un govern representatiu, dificulta enormement la tasca de fer comprensible i indiscutiblement legítim, a ulls de la comunitat internacional, l'ús efectiu d'aquest dret. Com demostrarem que estem sotmesos colonialment o ocupats per una força militar estrangera? La comunitat internacional pot sentenciar que avui l'Estat espanyol conculca els drets humans als ciutadans de Catalunya?

Malgrat que molts ciutadans catalans independentistes haguem viscut les darreres dècades amb el sentiment d'estar ocupats, colonitzats i espoliats, i tinguem la sensibilitat democràtica ferida, aquesta no havia estat fins ara la percepció majoritària a Catalunya.

1.2. EL «DRET A DECIDIR» COM A PARADIGMA DELS PROCESSOS D'INDEPENDÈNCIA EN PAÏSOS MODERNS I SOCIETATS AVANÇADES DEL SEGLE XXI

El dret a decidir es defineix com el dret de les persones i dels pobles a ser sobirans. És la proclamació de la voluntat popular com a instrument dels ciutadans per determinar-se i valer-se políticament per si mateixos. El dret a decidir és el dret que té una comunitat política a expressar democràticament la seva voluntat en relació amb el seu futur polític col·lectiu.

El dret a decidir connecta amb el principi democràtic, que presideix tots els textos fonamentals tant del Dret Internacional, com del Dret Constitucional intern o dels tractats constitutius de la Unió Europea. El principi democràtic estableix el dret dels ciutadans a participar en qualsevol decisió que els incumbeix, sense restriccions i en igualtat de drets entre les persones. El dret a decidir és una figura jurídica en construcció que comença a ser reconeguda per la Jurisprudència internacional. I és en virtut de la juridificació i cristallització de costums, que el dret a decidir troba l'espai jurídic dins la legalitat internacional.

Actualment, el reconeixement efectiu del Dret a decidir i la seva connexió amb el Principi democràtic el trobem en tres processos recents, dins aquesta «quarta onada» de processos d'independència. Parlem del Quebec-Canadà, Kosovo-Sèrbia i Escòcia-Regne Unit.

1.2.1. CAS QUEBEC-CANADÀ

Les autoritats federals canadenques van autoritzar 2 referèndums al Quebec. El 1980 se celebra el primer referèndum al Quebec, amb un índex de participació del 85,6 %. El no es va imposar amb el 59,56 % del vots, per un 40,44 % de partidaris del sí. El 1995 va tenir lloc el segon referèndum. El no va obtenir un 50,56 % del vots i el sí, el 49,44 %, amb un índex de participació espectacular del 94,5 %.

Posteriorment, el 1998, el Tribunal Suprem del Canadà va afirmar que el Quebec no tenia dret a la secessió, ni pel Dret Internacional ni pel dret constitucional intern, però que «si optava per la independència en un referèndum fet amb totes les garanties, aquesta decisió havia de ser respectada en virtut del principi democràtic i obligaria a obrir una

reforma constitucional al Canadà per fer-la efectiva». Per regular aquesta eventualitat, el Parlament del Canadà va aprovar l'any 2000 la Llei de la claredat (Clarity Act) que estableix les condicions en les quals el govern federal hauria d'entrar en negociacions que podrien conduir a la secessió d'una de les seves províncies després d'un referèndum.

1.2.2. CAS KOSOVO-SÈRBIA

El 17 de febrer de l'any 2008, l'Assemblea de càrrecs electes de Kosovo va aprovar la Declaració Unilateral d'Independència respecte de Sèrbia. La Cort Internacional de Justícia (Resolució de 22 de juliol de 2010, del Tribunal de l'Haia) va resoldre (sense entrar a valorar el dret a l'autodeterminació ni el dret de secessió) que la Declaració unilateral d'independència de l'Assemblea de càrrecs electes Kosovar de l'any 2008 no era contrària al Dret Internacional en el sentit que no vulnerava cap llei internacional, «perquè era la manifestació d'una cambra elegida lliurement pels ciutadans i, per tant, l'expressió del principi democràtic». L'opinió del Tribunal, formulada a conseqüència de la pregunta de l'Assemblea General de les Nacions Unides a proposta de Sèrbia, va ser clara: «El dret internacional general no preveu prohibicions sobre les declaracions d'independència i, per tant, la declaració del 17 de febrer de 2008 no viola el Dret Internacional general».

Davant tota mena de pressions internacionals, un total de 10 dels 14 membres del Tribunal Internacional de Justícia van confirmar la proclamació d'independència de Kosovo, indicant també en la sentència que «la il·legalitat lligada a les declaracions d'independència no derivava del seu caràcter unilateral, sinó del fet que estaven lligades a l'ús il·legal de la força o s'havien comès altres violacions de la Llei Internacional». La Cort internacional també afirmava que: «durant la segona meitat del segle XX, s'han donat casos de nous estats que han exercit el dret d'autodeterminació sense que l'exercici del dret vingués motivat per la descolonització o la fi de l'imperialisme». Per aquest motiu, la sentència conclou que el dret a l'autodeterminació dels pobles ha evolucionat i que en contra d'aquesta evolució no ha sorgit cap norma, ni costum, en ordre internacional, que hagi prohibit aquestes noves pràctiques. La sentència estableix de forma clara i concisa que «el principi democràtic no pot ser coartat per cap marc legal existent».

1.2.3. CAS ESCÒCIA-REGNE UNIT

El cas escocès i britànic il·lustra de manera inequívoca com la voluntat política, el diàleg, la negociació i l'acord poden acompanyar el reconeixement de l'exercici del dret a decidir, com a mecanisme escaient per modificar els marcs legals vigents a les nacions britàniques. Així, en virtut de l'Acord d'Edimburg signat el 15 d'octubre de 2012, entre el Govern escocès de l'Alex Salmond (SNP) i el Govern britànic de David Cameron, el 18 de setembre de 2014 es realitzarà un referèndum d'independència a Escòcia. L'Acord també estableix que els detalls del referèndum seran acordats pel Parlament escocès. Així, l'edat legal per votar serà de 16 anys i la pregunta que es formularà serà tan clara com: Escòcia hauria de ser un país independent?

La voluntat política d'Alex Salmond és la de rescindir el Tractat de la Unió de 1707 i proclamar la independència el març de 2016. Així, durant el maig de 2016 se celebrarien les primeres eleccions constituents del nou Estat escocès. Entre el resultat del referèndum i, si escau, fins al març de 2016, es negociaran els termes de la secessió amb el Regne Unit, així com els termes de la permanència dins la UE. La voluntat del Govern escocès és la de propiciar una negociació amb la UE des de dins, amb totes les garanties i seguretat jurídica.

Malgrat certes similituds generals i la coincidència dels camins jurídics i polítics, el procés cap a la constitució de la República catalana serà únic i propi. Les característiques del procés no responen a un esquema de secessió pactada des dels governs, sinó que és un procés democràtic, de baix a dalt, protagonitzat per la societat civil, i que compta amb l'oposició frontal del Govern de l'Estat espanyol.

A Catalunya s'ha optat per un procés que vol posar en valor tota la càrrega de legitimitat democràtica possible. Per això, cal explorar i esgotar totes les opcions —i, si cal, crear-ne de pròpies— per tal de guanyar a les urnes la majoria democràtica que permeti mostrar al món la voluntat majoritària de la ciutadania. És per això que no es renuncia de

cap manera a fer valer, davant l'Estat espanyol, aquesta voluntat democràtica de la ciutadania catalana, bo i esgrimint els referents politicojurídics internacionals dels processos escocès i quebequès.

Aquests models, basats en el pacte i en una manifestació democràtica inapel·lable de la ciutadania, gaudeixen del reconeixement de la comunitat internacional, i són la millor fórmula per aspirar a un màxim reconeixement immediat del nou estat. L'altre condicionant del procés és, però, la voluntat de pacte de l'Estat originari. Aquestes voluntats d'acord i de respecte democràtic a les decisions ciutadanes, que són clares i presents al Canadà i al Regne Unit, no semblen existir a Espanya. L'intent dels catalans, però, de fer servir les vies de la negociació i l'acord amb l'Estat espanyol és i serà una necessitat per a la legitimitat del procés.

Tanmateix, la negativa de l'Estat espanyol a obrir un procés de negociació sobre el procediment per exercir el dret a decidir és només un escull, i en cap cas és insalvable. Perquè, encara que la UE hi assisteix expectant des de fora, les implicacions europees del procés, tant d'ordre polític com econòmic, així com la possibilitat que es coarti la democràcia, poden fer inevitable l'arbitratge de les institucions europees i que l'Estat espanyol hagi d'acceptar la celebració d'una consulta. En qualsevol cas, l'important és la magnitud de la majoria, la cohesió social, la perseverança i la pulcritud democràtica, en virtut de les quals qualsevol solució pot ser possible, factible i reconeguda per la legalitat internacional.

2. Objectiu 2014: la creació d'un Estat

Organitzar una consulta o fer una declaració des del Parlament no conformen pròpiament un objectiu en si mateix, sinó que són eines al servei de la creació del nou Estat. La finalitat és la de constituir Catalunya com un nou Estat d'Europa el 2014.

LA CREACIÓ D'UN NOU ESTAT

L'establiment d'un nou Estat rau en la constitució formal de l'Estat en termes jurídics i legals a partir d'un mandat democràtic dels ciutadans. Aquest procés formal requereix d'una transició nacional, en termes reals i tangibles, que doti el país de les estructures d'Estat per poder exercir totes les competències necessàries de forma efectiva i cobrir les necessitats dels ciutadans (infraestructures, espai radioelèctric, aparell judicial, hisenda, etc.).

Un cop obtingut el mandat democràtic de la ciutadania, la constitució formal d'un estat es produeix a partir de la confluència de:

1. Un acte jurídic i polític de proclamació de la independència des del Parlament, democràticament escollit i establert per a aquesta finalitat.
2. El reconeixement internacional per part d'altres estats, com a base del reconeixement dels organismes internacionals.

En aquest sentit, quan la comunitat internacional aborda aquests processos demana que es respecti sempre el principi democràtic i es disposi de la màxima legitimitat, per tal d'obtenir el màxim de suport i reconeixement internacionals, i que en cap cas, es produeixin actes contraris a cap norma o tractat internacional.

En el cas de Montenegro, per exemple, la UE va intervenir fixant uns criteris de legitimitat per als resultats de la convocatòria del referèndum: un mínim del 50 % de participació i un mínim d'un 55 % de suport al sí per fer-se efectiu. Tanmateix, per als casos del Quebec o d'Escòcia no hi ha cap condició de participació ni de resultat. En qualsevol cas, per crear un nou estat cal tenir capacitat de fer efectiu l'acte jurídic i polític de constitució de l'estat, vetllar per l'ordre públic i fer respectar el nou marc legal generat, donant continuïtat i validesa als actes i contractes jurídics, tant públics com privats.

2.1. LA GENERACIÓ D'UN MANDAT DEMOCRÀTIC

La generació d'un mandat democràtic en favor de la independència constitueix la pedra de toc de tot el procés, perquè se'n deriva la necessitat d'acomplir-lo seguint la voluntat ciutadana, que és qui ostenta la sobirania de qualsevol comunitat política democràtica.

Les eines per generar un mandat democràtic poden ser diverses.

2.1.1. EL REFERÈNDUM O CONSULTA

És l'instrument idoni a l'hora d'obtenir la legitimitat democràtica i el posterior reconeixement internacional, perquè genera un mandat democràtic que tot el món entén. Un referèndum o consulta produeix una resposta explícita a una pregunta clara i concreta formulada a tot el conjunt del cos electoral, sense marge per als dubtes i altres interpretacions.

Curiosament, l'Estat espanyol és l'únic estat del món que diferencia referèndum i consulta. Les lleis de l'Estat estableixen que només el mateix Estat pot fer referèndums de caràcter vinculant o els ha d'autoritzar expressament, essent de naturalesa consultiva si els fa una comunitat autònoma o un ens local. Així, una consulta és un procés per saber l'opinió dels ciutadans, que pot produir-se en l'àmbit autonòmic o municipal fins i tot. En qualsevol cas, tant si parlem de referèndum com si parlem de consulta, sempre es genera el mateix resultat: un mandat democràtic.

En relació amb el debat interessat que proposen alguns sobre el caràcter vinculant o no d'una consulta, cal entendre que el caràcter vinculant d'un referèndum o d'una consulta depèn de la voluntat política i del context amb què es produeix la convocatòria, com sobretot, de la legitimitat que deriva del resultat obtingut. Per tant, un referèndum consultiu o una consulta sempre seran políticament vinculants. Els estats que es vanten de ser democràtics no poden obviar la voluntat democràtica dels seus ciutadans.

De referèndums vinculants jurídicament tan sols hi ha els de ratificació de la Constitució i de l'Estatut. I, pel que fa a la resta de referèndums o consultes, un resultat inequívoc fruit d'una pregunta clara, és el que obliga i vincula ulteriors actes de transcendència jurídica i legal, adoptats quan convingui i es cregui oportú, en seu parlamentària pels representants dels ciutadans.

Per tant, un mandat democràtic, lliurement expressat a les urnes amb totes les garanties, sempre és previ i superior a qualsevol norma interna o marc legal existent de qualsevol estat. Les lleis o els marcs legals no poden coartar mai el principi democràtic.

Els estats democràtics, finalment, davant de processos polítics d'aquesta naturalesa, no poden utilitzar la força o la violència contra els seus propis ciutadans, quan aquests volen expressar democràticament el seu parer sobre el futur polític. Perquè en cas d'ús de la força, prohibició expressa o violència, el Dret Internacional empararia i permetria automàticament l'exercici del dret a l'autodeterminació de la part agredida. La comunitat internacional és qui actuaria de mediatra davant la tensió política derivada del procés. Per tant, el dret a decidir permet a qualsevol comunitat política independitzar-se de qualsevol estat no democràtic, segons el marc legal internacional i en virtut del principi democràtic.

2.1.2. UNES ELECCIONS PLEBISCITÀRIES

La convocatòria d'unes eleccions plebiscitàries pot representar una opció substitutiva, però imperfecta, del referèndum o consulta, que pot tenir com a resultat un nou Parlament habilitat per proclamar la independència.

Unes eleccions plebiscitàries, a diferència del referèndum, no generen un mandat democràtic explícit, ni una resposta concreta a una pregunta, sinó que estableixen una correlació de forces determinada, segons unes posicions manifestades pels partits que es presenten amb un programa determinat. En unes eleccions plebiscitàries sempre hi jugaran

consideracions ideològiques al marge de la voluntat popular vers l'estatus jurídic i polític desitjat per la comunitat de ciutadans. Per tant, els resultats sempre estaran subjectes a interpretacions polítiques posteriors, interessades o no, per part de les posicions contràries al procés.

La comunitat internacional només toleraria succedanis al mandat democràtic explícit d'un referèndum o consulta en els casos en què, havent esgotat les vies democràtiques, la tensió política entre les parts no els permeti resoldre la situació amb la negociació i el diàleg.

2.1.3. LA DECLARACIÓ DEL PARLAMENT

Una declaració feta pels parlamentaris podria ser un mecanisme per generar un mandat democràtic indirecte, sempre que provingui d'un Parlament escollit i legitimat democràticament, per a tal efecte. Malgrat això, la comunitat internacional ha de saber que no hi ha hagut alternatives més democràtiques basades en el consens i l'acord polític entre les parts en tensió.

La declaració unilateral és inviable des del punt de vista internacional si abans no s'han esgotat totes les vies legals i democràtiques establertes que hi ha a l'abast per fer un referèndum o una consulta, i que justifiquen haver hagut de recórrer a aquest mecanisme de menor participació democràtica.

2.2. EL PROCÉS CONSTITUENT: LA DECLARACIÓ D'INDEPENDÈNCIA AL PARLAMENT DE CATALUNYA

La proclamació de la independència es basa en un acord polític majoritari previ entre les forces polítiques parlamentàries, que passa al terreny jurídic per crear una nova legalitat. La traducció de la voluntat política en la fundació d'un marc legal es pot produir de diverses formes:

- Un referèndum proporciona un mandat democràtic per modificar l'estatus polític. Aquest mandat permet obrir el procés constituent en el qual s'escull un nou Parlament, es redacta la nova Constitució i es proclama la independència, o viceversa.
- Un Parlament democràticament escollit proclama la independència i s'aprova una llei de reforma política que crea una legalitat transitòria. Mentrestant, es produeixen eleccions constituents que determinaran un nou Parlament, que tindrà la missió de redactar i aprovar una constitució que podrà ser ratificada en referèndum al final del procés constituent.

EL RECONeixEMENT INTERNACIONAL

El nou Estat ha d'obtenir el reconeixement internacional d'altres estats, especialment dels més rellevants en l'escena internacional. La legitimitat democràtica del procés a ulls de la comunitat internacional és la clau del reconeixement. Aquí és fonamental comptar amb ressorts comunicatius importants, amb instruments valuosos per a la paradiplomàcia, i amb el bagatge d'haver teixit una xarxa de complicitats amb la causa democràtica dels catalans.

A nivell econòmic i empresarial, també és important comptar amb efectius al servei de la geoestratègia catalana, benedida per la ubicació del país en una situació privilegiada al cor de l'Europa Occidental.

Per tant, és important establir una agenda internacional de caràcter institucional, tant pública com privada, per fer entendre i fer valer les nostres posicions arreu. Caldrà, doncs, desenvolupar les actuacions encaminades a rebre el futur reconeixement internacional dels estats, obtenir l'encaix en els organismes internacionals, i falcar l'eventual permanència de Catalunya i dels seus ciutadans dins el territori i les institucions de la UE.

3. Les agendes del procés

Les agendes del procés contemplen els intervals temporals que van des d'avui fins a la celebració del referèndum (fase referendària), l'interval que va des de l'obtenció del mandat democràtic fins a la proclamació de la independència (procés constituent) i el període posterior que inaugura una etapa inicial de l'Estat català, en la que els poders públics assumeixen totes les competències i funcions pròpies d'un estat.

Les agendes catalana, espanyola i internacional es realitzen de forma simultània. El seu contingut cerca la seqüència idònia d'accions, en el mínim temps possible, per intentar convocar un referèndum d'acord amb la legalitat espanyola vigent, o bé d'acord amb la legalitat catalana vigent i en construcció.

En l'àmbit internacional, es procura la difusió internacional del procés, així com la cerca de suports i complicitats (institucions, organismes i líders), tant en el cas eventual d'una mediació internacional de la tensió política derivada del procés com, de cara al posterior reconeixement. En el cas eventual que l'Estat espanyol impedis la celebració d'un referèndum a Catalunya, l'acompliment del principi democràtic obligaria de facto a la mediació internacional, que es podria resoldre amb un referèndum tutelat internacionalment, o bé amb unes eleccions plebiscitàries i/o una declaració unilateral, depenent de les circumstàncies i l'aquiescència de la comunitat internacional.

3.1. AGENDA CATALANA

L'agenda catalana, en la fase referendària, té la missió de legitimar democràticament el procés a Catalunya i cercar les vies d'expressió de la majoria social. Per això esdevé clau la capacitat de concertar socialment el procés, contribuint a fer extensible al conjunt de la societat civil la reivindicació per a l'exercici del dret a decidir. El Pacte Nacional per al Dret a Decidir busca el foment de la participació i el debat en el si de la societat catalana.

L'execució de l'agenda catalana es va iniciar el passat 23 de gener i té per objectiu dotar-nos de les eines jurídiques per poder celebrar una consulta, en el cas que l'Estat espanyol no autoritzi a la Generalitat la convocatòria d'un referèndum o una consulta.

3.1.1. LES EINES DE LEGITIMACIÓ DEMOCRÀTICA

Les eines de l'agenda catalana són les resolucions i les lleis que pot generar el Parlament, que també configuren la legalitat vigent:

A) RESOLUCIÓ 5/X, DE DECLARACIÓ DE SOBIRANIA I EL DRET A DECIDIR DEL POBLE DE CATALUNYA, DE 23 DE GENER DE 2013

La Declaració de sobirania i el dret a decidir del poble de Catalunya fou aprovada al Parlament de Catalunya amb 85 vots a favor, 41 en contra i 2 abstencions. Representa el punt de partida, en el context d'un nou Parlament, en el que les forces partidàries del dret a decidir van obtenir una majoria de representació a la Cambra. L'inici d'aquesta legislatura es caracteritza per la signatura d'un Acord d'estabilitat parlamentària entre les dues forces principals, que inclou una consulta per la independència abans d'acabar el 2014.

Així, la Resolució 5/X és l'instrument que anunciava l'inici del procés cap a la independència de Catalunya, basat en el dret a decidir, en connexió amb el principi democràtic.

Afirma que el poble de Catalunya té, per raons de legitimitat democràtica, caràcter de subjecte polític i jurídic sobirà. La declaració anuncia que s'utilitzaran tots els marcs legals per fer efectiu l'enfortiment democràtic i l'exercici del dret a decidir.

Més enllà d'un primer acord inicial que delimita el camp jurídic del dret a decidir, ara ens cal dotar-nos d'un marc normatiu que doni rigor, imparcialitat i legitimitat tant a la consulta com a la globalitat del procés.

B) LLEI 4/2010, DEL 17 DE MARÇ, DE CONSULTES POPULARS PER VIA DE REFERÈNDUM

La Llei 4/2010 aprovada pel Parlament de Catalunya permet la celebració de referèndums a Catalunya. La norma fou recorreguda pel Govern espanyol al Tribunal Constitucional, però a finals de 2012 se n'aixecà la suspensió, de forma que actualment és plenament vigent.

En virtut de la Llei 4/2010, Catalunya podria convocar un referèndum a partir de l'autorització de l'Estat, previ requeriment del Govern o el Parlament català.

És la constatació que, segons la legalitat constitucional vigent, i amb la voluntat política del Govern espanyol, es podria permetre celebrar un referèndum amb tota normalitat, havent de negociar conjuntament els termes de la consulta.

C) LLEI DE CONSULTES POPULARS NO REFERENDÀRIES

La Llei de consultes populars no referendàries està en tramitació. Ja estava en tràmit parlamentari durant l'anterior legislatura i va decaure en anticipar-se les eleccions catalanes del 25N de 2012. La voluntat dels partits majoritaris és la d'aprofitar la feina feta anteriorment, havent-se constituït en ponència conjunta de tots els partits. Es treballa amb l'objectiu que al final de l'estiu la Llei pugui estar aprovada.

En virtut de la Llei de consultes populars no referendàries del Parlament, Catalunya podrà celebrar una consulta legal sobre el seu futur polític, organitzada per la Generalitat.

El debat sobre la legalitat o la vinculació jurídica del resultat de la consulta es considera un tema intranscendent, donat que sabem que el caràcter vinculant sempre escau en el terreny polític. Per tant, el seu caràcter vinculant aniria íntimament lligat a la legitimitat proporcionada per la magnitud de la participació, per les característiques del resultat obtingut, així com per l'ànim polític de la convocatòria.

D) LLEI ELECTORAL DE CATALUNYA

Durant el mes de febrer de 2013 s'ha constituït la ponència de la Llei electoral, amb l'objectiu de tenir-la aprovada a la tardor. Catalunya no té Llei electoral pròpia. Actualment, qui tutela els processos electorals a Catalunya és la Junta Electoral Central, que depèn del Govern de l'Estat.

Aquestes dues lleis, la de consultes populars i la Llei electoral, també serveixen per establir, a ulls de la comunitat internacional i dels estaments de tutela internacional que observarien el procés català, un marc de rigor, seriositat i garanties electorals per a tots els ciutadans.

3.1.2. LA MOBILITZACIÓ SOCIAL PER L'ESTAT PROPI

La mobilització social per l'estat propi consistiria en dues etapes, per una banda la concertació social del procés, exemplificada en el Pacte Nacional del Dret a Decidir, i per l'altra, la campanya del referèndum o consulta que ja interpell·laria directament als partidaris del Sí.

LA CONCERTACIÓ SOCIAL DEL PROCÉS: EL PACTE NACIONAL PEL DRET A DECIDIR (PNDD)

La societat civil té, ha tingut i tindrà un paper molt destacat en el procés cap a la independència de Catalunya. Es tracta d'un procés que va de baix a dalt, legitimat des de la base ciutadana i impulsat pels moviments socials per la independència aglutinats en organitzacions com l'ANC, Omnium, l'AMI i moltes altres plataformes específiques. Tanmateix, és clau que aquest impuls s'estengui a la societat civil, incloent-hi els agents socials i les entitats de caràcter empresarial, municipalista, cívica, cultural, professional, acadèmic, d'educació en el lleure, etc.

Esquerra Republicana defensa que el Pacte Nacional pel Dret a Decidir sigui el marc de trobada i d'impuls de la consulta i del dret a decidir del país. Un espai liderat pel Govern de Catalunya, però amb una forta implicació dels diferents grups parlamentaris que donen suport al dret a decidir, i amb una participació molt àmplia de les entitats de la societat civil catalana i de les administracions locals.

El PNDD es va iniciar el 6 de maig de 2013, i ha d'incloure la major part de la societat catalana, entitats cíviques, culturals, agents socials, etc. El missatge és que el procés català és un projecte compartit per tot el país.

LA CAMPANYA DEL SÍ

Una de les preocupacions òbvies del procés és la capacitat de mobilitzar el cos electoral en favor del sí. Serà una campanya en què totes les forces polítiques, les institucions i les organitzacions socials, culturals i econòmiques s'hauran de posicionar davant d'una pregunta clara.

Esquerra Republicana defensa la necessària coordinació entre les principals entitats sobiranistes per tal que la campanya pugui començar enguany, degudament compassada amb el ritme del tempo polític i social del país, del Govern i del Parlament. Serà una campanya llarga i intensa, en la que tots serem interpellats, en el marc d'una consulta o en el marc d'unes eleccions plebiscitàries, depenent de les circumstàncies i dels escenaris del procés.

Sens dubte, serà important compartir el relat, dosificar els esforços i socialitzar-ne els costos. Serà la campanya de la nostra vida, en què el país es jugarà per primer cop en la seva història la possibilitat de decidir en llibertat què vol ser. Tots i cadascun de nosaltres ens hi haurem d'implicar al màxim.

3.2. AGENDA ESPANYOLA: DIÀLEG I NEGOCIACIÓ AMB L'ESTAT

L'agenda espanyola, en la fase referendària del procés, persegueix que l'Estat abordi la qüestió que la ciutadania de Catalunya li planteja: o bé autoritza el referèndum o bé genera el tercer gran cop de porta de l'Estat en tres anys. Hem de ser conscients que una eventual negació del dret a decidir dels catalans és la negació de la sobirania del poble català i, en essència, la mutilació del dret fonamental de les persones a viure en democràcia.

Les eines de l'agenda espanyola són el diàleg i la negociació amb l'Estat. L'objectiu és que durant el primer semestre de 2013 es pugui encetar la via del diàleg amb l'Estat per arribar a un acord polític que permeti celebrar un referèndum d'independència.

En el cas d'un eventual i previsible nou cop de porta tancant la via del diàleg i la negociació, haurem assolit una fita necessària dins el camí: ens haurem carregat de més raons i podrem abordar de forma legítima, a ulls de la comunitat internacional, la celebració de la consulta sobre la base de la legalitat catalana.

3.2.1. EINES EN CLAU ESPANYOLA: EL TERCER COP DE PORTA DE L'ESTAT?

Les eines en clau espanyola són diverses, i no depenen, com assenyalen alguns, per la inevitable reforma constitucional. L'Estat podria convocar un referèndum consultiu a Catalunya per conèixer la voluntat dels catalans sobre el seu futur polític, d'acord amb una sèrie de mecanismes vigents:

LA LLEI 2/1980, DE 18 DE GENER, LLEI ORGÀNICA REGULADORA DE LES DIFERENTS MODALITATS DE REFERÈNDUM (LOMR)

Aquesta llei espanyola desenvolupa l'art. 92 de la CE sobre la possibilitat de consultar als ciutadans «qüestions d'especial transcendència», fins i tot en l'àmbit local. La convocatòria correspon al Govern de l'Estat. Com es pot veure, les forces vives de la transició espanyola, des de la dictadura, van voler amarrar de seguida aquesta qüestió, reservar-se la potestat, bandejant la nova arquitectura constitucional de les «nacionalitats i regions» en comunitats autònomes i l'incipient poder municipal.

També hi ha qui propugna una modificació d'aquesta Llei Orgànica per permetre que la convocatòria del referèndum recaigui a Catalunya. Tanmateix, els exemples escocès o quebequès ens assenyalen la supremacia dels acords polítics, per damunt dels matisos i les minúscules disquisicions jurídiques, a l'hora de vehicular les demandes ciutadanes. La voluntat política de les parts és el que compta, al cap i a la fi.

LA REFORMA CONSTITUCIONAL

Alguns autors i partits defensen que un referèndum vinculant només és possible per preguntar sobre la reforma constitucional i sobre el conjunt del cos electoral espanyol. És per això que sostenen que caldria fer un procés de reforma constitucional de l'Estat espanyol, que permeti facultar les comunitats autònomes per a l'exercici del dret a decidir.

Tals afirmacions no són correctes. Hi ha mecanismes per autoritzar un referèndum a una CA sense haver de tocar la Constitució espanyola. El Govern espanyol té fins a tres opcions: autoritzar-lo en virtut de la Llei 4/2010, del 17 de març, de consultes populars per via de referèndum del Parlament de Catalunya; en segon lloc podria, per la via del traspàs de la competència, permetre que el Govern català convoqués la consulta, o fins i tot, per simple decisió del Govern espanyol interpretant la LOMR 2/1980. En conclusió, és tan sols una qüestió de voluntat política del Govern de l'Estat.

Per tant, hem de considerar una pèrdua de temps intencionada la pretensió de reformar la Constitució, sabent que la decisió requereix el vot dels dos grans partits espanyols (PP i PSOE) en el Congrés, on els representants catalans són minoria permanent, sense poder decidir el que els incumbeix de manera específica.

ELS INTENTS A MADRID PER OBTENIR EL PERMÍS PER FER UN REFERÈNDUM A CATALUNYA

El 9 d'octubre de 2012, el Ple del Congrés espanyol va refusar la proposta d'ERC-RCat-Catalunya Sí que demanava que es transferís a la Generalitat, en un termini màxim de mig any, la competència de convocar referèndums, segons l'article 150.2 de la CE.

El 26 de febrer, al Congrés dels diputats, es van rebutjar, per 275 vots en contra de PP i PSOE i 60 vots a favor, tres propostes de resolució (CiU, Esquerra Plural i Esquerra Republicana de Catalunya) sobre el dret a decidir de Catalunya, que instaven el Govern de l'Estat a negociar amb Catalunya la celebració d'un referèndum per poder decidir el seu futur col·lectiu.

L'INTENT FINAL PENDENT O EL TERCER COP DE PORTA

En la lògica d'esgotar vies, i de carregar-se de raons que consolidin la majoria favorable al dret a decidir, es considera primordial que, de forma solemne, el president de la Generalitat, acompanyat de les forces parlamentàries i de la societat civil, sol·liciti públicament l'autorització a l'Estat per fer el referèndum o consulta.

Una eventual negativa suposaria el tercer cop de porta de l'Estat a les aspiracions legítimes de Catalunya després dels cops de porta que van significar la sentència del Tribunal Constitucional de 2010 i la negativa al concert econòmic. D'aquesta manera es crearien les condicions polítiques necessàries per reforçar la majoria social a Catalunya en favor del dret a decidir i en favor del sí, i es legitimaria, a ulls de la comunitat internacional, l'opció de celebrar una consulta amb la legalitat catalana.

3.2.2. FASE CONSTITUENT: LA NEGOCIACIÓ POSTERIOR AL REFERÈNDUM O LA CONSULTA

En el cas d'haver obtingut el mandat democràtic, s'imposa una fase negociadora amb l'Estat per fer efectiva la secessió dins la fase constituent del procés. Es tractaria d'acordar la restitució de sobirania, així com el repartiment d'actius i passius.

Respecte a la restitució de la sobirania, caldria acordar la subrogació de convenis, la gestió de les fronteres amb l'Estat, el traspàs de funcionaris i organismes i aspectes clau pel que fa al sistema energètic, la conca de l'Ebre o l'espai radioelèctric, entre molts d'altres.

En relació als acords de repartiment de béns caldria negociar tots els béns materials que Espanya administra actualment a Catalunya, (per exemple, infraestructures com ara carreteres, ports i aeroports, immobles, etc.) Els béns que Espanya té a l'estranger i que són compartits i els béns econòmics i financers, que inclouen els actius (fons de la Seguretat Social, fons de compensació, etc.) i els passius (deutes de Catalunya avalats per Espanya i deutes d'Espanya que podrien correspondre a Catalunya).

3.3. AGENDA INTERNACIONAL

L'objectiu de l'agenda internacional se centra en la difusió i legitimació del procés de la causa dels catalans en l'àmbit internacional. L'agenda internacional consta de la campanya europea i de les accions de para-diplomàcia internacional per explicar i cercar complicitats vers el procés d'independència basat en el dret a decidir.

Les eines de l'agenda són preferentment de caràcter comunicatiu i diplomàtic. La Llei d'acció exterior ha de permetre, entre d'altres, donar cobertura a l'activitat del president de la Generalitat, dels membres del Govern, del Parlament, així com dels eurodiputats i parlamentaris del Congrés en l'àmbit internacional.

És important actuar tant en l'àmbit de les institucions que configuren el marc legal internacional (ONU, Consell d'Europa, Cort Internacional), així com incidir en els actors internacionals rellevants en les matèries pròpies del dret a decidir (organitzacions internacionals en matèria de pau, valors democràtics i drets humans, etc.). Aquests darrers actors són clau com a eventuais agents mediadors i d'observació del procés, en el cas de la previsible intensificació de la tensió política al voltant del procés, o d'una conculcació dels drets democràtics dels ciutadans de Catalunya.

Posteriorment a l'obtenció del mandat democràtic per la via oportuna, cal intensificar la diplomàcia i la negociació per obtenir el reconeixement internacional dels estats, així com la incorporació de Catalunya en la UE i els organismes internacionals.

LES ELECCIONS EUROPEES DE 2014: UNA PALANCA DE DIFUSIÓ INTERNACIONAL DE LA CAUSA CATALANA

Les primeres eleccions amb un calendari de convocatòria previst seran les eleccions europees. El Parlament europeu va acordar-ne la celebració entre el 22 i el 25 de maig de 2014 a tots els territoris de la Unió. Durant el proper any —i de forma paral·lela al nostre procés nacional—, prendran un gran protagonisme els debats a Europa sobre quin ha de ser el futur de la Unió Europea, així com el capgirament de les polítiques d'austeritat, la gestió de la crisi del deute i les tensions de l'euro.

En un context d'euroescepticisme creixent, Esquerra Republicana i els partits catalans tindran l'oportunitat de donar a conèixer el seu projecte europeu. Sempre hem defensat la pertinença de la República catalana a la UE, i hem sostingut la necessitat d'avançar cap a la unió política dels pobles lliures, fugint de la preponderància mercantilista que domina avui la lògica de funcionament de les institucions comunitàries.

Esquerra Republicana advoca per un aprofundiment del projecte europeu que permeti establir un nou disseny institucional, amb mandataris escollits per sufragi directe, obligant al BCE a vetllar pel creixement econòmic i que pugui actuar en política monetària, com ho fa la Reserva Federal nord-americana, o es puguin harmonitzar les polítiques fiscals i de solidaritat interterritorial a escala europea.

Les eleccions europees seran una bona oportunitat per al debat sobre la pròpia UE i el seu model de desenvolupament, com també sobre la participació que hi ha de tenir Catalunya. Aquests comicis també serviran per revifar el debat sobre la relació que tindrem amb la Unió un cop siguem independents. Esquerra republicana ha impulsat la idea de l'ampliació interna, mitjançant la qual la pertinença de Catalunya a la UE hauria de ser automàtica, en no existir mecanismes per expulsar ciutadans europeus. En qualsevol cas, es constata que deixant Catalunya fora, seria la pròpia UE qui hi perdria.

Respecte al possible veto espanyol a un eventual reconeixement de Catalunya com a nou Estat membre de la UE, es parteix de la convicció del fet que la pertinença de Catalunya com a membre de ple dret és la millor garantia per mantenir intactes els vincles econòmics i comercials amb l'Estat espanyol, i també és la millor garantia de no dificultar els vincles personals i afectius existents entre la ciutadania catalana i la de molts territoris espanyols. Tanmateix, d'entrada, no cal témer el plantejament d'algun altre tipus de relació amb la UE que no sigui la de la plena pertinença. Els ciutadans de Catalunya decidiran si, com altres estats europeus, volen negociar formar part de la zona euro i de l'espai Schengen, salvaguardant el marge de llibertat per fer polítiques econòmiques i fiscals en benefici del país.

Esquerra Republicana té molt clara l'oferta política que proposa de cara a les eleccions europees, si bé la conjuntura derivada de la situació nacional concreta i el punt del procés en què ens trobem al maig de 2014 tindrà, sens dubte, un impacte molt rellevant en la significació d'aquestes eleccions. Com també serà rellevant el ventall de candidatures i coalicions que hi concorrin, els debats públics que suscitin, així com els missatges que com a nació ulguem difondre als ciutadans i a les institucions europees.

En aquest sentit, i amb tota la precaució obligada pel desconeixement del punt exacte on es trobarà el procés, serà una oportunitat per internacionalitzar la causa dels catalans. Esquerra Republicana concorrerà a les eleccions europees amb plantejaments europeistes i de defensa dels interessos de la República catalana, però crítics i reivindicatius vers la necessitat d'alternatives i canvis en les polítiques d'austeritat, en benefici de les polítiques de creixement i de progrés.

4. Els escenaris del procés

La combinació de les agendes, així com l'ús de les eines a l'abast en cadascuna d'elles, genera tres grans escenaris de cara a la consecució del mandat democràtic de la ciutadania, i la posada en marxa del període constituent (que seria comú en cadascun dels escenaris)

4.1. HIPÒTESI I: L'ESCENARI DE PACTE AMB L'ESTAT ESPANYOL I LA CONSULTA EN EL MARC DE LA LEGALITAT ESPANYOLA

Per respecte democràtic, de cara a esgotar totes les vies a l'abast, i actuant sempre prenent en consideració l'observació de la comunitat internacional dels passos que fem com a país en aquest procés, no es descarta l'escenari remot de pacte amb l'Estat espanyol per celebrar un referèndum.

La inevitabilitat del procés, així com la certesa que no té marxa enrere, obliga l'Estat espanyol a haver d'abordar -de bon grat o no- aquest escenari. Més enllà de la gesticulació i dels episodis d'escalada de la tensió política entre les parts, hi ha la convicció que, vivint en democràcia, no es pot obviar la realitat i la tenacitat del poble. Al cap i a la fi, es tracta de permetre que el poble i la democràcia parlin. Es tracta de propiciar la pura racionalitat i el normal desenvolupament democràtic d'un procés que volem exemplar i políticament impecable, davant la mirada atenta de la comunitat internacional.

D'altra banda, cal ser conscients que el suport social a la independència sempre creix a mesura que s'intensifica la negació de la sobirania de Catalunya i amb els comportaments antidemocràtics de l'Estat espanyol. I en la mesura que configurem una majoria més reforçada, la inevitabilitat del procés serà més manifesta. En conseqüència, cal contemplar la possibilitat que el diàleg i la negociació amb l'Estat, amb un caràcter més o menys públic o discret, produeixin un acord com el d'Edimburg, que regeix el procés escocès. En aquest marc, llavors, és on s'abordarien tots els termes rellevants de la consulta.

Aquest escenari, doncs, es pot produir tant si l'Estat autoritza un referèndum a Catalunya, com si autoritza de facto la celebració de la consulta a l'empara de la Llei de Consultes, actualment en tràmit, en no presentar recurs d'inconstitucionalitat, i no impugnar la convocatòria de la consulta.

4.2. HIPÒTESI II: L'ESCENARI DE LA CONSULTA AMB INTERVENCIÓ EUROPEA

Aquest escenari representa una derivació de l'anterior, en el sentit que es produeixen els fets amb un nivell superior de tensió política entre les parts. Així, l'Estat prohibeix i tanca les vies constitucionals per celebrar la consulta i pretén avortar l'alternativa de fer-ho amb la Llei de consultes del Parlament. Ho faria presentant un recurs d'inconstitucionalitat a la Llei catalana, que rebria una suspensió cautelar per part del Tribunal Constitucional, deixant-la en quarantena.

Tal vegada, aquesta reacció negativa de l'Estat que molts ciutadans perceben com a probable, no significa en absolut que la consulta no es pugui convocar ni celebrar. En aquest escenari de tensió, la força de la posició catalana favorable al dret a decidir, insistint en la celebració del referèndum, provindria precisament del guany de legitimitat a ulls de la comunitat internacional fruit del comportament antidemocràtic de l'Estat. Una situació d'aquesta naturalesa podria provocar una actitud condescendent per part de la comunitat internacional vers les solucions democràtiques que plantegi la part catalana. I podria facilitar la intervenció europea en un afer, que ja deixaria de ser intern, i que requeria l'aplicació del principi democràtic en termes del Dret Internacional.

És en virtut de la intervenció europea i internacional, doncs, que l'Estat espanyol podria veure's obligat a acceptar una consulta catalana sota la tutela i supervisió dels organismes i actors internacionals, que proveïssin les garanties mínimes i suficients per celebrar la consulta.

No cal dir que un escenari com aquest no ens caurà del cel, sinó que s'haurà de forjar amb una acció persistent, decidida i clara, d'explicar a Europa la determinació dels catalans i el seu compromís radical amb els procediments i els drets democràtics. En aquest sentit, la factibilitat d'aquest escenari depèn en gran mesura de la voluntat de no tancar-nos com a país en nosaltres mateixos, i de la intensitat de la campanya internacional, davant un eventual comportament antidemocràtic de l'Estat, com a font de legitimitat per tesar la legalitat en favor de la democràcia.

4.3. HIPÒTESI III: L'ESCENARI DE PROHIBICIÓ DE LA CONSULTA, SENSE GARANTIES MÍNIMES NI INTERVENCIÓ EUROPEA. ELECCIONS PLEBISCITÀRIES I DECLARACIÓ D'INDEPENDÈNCIA

El tercer escenari, en un marc de tensió política més alt, es produeix a partir del fet que el Govern espanyol fa inviable completament la celebració d'una consulta, nega explícitament la sobirania del poble català o intervé i/o suspèn l'autonomia.

Aquest escenari seria una derivació de l'anterior, en el fet que malgrat els esforços diplomàtics, paradiplomàtics, comunicatius i institucionals de tota mena, apel·lant a l'elemental sentit democràtic de la comunitat internacional, i malgrat la denúncia del comportament antidemocràtic de l'Estat espanyol, les institucions europees es neguessin a prendre part arbitral en el procés, considerant-lo un afer intern espanyol.

El tercer escenari és de difícil concreció i ple de contradiccions. Si els catalans actuem amb determinació defensant la nostra causa, es fa difícil comprendre la no-intervenció i la renúncia a l'arbitratge europeu davant d'una restricció tan flagrant de les llibertats democràtiques, i d'una conculcació explícita i evident dels drets fonamentals de 7,5 milions de ciutadans europeus.

Tanmateix, ara que hem conegut el laberint d'interessos europeus, no podem descartar aquesta eventualitat. D'aquesta manera, el procés es veuria abocat a l'escenari de les eleccions plebiscitàries, el resultat de les quals podria permetre una declaració d'independència.

Aquest tercer escenari té una virtut. Encara que la UE decidís no intervenir directament i romandre expectant, almenys sabria els motius exactes que haurien obligat la part catalana a haver de recórrer a una declaració d'independència, derivada d'un mandat democràtic procedent d'unes eleccions plebiscitàries. Per tant, almenys s'hauria recorregut molt de camí procurant comptar amb l'aquiescència de la comunitat internacional, a l'hora de propiciar el reconeixement de l'Estat català.

Si l'Estat espanyol, malgrat tot, persistís en la pretensió de no reconèixer la nova situació, estaria acostant jurídicament el cas català al cas de Kosovo, respecte al qual existeix el precedent favorable del pronunciament de la Cort Internacional de Justícia (Resolució de 22 de juliol de 2010 del Tribunal de la Haia). La Cort internacional va reconèixer la independència de Kosovo i la va sancionar considerant-la ajustada al Dret Internacional, malgrat haver estat declarada unilateralment, sense mandat democràtic previ, i adoptada per una simple assemblea de càrrecs electes.

Bloc 3

Les eines de la transició nacional: les estructures d'estat, les actituds

1. La construcció de les estructures d'Estat

El procés de transició nacional cap a la independència que hem endegat requereix l'articulació d'unes estructures legals, socials i econòmiques que garanteixin la seguretat jurídica, la cohesió social i la continuïtat de la vida quotidiana en el període de transició. Al mateix temps, la mobilització social en defensa d'aquests objectius és la garantia que aquest procés esdevingui irreversible.

Una de les responsabilitats prioritàries d'una administració estatal o protoestatal és assegurar el proveïment d'un conjunt de serveis bàsics imprescindibles per al correcte funcionament de tot l'entrellat econòmic i social del país, i fer-ho en condicions d'assequibilitat econòmica per als ciutadans i de competitivitat per a les empreses, tot garantint la sostenibilitat ambiental. En un estat modern, entre aquests serveis es troben, en lloc destacat, la garantia de l'ordre públic, el subministrament d'aigua, electricitat i energia en general, el transport i la mobilitat, les telecomunicacions i els mitjans de comunicació audiovisual. També cal assegurar un sistema financer sòlid i eficient, amb capacitat per mitjançar entre l'estalvi i la inversió i, sobretot, per dirigir el crèdit cap a sectors de l'economia real que contribueixin a la generació de riquesa i ocupació.

Molts d'aquests serveis depenen d'uns recursos econòmics i d'infraestructures que requereixen l'ús del domini públic i dels recursos naturals comuns, que tradicionalment havien estat gestionats des del sector públic. Per raons històriques, i sobretot per l'onada de liberalització i privatització promoguda per l'ideari neoliberal en les darreres dècades, el sector privat ha assolit una participació determinant en la gestió de molts d'aquests serveis i en el desenvolupament de les corresponents infraestructures. Tanmateix, i atesa l'estructura econòmica d'aquests sectors, que fa que tinguin la consideració de monopolis naturals, reals o potencials, l'Estat continua regulant-ne la provisió, de tal manera que l'Administració no pot defugir la responsabilitat última d'exercir les seves funcions en defensa dels interessos generals per deixar-ho tot en mans dels mercats. La creació de nou diners en forma de crèdit, que s'ha delegat en el sistema bancari, també és un recurs públic que cal posar al servei de tota la comunitat, per finançar prioritàriament les iniciatives particulars o públiques que tinguin més rendibilitat social.

Per complir amb aquesta missió del nou Estat, cal que el Govern acceleri la posada en marxa de l'Agència Tributària Catalana i de tots els altres instruments imprescindibles per garantir els recursos necessaris per assumir les actuals

funcions de l'Estat espanyol, sense perjudici per a les persones i les empreses, i completant-les amb les funcions que vulgui assumir la nova administració estatal catalana. Només amb el control de tots els recursos econòmics que generem podrem aplicar-los al bé de la ciutadania i edificar el nou estat del segle XXI.

Per tot plegat, hem d'iniciar prioritàriament la construcció dels fonaments sobre els quals assentarem el nou Estat català, que s'ha de convertir, amb l'ajuda de la societat civil organitzada, en un element dinamitzador i determinant de la Catalunya que volem entregar a les noves generacions.

Aquest procés de transició cap a una Catalunya independent, innovadora i oberta al món, i el disseny i la construcció de les noves estructures d'Estat que la definiran, han d'incloure, necessàriament, plans detallats de com organitzar els sectors vitals per a l'economia i les persones que hem esmentat, amb l'avantatge que podem fer-ho sense les rèmores del passat, amb una visió de futur lliure de prejudicis i errors històrics, i lliures també de les pressions que determinats grups han exercit i exerceixen sobre l'Estat espanyol. Aquesta és un afeina que hem de fer a consciència, guiant-nos pel marc legal europeu al que, ja sigui directament o indirectament, seguirem vinculats. Aquest marc està format per un conjunt de Directives que hauré de traslladar a la legislació catalana i que, mentrestant, han d'orientar totes les passes que anem fent. A més, pel que fa a algunes d'aquestes infraestructures, i per raons tècniques, geogràfiques o regulatòries, hauré de seguir cooperant amb els estats veïns, igual com ho fan tots els estats europeus, en condicions d'igualtat i defensant els nostres interessos.

No es tracta ara d'abastar la globalitat d'aquest projecte de construcció de les infraestructures i els serveis bàsics de l'Estat català que, lògicament, hauran d'emprendre el futur Govern i el Parlament de la República catalana, sinó que cal, primer, analitzar i detectar els elements clau que podrien entorpir el funcionament de la nostra societat en el període immediatament següent a la proclamació de la independència.

Cal fer una anàlisi dels punts forts i de les debilitats que tenim avui pel que fa a aquests serveis bàsics, i plantejar les mesures que caldria prendre en un primer moment per assegurar la viabilitat de la transició cap a la independència, i per evitar que veiem entorpidides les activitats normals del dia a dia de la nostra societat.

Per dir-ho ras i curt, hem d'assegurar que tindrem aigua i llum l'endemà de la independència, i que continuaran funcionant el metro i els trens, els telèfons mòbils i la televisió, i que els bancs estaran oberts, per poder continuar treballant en la construcció del nou Estat amb totes les garanties de normalitat social, econòmica i democràtica.

2. El Consell Assessor per a la Transició Nacional i la preparació de les estructures d'Estat

El Consell Assessor per a la Transició Nacional (CATN) ha estat un pas important en la configuració d'un òrgan consultiu i col·legiat del Govern, adscrit al Departament de Presidència, per a l'assessorament pel que fa a la identificació i l'impuls d'estructures d'Estat, com també dels aspectes que cal tenir en compte per desenvolupar la consulta amb les màximes garanties jurídiques i democràtiques. Així mateix, la preparació de qualsevol negociació hauria de comptar amb una anàlisi tècnica prèvia que polítics i societat civil hauran de valorar.

Els integrants del Consell Assessor són experts, acadèmics i professionals destacats en els seus àmbits, que han consagrat la seva trajectòria a la causa del dret a decidir i la independència. Els seus informes han de guiar l'acció del Govern en el propòsit d'esdevenir un nou estat europeu segons el mandat del Pacte d'Estabilitat subscrit entre les forces majoritàries del Parlament.

Les funcions encomanades al Consell Assessor per a la Transició Nacional són:

- Analitzar i identificar totes les alternatives jurídiques disponibles sobre el procés de transició nacional.
- Assessorar el Govern sobre la identificació de les estructures estratègiques per al funcionament futur del Govern i de les institucions catalanes, i optimitzar-ne els recursos disponibles.
- Proposar actuacions i impulsar la difusió del procés de transició nacional entre la comunitat internacional i identificar-ne suports.
- Assessorar el Govern per desplegar les relacions institucionals a Catalunya per garantir el conjunt del procés.

En conclusió, no es tracta de fer recaure el pes del procés a un consell consultiu, sinó de disposar d'un instrument rellevant i expert a l'hora d'identificar les eines i estructures mínimament imprescindibles per poder garantir el procés des d'una perspectiva jurídica, com també de poder garantir que no s'entorpeixi el tràfec ordinari i les necessitats de la vida quotidiana de la ciutadania.

3. La hisenda pròpia

La creació de la hisenda pròpia és un element fonamental per garantir la suficiència financera de la Generalitat i les Administracions Públiques des del moment actual en què estan plantejades les coses. El seu caràcter crític obliga a prioritzar aquesta estructura d'Estat, ja no tan sols pensant en l'endemà de la independència, sinó com a mecanisme per solucionar l'asfíxia financera i l'ofec fiscal que propicia actualment l'Estat espanyol. En aquest sentit, i malgrat que tot seguit exposem les vies per implementar-la, no cal descartar que se n'hagi de precipitar la creació, només a efectes de recaptació simple, i diferir altres funcions, com ara el control i la revisió dels actes de liquidació, en períodes posteriors.

SITUACIÓ ACTUAL

El desenvolupament de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya va comportar, entre d'altres, un canvi en la forma d'organització de l'Administració Tributària a la Generalitat de Catalunya. En compliment del que fixa l'Estatut, es va crear l'Agència Tributària de Catalunya l'1 de gener de 2008.

La posada en marxa d'aquest nou organisme no ha comportat fins ara una reforma de l'Administració Tributària a Catalunya. La creació de l'Agència ha consistit únicament en un canvi de la forma d'organització de les funcions tributàries de la Generalitat. No ha variat el contingut essencial perquè les competències són exactament les mateixes que abans. Cal entendre la creació de l'Agència Tributària de Catalunya, doncs, com un exercici de la capacitat d'autoorganització de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, una capacitat que ja tenia la Generalitat fins i tot abans de l'aprovació del nou Estatut.

La Generalitat recapta actualment al voltant del 5 % dels impostos dels catalans, mentre que el 95 % restant continua en mans de l'Estat mitjançant l'Agència Estatal d'Administració Tributària (AEAT). Les competències tributàries de la Generalitat estan condicionades pel sistema de finançament. Veiem, doncs, que actualment la Generalitat té competències sobre diversos impostos estatals (Impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, Impost sobre successions i donacions, Tributació sobre el joc, Impost sobre el Patrimoni), a banda de les figures impositives pròpies. D'altra banda, la Generalitat ha assumit certa capacitat normativa sobre IRPF que no ha comportat la cessió de cap capacitat de gestió. És a dir, l'Estat es reserva la Inspecció, la recaptació, la gestió i la revisió dels impostos parcialment cedits (IVA, IRPF, IIEE).

L'Administració Local disposa també de competències en administració tributària que, majoritàriament, executen les diputacions provincials per delegació del ajuntaments mitjançant una xarxa d'oficines desplegades per tot el territori de Catalunya.

EL MODEL D'HISENDA PRÒPIA CATALANA

El desenvolupament d'una nova hisenda pròpia és una oportunitat per poder millorar els aspectes que no funcionen prou bé del nostre sistema de gestió tributària. El primer i principal problema que caldria abordar és el del baix nivell de compliment fiscal que hi ha tant a l'Estat Espanyol i com a Catalunya. Estudis recents, com l'elaborat per Arrazola, De Hevia, Mauleón i Sánchez¹ (2011) estimen que l'economia submergida —no sotmesa al marc fiscal vigent— representava entre el 20 % i el 23 % de l'economia espanyola entre els anys 2005 i 2008. Per a l'any 2010, les estimacions² se situaven en xifres similars (19 %). El fenomen del frau fiscal no només comporta una minva de recursos públics molt significativa —una pèrdua de recaptació potencial al conjunt de l'Estat espanyol de poc més de 30.000 milions d'euros anuals—³, sinó també una vulneració dels principis d'equitat horitzontal: els contribuents han de suportar tipus impositius molt més alts dels que caldria o, la ciutadania, unes prestacions públiques molt inferiors del que correspondria.

El disseny de la hisenda pròpia catalana és un factor clau a l'hora de millorar-ne el compliment. En aquest sentit, és bo tenir en compte els avenços i les evidències recents en gestió tributària per aconseguir els millors resultats. Tal com palesen autors com Alm (2012),³ el control del frau no només s'assoleix mitjançant polítiques d'inspecció intensiva, sinó també per la millora dels serveis d'informació i gestió tributària, com també millorant la confiança del contribuent amb l'administració tributària i el conjunt del sector públic. Així doncs, un sector públic eficient, una hisenda pròpia àgil, eficaç, amb una forta vocació de servei i que sigui capaç de premiar els comportaments fiscalment responsables poden ser factors tant o més determinants per eradicar el frau que el poder dissuasiu i la implacabilitat del cos d'inspectors.

CAP A UNA HISENDA PRÒPIA EN TRES FASES

Des de la perspectiva del marc vigent, les competències que pot assumir l'ATC legalment (sense atènyer cap procés constituent que modifiqués l'estat de coses) estan regulades en l'article 204.1 de l'Estatut: «La gestió, la recaptació, la liquidació de tots els tributs propis de la Generalitat de Catalunya, i també, per delegació de l'Estat, dels tributs estatals cedits totalment a la Generalitat, corresponen a l'Agència Tributària de Catalunya». Al mateix temps, també es preveu la creació d'un Consorci. Observem que no s'ha acomplert el manament de l'Estatut de crear un Consorci entre l'Agència catalana i l'Agència de l'Estat. De moment, l'Agència Tributària de Catalunya (ATC) no ha optat per un model organitzatiu propi i independent del model estatal, adaptat a les competències singulars de la Generalitat de Catalunya, sinó que s'ha optat per un model continuista i de mimetisme de l'organització de l'Estat espanyol.

Per assolir la plena sobirania fiscal, és imprescindible un canvi en l'organització de l'ATC orientada al que s'anomena hisenda pròpia. Aquest canvi en l'organització es podria fer sota la legalitat vigent, en virtut del principi d'autoorganització de la Generalitat: convindria dotar l'ATC de les eines per assumir les noves competències tributàries i esdevenir l'Agència Tributària única a Catalunya. Per aconseguir-ho, caldria abordar les següents fases. A l'hora d'abordar aquestes fases és previsible que l'actitud del Govern de l'Estat no sigui de cooperació i, en conseqüència, caldrà establir vies paral·leles o alternatives a les previstes en el marc legislatiu vigent, en la direcció de dotar-se de mecanismes executius propis.

3.1. 1a FASE

ASSUMPCIÓ DE COMPETÈNCIES DELEGADES

Actualment, l'ATC exerceix les competències en gestió tributària de la Generalitat de Catalunya només a les quatre capitals de les demarcacions provincials. A la resta del territori de Catalunya, les competències tributàries no les

1 ARRAZOLA, DE HEVIA, MAULEÓN I SÁNCHEZ (2011). *Estimación del volumen de economía sumergida en España*. Cuadernos de Información Económica 220.

2 SCHNEIDER (2011). *Shadow Economy in Europe 2011*. ATKEARNEY/ VISA.

3 ALM J. (2012). *Measuring, Explaining, and Controlling Tax Evasion: Lessons from Theory, Field Studies, and Experiments*. International Tax Public Finance 19:54–77.

fa l'ATC, sinó que estan delegades en el cos de funcionaris de l'Estat anomenat Registradores de la Propiedad mitjançant les oficines liquidadores. Així, mentre els contribuents de les capitals de província veuen com les seves liquidacions tributàries les fa l'ATC mitjançant el seu cos de funcionaris, a la resta de poblacions de Catalunya són les oficines liquidadores les que s'encarreguen de la gestió dels tributs cedits per l'Estat (Impost sobre el Patrimoni, Successions i Donacions i Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats) mitjançant personal laboral contractat pel registrador.

Actualment, a Catalunya hi ha 53 oficines liquidadores repartides per tot el territori. Un model de gestió tributària d'acord amb la hisenda pròpia seria que l'ATC desenvolupés una estructura territorial amb els seus mitjans i amb personal funcionari de la Generalitat. Cal que la Generalitat recuperi les competències de gestió tributària que actualment té cedides en els registradors de la propietat. En aquest sentit, s'ha de tenir present que el Govern va renovar el conveni de col·laboració amb els registradors de la propietat en data 30 d'octubre de 2012 per un termini de tres anys, la qual cosa pot condicionar severament el desplegament d'una veritable hisenda pròpia.

Per tal d'aprofitar els recursos i eliminar els costos d'implementació, l'ATC podria aprofitar el desplegament territorial dels consells comarcals, que assumirien les competències territorials de l'ATC en matèria de tributs. Al mateix temps, cal aprofundir en el desplegament del conveni marc entre l'ATC i les diputacions provincials en matèria tributària, constituir un consorci per a l'exercici de les competències tributàries en matèria de tributs locals i avançar en la integració d'ambdues xarxes territorials (consells comarcals i diputacions) per garantir una bona cobertura territorial i evitar duplicitats. Al mateix temps, es facilitaria la cooperació amb la gestió de les corporacions locals en matèria tributària. La competència tributària sobre els ens locals és una altra de les que preveu l'Estatut en l'article 204.5 i que tampoc no ha estat desenvolupada en tota la seva potencialitat.

ASSUMPCIÓ DE COMPETÈNCIES TRIBUTÀRIES

Hi ha dues competències fonamentals que l'ATC no ha assumit encara i que, sense cap canvi normatiu, podria fer de forma immediata. La primera fa referència a la recaptació en via executiva; la segona, a la revisió dels actes administratius en matèria de liquidació de tributs. L'assumpció de les competències que amb l'actual ordenament jurídic pertanyen a la Generalitat és el primer pas que hauríem d'estar en condicions de fer necessàriament abans d'assumir la gestió tributària de tots els impostos de Catalunya.

1. RECAPTACIÓ EN VIA EXECUTIVA

Una competència a què l'ATC renuncia tot i que pot exercir-la amb els seus mitjans és la recaptació en via executiva, que consisteix en el cobrament de tots els tributs que el contribuent no ha ingressat dintre del període voluntari. Aquesta recaptació en via executiva dels deutes tributaris de tots els impostos (fins i tot dels tributs propis de la Generalitat) actualment la fa l'Estat mitjançant l'AEAT, perquè la Generalitat va subscriure un conveni amb l'Estat. A canvi, l'Estat cobra una comissió per la recaptació a la Generalitat. Caldria que la Generalitat de Catalunya, mitjançant l'ATC, es fes càrrec de la recaptació en via executiva de tots els impostos que gestiona (propis o cedits). Si l'Estat disposa de més mitjans (bases de dades, sistemes informàtics) cal exigir, en virtut del principi de col·laboració, que permeti a l'ATC utilitzar-les per poder exercir les seves competències, tal com preveu l'EAC. Alternativament, en cas de negativa per part de l'Estat, aquests mitjans (especialment pel que fa a les bases de dades) es poden assumir fomentant que els contribuents catalans satisfacin voluntàriament les seves obligacions tributàries a l'ATC en comptes de fer-ho directament a l'AEAT.

2. ELS TRIBUNALS ECONOMICoadministratius.

Hi ha, però, una altra competència que la Generalitat no ha acabat d'assumir del tot: la participació de la Generalitat en els tribunals de revisió econòmicoadministrativa. Aquests òrgans autònoms s'encarreguen de la revisió dels actes de liquidació tributària prèvia a la reclamació davant la justícia ordinària, una competència, fins i tot per que fa als tributs totalment cedits, exclusiva de l'Estat. La Generalitat, amb l'anterior sistema de finançament, tenia potestat

per nomenar un membre en aquest Tribunal econòmicoadministratiu, i no es va fer mai. La Generalitat pot optar per assumir les competències sobre la revisió dels tributs totalment cedit, ara en mans de l'Estat. En el moment que la Generalitat gaudís de plena sobirania tributària, hauria d'assumir les competències plenes sobre el Tribunal Econòmic Administratiu Regional de Catalunya. Cal preveure, doncs, el traspàs d'aquest organisme o, alternativament, sistemes per desenvolupar les mateixes funcions per una via paral·lela a l'actual.

3.2. 2a FASE: PERÍODE INTERMEDI

En una segona fase, i de forma prèvia a l'assumpció de competències sobre la totalitat dels tributs de Catalunya, la Generalitat, mitjançant l'ATC, i l'Estat, mitjançant l'AEAT, han de constituir el consorci previst en l'article 204.1 de l'Estatut. Aquest organisme assumiria, temporalment, totes les competències tributàries a Catalunya i es convertiria en l'Administració Tributària única a Catalunya.

Aquesta segona fase pressuposa una predisposició de l'Estat a desplegar l'actual marge legal que atorga l'EAC, un supòsit més que discutible en ple procés de secessió. Alternativament, semblaria més raonable que l'ATC assumís progressivament les funcions recaptatòries del conjunt d'impostos estatals, encara que siguin legalment impròpies,⁴ per acumular l'experiència i el conjunt de dades fiscals dels contribuents per poder completar l'última fase.

3.3. 3a FASE: CREACIÓ D'UNA AGÈNCIA ÚNICA

En aquesta última fase, l'Agència Tributària de Catalunya esdevindria l'única agència tributària de Catalunya. Per tant, tots els recursos materials i humans que actualment depenen de l'Estat haurien de ser traspassats a la Generalitat de Catalunya, que els assumiria mitjançant l'Agència Tributària de Catalunya, que també gestionaria les competències tributàries de les administracions locals que actualment efectuen les diputacions provincials.

4. La creació d'un banc públic

La contracció del crèdit originada el 2007 i les successives polítiques de reordenació han provocat canvis estructurals de gran transcendència al sistema financer català de dubtosa efectivitat. Assolir plenes competències del sector financer en un marc europeu és, sens dubte, una oportunitat per canviar el que no ha funcionat prou bé. Aquests canvis es poden propiciar amb una intervenció directa —la creació d'un banc públic— o bé amb nova regulació del sector financer.

A l'hora de parlar de banc públic, pot ser que ens referim indistintament a un o a diversos instruments per desenvolupar diverses funcions que seran, sens dubte, rellevants —en alguns casos, imprescindibles— en el sistema financer de la República catalana. Un banc públic pot respondre fonamentalment a dues funcions:

- A) Banca comercial. Consistiria a suplir les funcions creditícies que actualment no desenvolupa de forma satisfactòria la banca comercial, ja sigui mitjançant polítiques de nacionalització o en paral·lel a altres agents privats. En principi, no es considera que sigui l'instrument adequat per garantir el bon funcionament dels mercats, però no es descarta que pugui ser una alternativa per desenvolupar més endavant.

⁴ Aquesta és la via suggerida pel portaveu del Govern
(http://www.govern.cat/pres_gov/govern/ca/govern/consell-executiu/acords-govern/acordgovern-3521.html)

- B) Banca de desenvolupament. La seva finalitat seria la d'actuar com a garant del finançament d'activitats productives i de la liquiditat necessària per al teixit productiu, de manera similar a com ho fan les banques de desenvolupament regional o les antigues banques industrials. En l'àmbit autonòmic, ho ha començat a desenvolupar l'Institut Català de Finances (ICF) i en l'àmbit estatal són funcions desenvolupades per l'Instituto de Crédito Oficial (ICO) o ENISA.

De fet, la creació d'una banca pública de desenvolupament podria pivotar sobre l'actual estructura de l'Institut Català de Finances (ICF). Dotar l'ICF, actualment configurat com a entitat de dret públic que té com a objectiu aportar finançament al sector empresarial i contribuir a la reactivació de l'economia catalana, de la naturalesa jurídica d'entitat de crèdit, perquè pugui actuar com a banca pública catalana és una de les principals propostes de política econòmica d'Esquerra Republicana per a aquesta legislatura. Amb aquesta finalitat, es proposa la modificació de la legislació d'àmbit estatal que regula les entitats de crèdit per incloure-hi l'Institut Català de Finances, dotant-lo de la corresponent fitxa bancària, equiparant-lo a les altres entitats de crèdit que operen en el mercat financer, com ara els bancs, les caixes d'estalvi, les cooperatives de crèdit, els establiments financers de crèdit o l'ICO.

Al costat d'una hisenda amb capacitat de gestió, recaptació, liquidació i inspecció sobre els tributs, una banca pública és un element essencial per al desenvolupament d'una política financera i econòmica el més autònoma possible en el marc de la Unió Europea i de la regulació actual dels mercats financers i els comptes públics. Les principals millores que aportaria l'evolució de l'Institut Català de Finances cap a una estructura pròpia de la banca pública són màxima facilitat per captar capital (tant operant en els mercats financers com captant dipòsits de persones jurídiques i físiques i d'institucions públiques i obrint la possibilitat d'accedir a les subhastes de liquiditat del Banc Central Europeu), la capacitat per fer operacions financeres pròpies de l'activitat tradicional de la intermediació bancària i la seva exclusió del còmput de déficit públic establert en les normes SEC-95, amb la qual cosa s'aconsegueix que les operacions financeres de l'Institut no afectin els objectius d'estabilitat pressupostària establerts en la legislació. D'aquesta manera, es disposaria d'un model de banca de desenvolupament regional assimilable al que hi ha a Alemanya i que opera amb resultats notables.

5. L'articulació del sistema monetari i financer

L'articulació del sistema financer també depèn de l'actuació dels organismes reguladors. Independentment de quina sigui l'arquitectura institucional de la República catalana que desenvolupi aquestes funcions —actualment desenvolupades fonamentalment pel Banc d'Espanya i la Comissió Nacional del Mercat de Valors— es considera necessari actuar d'acord amb els següents tres principis:

- Increment de la protecció al dipositar i el client minorista de productes financers, a partir d'una supervisió efectiva dels processos de comercialització, i reforçar el rol i la presència de l'Agència Catalana de Consum en el sector com a organisme públic de defensa del consumidor.
- Redacció i implementació d'un nou marc legislatiu que afavoreixi el desenvolupament de mètodes alternatius a la banca convencional, la democratització de l'accés al crèdit i la recuperació de la seva funció social i de desenvolupament territorial.
- En consonància amb l'esperit de l'actual Directiva de Serveis europea, l'aplicació de polítiques que, alhora, fomentin models financers alternatius amb importants externalitats positives, garanteixin la lliure competència i evitin situacions de domini monopolístic al sector bancari.

LA POLÍTICA MONETÀRIA I LA PERTINÈNCIA A L'EURO

L'actual política monetària europea és un llast per al futur desenvolupament dels territoris de la riba nord del Mediterrani, que pateixen els efectes contraproduents de la devaluació interna. Malgrat que es reconeixen les bondats i

els avantatges que ha suposat l'adopció de l'euro —en termes de convergència europea, d'estabilitat i d'internacionalització—, també cal posar en evidència els perjudicis que comporta una política monetària que no s'adequa a les actuals necessitats de l'economia catalana. Així com es consideren indiscutibles els avantatges que planteja estar en un espai de lliure circulació de persones, capitals i mercaderies per al nostre desenvolupament, sorgeixen cada vegada més dubtes sobre si la pertinença a l'euro és el millor dels escenaris possibles a curt i mitjà termini. En aquest aspecte, caldrà (en el cas d'arribar a situacions excepcionals) ser poc dogmàtic i estudiar alternatives que permetin un increment de l'oferta monetària: des de monedes alternatives referenciades amb divises internacionals fins a sistemes de pagament que actuïn a la pràctica com a moneda complementària.

Així, el dret a decidir inclou també la possibilitat de fer-ho respecte dels instruments monetaris i fiscals del nou Estat sobirà. Tot i que la prosperitat econòmica d'un país a llarg termini no depèn principalment de la moneda que utilitzi, sinó de la productivitat i l'eficiència del seu sistema econòmic o de la política fiscal que implementi, a curt termini, el comportament de l'economia es pot veure molt influenciat pel tipus de canvi, el tipus d'interès i l'oferta creditícia, variables que dependran de l'entorn monetari en què se situï l'economia catalana.

El futur de la moneda única depèn de la construcció europea, així com de la capacitat de resoldre satisfactòriament la crisi financera actual dins el marc de l'euro. Avui per avui, però, sembla que a Catalunya hi ha consens social i polític sobre el desig de continuar amb l'euro com a moneda i de delegar en el BCE la política monetària. El debat sobre la inclusió de Catalunya dins la UE va fortament vinculat a aquest aspecte, de manera que avui Europa no sembla estar en una posició de força com per jugar a prescindir d'una de les regions motor d'Europa. Així mateix, veient la deriva dels països del sud d'Europa, cada dia més actors perceben que els costos econòmics d'utilitzar una moneda pròpia podrien resultar inferiors en comparació amb els costos de la situació actual, en què no hi ha els beneficis de la devaluació competitiva de la moneda pròpia que ressituï els preus i els salaris de cara a l'exterior.

Com ha assenyalat l'expert Jordi Galí, des d'aquesta perspectiva podem preveure quatre escenaris possibles, en funció de quin sigui en nostre calendari d'integració dins la zona euro:

- I. Plena integració simultània a la constitució com a Estat.
- II. Integració posterior a la constitució com a Estat però amb continuïtat de facto.
- III. Bloqueig de l'admissió a la UE.
- IV. Abandonament de la zona euro de l'Estat espanyol.

EL BANC CENTRAL DE CATALUNYA

A efectes pràctics, el nou Estat català necessitarà un banc central propi, el Banc de Catalunya (BC), que haurà de supervisar els bancs establerts al nostre territori així com, segons l'escenari que s'acabi fent realitat, implementar la política monetària del BCE o dissenyar i posar en pràctica una política monetària pròpia. En qualsevol cas, el desenvolupament d'un embrió de BC i la formació de personal per fer-se càrrec de les seves tasques ha de ser una de les prioritats a l'hora de construir les estructures d'Estat que necessitem.

La principal missió del BC haurà de ser la supervisió de la creació de crèdit, de tal manera que, si hi ha restriccions monetàries, afectin el mínim possible a les activitats de l'economia real, per aconseguir un creixement equilibrat sense tensions inflacionistes. És a dir, el crèdit de nova creació ha de ser prioritàriament per a les activitats que tinguin un impacte directe en la generació de PIB, atès que la creació de crèdit per a activitats no productives o per al consum privat genera inflació, bé sigui d'actius o de preus al consum, i a la llarga provoca bombolles i crisis financeres com la que estem vivint.

A més, si la política fiscal no es coordina amb la creació de crèdit productiu, no pot ajudar a la recuperació econòmica, ja que els dèficits públics redueixen el capital disponible per a les empreses privades. També haurem d'actuar envers

l'estructura del nostre sistema bancari perquè sigui competitiu i eficient. Per aconseguir-ho, ens caldrà emmirallar-nos en altres països i en especial en el cas d'Alemanya.

A diferència del sistema bancari que resultarà després de la reestructuració que ha gestionat el Govern espanyol, en el qual quatre o cinc entitats controlaran més del 80 % dels dipòsits catalans, a Alemanya, el 70 % del sector està basat en petites caixes i cooperatives de crèdit que són propietat de les administracions locals i actuen en l'àmbit comarcal sense ànim de lucre. Aquesta estructura fa que puguin avaluar més bé els riscos i que gestionin els recursos financers amb molta més responsabilitat, fent un tipus de banca molt més sostenible i que no té incentius a participar dels excessos del món financer que han dut a la fallida de bancs i caixes a Catalunya. Tot i que pugui semblar paradoxal, es tracta de recuperar les nostres caixes evitant que tornin a caure en els excessos de la construcció, per dedicar-les al finançament de la petita i mitjana empresa local, potser, fins i tot, recuperant algunes de les caixes fallides i capitalitzant-les des del sector públic, seguint, per exemple, l'esquema promogut per economistes de l'FMI basat en una actualització de l'anomenat Pla Chicago dels anys 1930 ideat per Richard Simon i Irving Fisher.

Sigui com sigui, l'Estat català ha de comptar amb un sector financer que es correspongui amb la nostra capacitat de generació de riquesa, per superar la tradicional manca que hem patit en aquesta eina fonamental de gestió econòmica del país.

6. El sistema de pensions: la Seguretat Social catalana

Un dels missatges que se senten entre els contraris a una Catalunya independent és que la Seguretat Social catalana no tindria prou recursos per poder pagar les pensions als jubilats. És una afirmació que pot fer molt mal, perquè va en contra del dret fonamental que té tota persona de poder percebre una pensió després d'una vida laboral durant la qual ha cotitzat per fer efectiu aquest dret. Va en contra d'un col·lectiu força vulnerable.

Tanmateix, també es tracta d'una qüestió fonamental en la negociació dels actius i passius de l'eventual secessió, perquè els pensionistes catalans tenen tot el dret a exigir la seva pensió a l'Estat en el qual han cotitzat i, per tant, on han generat el dret.

El guany fiscal que es derivaria de la independència (Bosch i Espasa, 2012) abasta també el sistema de la Seguretat Social. Per tant, una Catalunya independent no tindria problemes per pagar les pensions i la resta de contribucions de la Seguretat Social. No obstant això, val la pena dedicar-hi un apartat sencer, a tractar aquesta qüestió, especialment per conèixer els efectes estructurals i el procés de transició d'una secessió de la caixa de la Seguretat Social espanyola. La naturalesa de la Seguretat Social espanyola. El sistema de repartiment i la seva sostenibilitat

El sistema actual de pensions s'anomena de repartiment. Això vol dir que les pensions actuals es paguen amb les cotitzacions pagades pels treballadors que ara estan en actiu. No és que els nostres jubilats cobrin d'un fons format per la capitalització del que van anar pagant mentre treballaven, sinó que la quantia pagada en la seva etapa laboral va servir per pagar les pensions dels que llavors estaven jubilats. Així doncs, si Catalunya esdevé un Estat, les pensions dels jubilats les pagaran els treballadors catalans mitjançant les seves cotitzacions socials. La sostenibilitat de l'actual sistema és, doncs, molt sensible a la ràtio cotitzant/pensionista que, lògicament, dependrà tant de variables demogràfiques (envelliment de la població) com de variables econòmiques (taxa d'ocupació). Dues variables que no evolucionen de forma gaire favorable ni en el marc espanyol ni en el marc català. Alguns autors com Herce (2007) han estudiat a bastament l'horitzó de sostenibilitat de pensions del sistema espanyol i la situen no més enllà de l'any 2050.

5 BOSCH, N. (2013). *Anàlisi econòmica del procés d'independència de Catalunya*. Fundació Josep Irla

VIABILITAT ECONÒMICA DE LA SEGURETAT SOCIAL CATALANA

Una Catalunya independent podrà pagar totes les prestacions de la Seguretat Social (pensions, atur, etc.). Per fonamentar aquesta afirmació, s'han de comptabilitzar tots els ingressos i totes les despeses del sistema de la Seguretat Social, entre les quals s'inclouen la Tresoreria General de la Seguretat Social i les seves entitats gestores, els organismes autònoms que gestionen prestacions socials, com ara el que gestiona la prestació d'atur, i les mútues, com la MUFACE, dels funcionaris de l'Estat.

QUADRE I. SALDO ACUMULAT DE LA SEGURETAT SOCIAL, 1995-2010

Saldo = Ingressos – Despeses

		Catalunya	Espanya sense Catalunya	Espanya
M€ (preus reals de 2010)	1995-2010	24.774	-86.332	-61.558
€ per habitant (preus reals de 2010)	1995-2010	3.286	-2.177	1.304

Font: Liquidació del pressupost del sistema de la Seguretat Social i liquidació del pressupost dels organismes autònoms, agències estatutals i altres organismes públics, i INE. Generalitat de Catalunya (2012): Informe sobre les aportacions de Catalunya a la Seguretat Social

Com mostra el quadre anterior, a Catalunya, el saldo acumulat de la seguretat social del període 1995-2010, és a dir, la diferència entre els ingressos i les despeses d'aquests anys, va presentar un superàvit de 3.286 euros per habitant en termes reals, mentre que a la resta de l'Estat espanyol, un dèficit de 2.177 euros per càpita. Durant aquests setze anys, la resta de l'Estat va tenir onze anys de dèficit i només cinc de superàvit (del 2003 al 2007). En canvi, Catalunya només va experimentar dèficit els anys 1995, 1996, 2009 i 2010, a causa de les conseqüències de la crisi que dispara les prestacions d'atur i disminueix la quantia de les cotitzacions (quadre II).

QUADRE II. SALDO DE LA SEGURETAT SOCIAL

Saldo — Ingressos — Despeses. M€ (preus reals 2010)

	Espanya				Espanya		
	Catalunya	Catalunya	Espanya		Catalunya	Catalunya	Espanya
1995	-1.045	-12.176	-13.221	2003	3.092	1.121	4.213
1996	-358	-9.284	-9.642	2004	2.807	931	3.739
1997	678	-4.315	-3.637	2005	2.957	1.346	4.303
1998	1.050	-4.194	-3.144	2006	3.536	2.628	6.165
1999	1.690	-4.439	-2.749	2007	3.379	1.634	5.013
2000	2.197	-3.197	-1.000	2008	2.591	-2.596	-5
2001	2.727	-126	2.601	2009	-1.252	-21.932	-23.183
2002	2.866	-5.418	-2.552	2010	-2.142	-26.317	-28.459

Font: Liquidació del pressupost del sistema de la Seguretat Social i liquidació del pressupost dels organismes autònoms, agències estatutals i altres organismes públics, i INE. Generalitat de Catalunya (2012): Informe sobre les aportacions de Catalunya a la Seguretat Social

Ara bé, també s'ha de dir que el dèficit de Catalunya en termes relatius és molt més reduït que el de la resta de l'Estat. Així, la mitjana catalana del dèficit 2009-2010 és de 450 euros per habitant en termes reals, mentre que el de la resta de l'Estat arriba fins a 1.217 euros (quadre III). Per tant, amb superàvit o dèficit, aquestes xifres demostren que Catalunya és contribuïdora neta al sistema de la Seguretat Social de la resta de l'Estat; és a dir, els treballadors catalans, mitjançant les seves cotitzacions, ajuden a pagar les pensions dels jubilats de la resta de l'Estat, i no al revés com diuen alguns.

En conclusió, els ciutadans catalans poden estar tranquils, perquè una futura Catalunya independent podrà pagar les seves pensions i l'atur. Més aviat, de les dades ofertes aquí, el que es desprèn és que no ho podran cobrar si els catalans continuem gaire temps més formant part de l'Estat espanyol.

QUADRE I. SALDO ACUMULAT DE LA SEURETAT SOCIAL, 2009-2010

Saldo = Ingressos – Despeses

		Catalunya	Espanya sense Catalunya	Espanya
M€ (preus reals de 2010)	2009-2010	-3.394	-48.248	-51.642
€ per habitant (preus reals de 2010)	2009-2010	-450	-1.217	-1.094

Font: Liquidació del pressupost del sistema de la Seguretat Social i liquidació del pressupost dels organismes autònoms, agències estatutals i altres organismes públics, i INE. Generalitat de Catalunya (2012): Informe sobre les aportacions de Catalunya a la Seguretat Social

Una altra qüestió molt diferent és la sostenibilitat del sistema de pensions a llarg termini, que depèn en gran mesura de variables de caràcter demogràfic. Cada vegada hi ha més pensionistes perquè les persones viuen més i, per tant, el sistema de repartiment que tenim implica que la població que treballa (cotitzants) ha de pagar les pensions de cada vegada més jubilats. En aquest sentit, el nou Estat hauria d'analitzar la sostenibilitat del nostre sistema a llarg termini i garantir-ne la viabilitat —ja sigui avaluant modificacions de l'actual sistema o preveient el seu propi fons de reserva, per exemple, amb aportacions de les mutualitats de treball catalanes.

PROCÉS DE TRASPÀS DE LA SEURETAT SOCIAL

L'actual sistema de repartiment de la Seguretat Social espanyola condiona el seu procés de traspàs en la mesura que el pagament de les actuals prestacions es financen amb les actuals cotitzacions. Hi ha diversos aspectes que caldria abordar a curt termini:

- Garantir els drets dels cotitzants. El procés de secessió crearà un nou marc constitucional que haurà de garantir el respecte als drets adquirits pels cotitzants en el sistema de Seguretat Social espanyola, que no significa que s'hagi d'establir exactament el marc de prestacions —que probablement es mantindrien inalterades en un període transitori— sinó que els drets adquirits actuarien com una garantia de mínims.
- L'equilibri de tresoreria de la Seguretat Social catalana. Segons les dades del Quadre III, per poder fer front al conjunt de prestacions a Catalunya es requeriran recursos extraordinaris que bé poden sortir d'un saldo fiscal català favorable o del fons de reserva de la Seguretat Social espanyola que correspondria a Catalunya.
- Per garantir aquest equilibri, és imprescindible negociar la segregació del fons de reserva de la seguretat social i assegurar un sistema de cobrament de les cotitzacions socials des del mateix moment de la secessió. Aquest cobrament, transitòriament i fins que no es desenvolupi un sistema de gestió de tresoreria propi de la Seguretat Social catalana, es podria fer efectiu mitjançant les estructures de gestió de l'Agència Tributària Catalana, que assumiria transitòriament el registre de cotitzants.

A mitjà termini, caldrà construir un pacte d'Estat que dissenyi un model propi de Seguretat Social per a Catalunya, capaç de garantir la dignitat del conjunt de ciutadans del nostre país, independentment de la seva condició, a la vegada que n'asseguri la viabilitat econòmica.

7. Les mínimes infraestructures de la transició nacional: aigua, energia, comunicacions, transport i mobilitat

7.1. RECURSOS HÍDRICS

A l'hora de prendre el control dels recursos hídrics, cal tenir en compte la realitat de la qual partim, que és diferent a les conques internes, on el Govern de la Generalitat té les actuals competències en gestió de l'aigua, de les conques compartides que estan limitades i condicionades per la regulació i planificació que executa actualment el Govern Central espanyol: el cas de l'Ebre i de la conca alta del Garona.

A les conques internes de Catalunya (CIC) la disponibilitat de recurs és menor i, per tant, la garantia d'abastiment per als usos que en fem, majoritàriament urbans i industrials, entra en risc de sequera amb una freqüència relativament elevada (es produeixen alertes i prealertes cada 5-10 anys). En aquest àmbit geogràfic, l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) podria prendre el control total sobre els recursos hídrics l'endemà de la independència. De fet, actualment ja exerceix aquest paper d'autoritat amb competències exclusives en l'àmbit de la gestió i la planificació, tot i que la planificació ha de ser aprovada finalment pel Govern espanyol mitjançant el Consejo Nacional del Agua. En el cas de les CIC tenim, doncs, garantida la font del recurs, que és públic i es genera dins el nostre territori, tot i que la distribució i la gestió en baixa de l'aigua urbana/industrial es troba majoritàriament en mans privades en règim de prestació del servei sota competència municipal. Caldria, doncs, analitzar a fons si aquesta participació privada en la gestió de l'aigua pot generar algun problema de subministrament (o de qualitat) l'endemà de la independència. A priori, no ho sembla pas, perquè el sector privat voldrà continuar tenint ingressos, però no podem descartar que les empreses d'obediència espanyola (com podria ser el cas d'ATLL) puguin tenir pressions que generin dificultats. En aquest sentit, recuperar la plena gestió pública de l'aigua eliminaria incerteses durant la transició.

D'especial importància per a l'abastament de l'Àrea Metropolitana pot arribar a ser la dessalinitzadora del Prat (també gestionada per ATLL) si la independència arriba en un any de forta sequera. Tot i així, les empreses concessionàries estan lligades a uns contractes de prestació del servei, ja que la titularitat de la gestió és municipal o a mitjançant entitats mancomunades com ara l'Entitat Metropolitana i, per tant, en el cas de desabastament, incorrerien en greus conseqüències econòmiques i judicials.

A la conca catalana de l'Ebre (CCE), es poden separar dues zones: d'una banda, les conques del Segre i les dues Nogueres (Ribagorçana i Pallaresa) amb recursos (abundants) recollits dins de Catalunya, i d'altra banda, l'eix final del riu Ebre, amb una forta dependència (en un 70 %) de recursos generats fora de Catalunya i, per tant, una forta dependència del Govern espanyol que és, de fet, qui té gairebé totes les competències en planificació i gestió de l'aigua en aquest àmbit. En el cas de la conca baixa de l'Ebre (Terres de l'Ebre) continuarem tenint una forta dependència dels nostres veïns, amb els quals caldrà negociar un tractat de repartiment de l'aigua de l'Ebre al més aviat possible. Hi ha, en aquest cas, el precedent de Portugal, que actualment comparteix les conques del Duero i el Tajo i que es regula pel Conveni d'Albufeira. Tanmateix, durant el període de transició, hi pot haver riscos d'abastament insuficient per als regadius de la vall de l'Ebre i del Delta, però que només es donarien en períodes de forta sequera, perquè la disponibilitat actual de recurs és suficient per garantir el usos fins i tot en anys poc pluviosos.

Cal tenir en compte, però, que uns 3.500 Hm³ dels 14.000 que actualment aporta el baix Ebre, provenen del Segre i, alhora, que l'embassament de Mequinensa —que pertany a la Franja i que té com a principal client la generació hidroelèctrica, fortament demandada per a la regulació elèctrica espanyola—, on per produir electricitat han d'alliberar cabal al baix Ebre. Hi ha la possibilitat que el Govern espanyol decidís reduir molt el cabal de l'Ebre a l'estiu per dificultar l'abastament d'aigua als conreus, la qual cosa podria tenir també efectes notables sobre l'ecosistema de l'Ebre. Aquesta situació, en principi, no hauria d'afectar l'abastament urbà/industrial del Consorci d'Aigües de Tarragona, perquè la quantitat de recurs utilitzat és petita amb relació al cabal de l'Ebre, fins i tot a l'estiu.

El cas de la conca alta del Garona (Val d'Aran) és una mica especial, perquè es tracta d'una conca compartida amb França i que, per tant, les competències són del Govern espanyol. Tanmateix, per les característiques d'aquest territori, amb alta disponibilitat de recursos, no es preveu que hi hagi cap problema d'abastament, tot i que a mitjà termini segurament caldria negociar les competències amb els nostres veïns francesos.

No cal dir que el nou Estat independent haurà de debatre molt a fons quin ha de ser el nou model de gestió de l'aigua i quin pes ha de tenir el sector privat, però això és un tema que és matèria que haurà de considerar el futur Parlament de la República, que en tot cas s'haurà d'alinejar amb les polítiques europees, basades en la protecció del recurs i en el seu ús sostenible.

Com a esquema de partida per al treball que caldrà fer, podem assenyalar les següents qüestions:

ASPECTES RELACIONATS AMB L'ESTAT ESPANYOL

- Canvi del marc territorial:
L'adveniment de l'Estat propi comportarà duplicar el marc territorial actual de la gestió de l'aigua a Catalunya, en incorporar les conques catalanes de l'Ebre. Això significa passar d'un territori de 16.600 a 31.930 km², afegir 570.000 nous habitants, incorporar 312 nous municipis i gestionar 217 noves masses d'aigua.
- Canvi competencial:
Catalunya passarà a tenir plenes competències en matèria de política d'aigua i planificació hidràulica integral en tot el seu territori, tot i que, d'acord amb el criteri de la Directiva Marc de l'Aigua (DMA), s'haurà de coordinar amb l'Estat espanyol, amb relació a la gestió de l'Ebre, el Xènia i la Noguera Ribagorçana, i amb l'Estat francès, amb relació a la conca del Segre i el Garona.
- Necessitat d'un nou marc legal:
Catalunya deixarà d'estar sotmesa a les lleis de l'Estat espanyol i, per tant, haurà de tramitar en el Parlament un nou marc legal en matèria d'aigua aplicable a tot el seu territori (Llei d'Aigua, reglament dels espais fluvials, reglament de planificació, etc.)
- Concessions afectades:
Implicacions administratives per als aprofitaments situats a les conques catalanes de l'Ebre, que s'hauran d'inscriure en el registre d'aigües de Catalunya i tributar els cànons hídrics que els siguin d'aplicació.
- Implicació sobre la disponibilitat del recurs:
Caldrà assegurar les disponibilitats d'aigua per a les concessions situades a les conques catalanes de l'Ebre (aprofitaments del riu Segre i del riu Ebre). Cal fer esment en particular a la concessió de 4 m³/s que té el CAT a l'Ebre, que actualment serveix gairebé el 50 % de la demanda del Sistema Sud.
- Implicacions sobre els cabals de manteniment:
Caldrà assegurar els cabals ambientals del riu Segre i del tram català del riu Ebre.
- Titularitat dels serveis bàsics:
La recent privatització d'ATLL, fruit de l'ofegament econòmic a què està sotmesa Catalunya, ha posat en mans d'un grup empresarial espanyol la xarxa bàsica d'abastament en alta del Sistema Ter-Llobregat. Caldrà proposar la recuperació de la gestió pública d'aquest sistema.

- Costos financers:
L'ampliació del programa de mesures i dels programes de control i seguiment a les conques de l'Ebre implicaran una ampliació de les actuacions necessàries i, per tant, un possible increment tant de costos dels serveis i de gestió del cicle de l'aigua, com també un major volum de recurs a gestionar.

RESPECTE LA UNIÓ EUROPEA

- Autoritat competent:
Catalunya, com a nou Estat membre de la CE, haurà de comunicar a la Comissió la designació d'autoritat competent amb relació a les conques hidrogràfiques de tot el seu territori.
- Revisió de la planificació:
Per incorporar-ne tot el territori, Catalunya haurà de revisar el pla de gestió, el programa de mesures, els programes de control i seguiment i els programes específics, i tramitar-los a la CE.
- Noves conques hidrogràfiques transfrontereres:
Per a la deguda coordinació i tutela, caldrà comunicar a la UE la consideració de l'Ebre, el Xènia, el Segre, el Garona i la Noguera Ribagorçana com a conques transfrontereres. La DMA estableix que els objectius mediambientals i les línies d'actuació s'hauran de planificar i gestionar en tota la demarcació hidrogràfica, mitjançant la coordinació entre tots els nivells administratius competents i entre ambdós països, la qual cosa s'haurà de materialitzar en un pla de gestió específic per a aquestes conques. Per tant, l'Estat propi haurà de negociar aquests aspectes amb l'Estat espanyol i l'Estat francès i establir els respectius organismes de col·laboració.

7.2. PEL QUE FA AL SUBMINISTRAMENT ENERGÈTIC

Catalunya està mancada de recursos energètics primaris propis i, per tant, la política energètica del país sempre serà un dels pilars bàsics de qualsevol escenari de futur. En aquests escenaris, l'eficiència, l'estalvi i la reducció de la intensitat energètica de la nostra economia han de ser objectius prioritaris i permanents.

Com altres països del nostre entorn, depenem un 75 % dels combustibles fòssils, un 20 % de l'energia nuclear i un 4 % d'energies renovables. El 69 % de consum energètic final, el destinem al transport i la indústria; el 16 %, a l'àmbit domèstic; el 13 %, al sector serveis, i el 3,5 % al sector primari. L'estructura energètica, tant per la part de l'oferta com per la de la demanda, és rígida i no es pot canviar significativament en el curt termini. Per tant, s'haurà d'anar millorant en el decurs de dècades, en connivència amb les empreses del sector, per complir la Directiva del 20/20/20.

El sistema energètic troncal està operat físicament per tres entitats privades responsables del transport energètic a la Península: Red Eléctrica de España, que opera el sistema elèctric; Enagás, el gas natural, i la Compañía Logística de Hidrocarburos, per als productes petrolífers. En principi, aquestes empreses es deuen als seus clients majoristes, que són les companyies que subministren a l'usuari final (Endesa, Gas Natural, Cepsa, Repsol, etc.) i amb les quals tenen contractes que hauran de respectar en qualsevol circumstància. En tractar-se de sectors regulats per la legislació espanyola i europea, que no preveu en cap cas la negativa de subministrament, sinó que es basa en promoure l'existència d'un mercat interior que funcioni en condicions de màxima competència possible, no és de preveure que hi hagi problemes de subministrament que, d'altra banda, serien directament denunciabls a les instàncies judicials europees i, fins i tot, a l'Organització Mundial del Comerç a la qual el nou Estat s'hauria d'adherir. En aquest sentit, cal tenir presents els interessos de les multinacionals establertes a Catalunya que de cap manera tolerarien estratègies polítiques que derivessin en un mal servei.

Com a primeres actuacions en el procés d'independència, l'Estat català haurà de crear les institucions reguladores corresponents (comissió nacional de l'energia o similar) per fixar una normativa pròpia que reguli el sector energètic,

i per negociar la propietat i la gestió dels actius de transport en territori català. En un primer moment, es pot assumir la continuïtat de la normativa espanyola, en tant que no fem la translació del marc de regulació europeu a la legislació catalana. En aquest sentit, i com a primera mesura de control, el nou Govern català haurà de negociar la presència de personal tècnic qualificat en els centres operatius de gestió de les xarxes energètiques i haurà de negociar també els convenis d'interconnexió amb les xarxes de França, Andorra i Espanya. Molt possiblement ens convingui continuar formant part del MIBEL, que és el regulador del sistema elèctric de la Península Ibèrica.

Cal destacar que Catalunya disposa dins el seu territori de prou capacitat de generació elèctrica i de terminals marítims de recepció d'hidrocarburs per assegurar el subministrament general. També tenim capacitat d'interconnexió de xarxes per complir amb escreix els requisits de la UE.

Caldrà prendre control de la seguretat de les centrals nuclears d'Ascó i Vandellòs, crear el germen d'un organisme nacional de seguretat nuclear i reclamar a l'Estat espanyol la part corresponent del fons per al desmantellament i l'emmagatzematge de residus que ara mateix controla Enresa. A mig termini, haurem de decidir la política nuclear catalana, atès que les centrals en territori català compliran els 40 anys de funcionament a mitjan de la pròxima dècada. Les perspectives nuclears globals aconsellen seguir els passos d'Alemanya o Japó i considerar l'escenari d'un tancament controlat del parc nuclear català amb la corresponent substitució d'aquesta font energètica per altres amb més futur i menys inconvenients mediambientals. En tot cas, haurem de fer-nos càrrec del residus radioactius generats per aquestes centrals, bé negociant el seu trasllat, bé triant la ubicació d'un dipòsit geològic permanent.

També s'haurà de negociar amb el Govern espanyol l'assumpció de part del dèficit de tarifa, a canvi de recuperar també aquella part de les primes a les energies renovables que hem pagat els catalans però que s'han invertit en territoris espanyols.

A les empreses subministradores d'electricitat, gas i benzina, caldrà exigir la creació de subsidiàries catalanes amb un CIF del nou Estat, amb el qual hauran de liquidar els seus impostos i altres gravàmens del nou Estat. Cal destacar l'impost especial sobre els hidrocarburs, que pot suposar fins a un 40 % del preu final. S'ha de procurar que en el curt termini, i en tant que no hi hagi una normativa pròpia, es mantinguin preus equiparables als anteriors perquè els consumidors no puguin atribuir un increment de preus al procés d'independència.

En resum, no es de preveure que hi hagi massa dificultats en el procés immediat a la independència, més enllà d'haver de negociar diversos assumptes econòmics i legals amb l'Estat espanyol. Les empreses proveïdores de serveis energètics seran les primeres interessades a continuar el subministrament d'un mercat molt atractiu de la dimensió del català, i el marc legislatiu europeu ens protegeix pel fet de formar part del mercat interior.

Atès que caldran actuacions immediates, és aconsellable la preparació d'un grup d'experts en les diferents matèries que puguin tenir un nivell adequat d'interlocució, tant en l'àmbit de l'Estat espanyol com amb les empreses privades del sector i també amb les autoritats europees.

7.3. COMUNICACIONS ELECTRÒNIQUES

Els serveis de telecomunicacions, i en general els de la Societat de la Informació, han esdevingut elements de primera importància en el normal funcionament de la nostra societat, per això el manteniment de la continuïtat d'aquests serveis és un objectiu de primer ordre en el període de transició. I ho és per diversos motius: en primer lloc, perquè la població interpretaria com una indicació de fracàs del procés independentista la interrupció o el mal funcionament del servei; en segon lloc, perquè dificultaria el normal funcionament de moltes activitats bàsiques, com ara els serveis d'urgències, la banca, la utilització de targetes de crèdit, la comunicació personal, etc., i finalment, perquè es privaria el Govern català de l'eina fonamental per arribar al conjunt de la ciutadania.

Els principals canals físics de comunicació són dos: les xarxes telefòniques i d'Internet fixes i l'espectre radioelèctric, que és un bé de domini públic estratègic.

Les xarxes físiques terrestres són propietat d'empreses privades que en la normativa europea no estan subjectes a cap mena d'autorització ni prohibició per part dels estats i, per tant, és de preveure que segueixin oferint el seu servei en condicions equivalents a les actuals, atesos els seus interessos econòmics que estan lligats a l'explotació d'unes infraestructures en territori català. Només caldrà que constitueixin una filial amb CIF català per continuar operant amb tota normalitat. Ara bé, com veiem en altres zones del planeta, aquestes xarxes estan del tot interconnectades i poden ser objecte d'interrupcions externes en forma de ciberatacs o d'interferències radioelèctriques. Per tant, caldrà treballar amb les operadores en sòl català, fonamentalment amb Telefónica, però també amb Vodafone, Orange i Ono per assegurar la integritat de les seves xarxes catalanes. Fins que no disposem d'una unitat policial especialitzada, es traslladarà transitòriament aquesta responsabilitat a les mateixes operadores, com una obligació de qualitat del servei.

L'espectre radioelèctric és un altre element crític, però amb característiques diferents, ja que és un bé públic cedit temporalment a les operadores que l'exploten comercialment, principalment les de telefonia mòbil i les cadenes de televisió. També té importants aplicacions en l'àmbit de la seguretat policial, l'aeroportuari i el militar, que precisen d'un tractament específic.

Actualment, la titularitat de l'espectre radioelèctric és exclusiva de l'Estat espanyol, que és qui n'ha fet la planificació i l'assignació als diferents actors que l'utilitzen. El nou Estat català haurà de prendre possessió immediata de l'espectre català mitjançant les lleis oportunes i seguint les indicacions d'ens internacionals com ara la UIT i la normativa de la UE, i haurà d'estar en condicions de defensar aquesta possessió davant possibles tàctiques d'interferència. El cas de la torre de Collserola, que té una cobertura de població molt important, és especialment significativa i caldrà assegurar-ne la continuïtat.

La concessió d'espectre per a activitats comercials genera importants recursos econòmics a l'estat que el controla. De fet, els operadors actuals han pagat a l'Estat espanyol per la utilització de l'espectre català. Aquesta és una qüestió a resoldre en el marc de les negociacions globals econòmiques. En un primer moment, no hauríem de gravar per duplicat els actuals concessionaris i no es descarta haver de respectar les assignacions i els terminis establerts per l'Estat espanyol, a canvi que les operadores continuïn els seus serveis amb un plus de qualitat, si convé. Un cas a part són les reserves d'espectre per a sistemes de seguretat i militars que, com ja hem dit, haurien de tenir un tractament específic.

Aquest manteniment provisional de les assignacions, s'ha d'analitzar fins a quin punt es fa extensiu a totes les cadenes de televisió o només a unes quantes. Una possible forma d'operar per protegir els interessos generals seria cancel·lar totes les autoritzacions per, a continuació, convalidar les que es considerin adients, després de negociar oportunes condicions d'interès general amb els propietaris d'aquestes cadenes.

En aquest procés, es fonamental poder comptar amb la participació d'Abertis, que és qui en última instància gestiona les transmissions. Abertis haurà de reconèixer la nova legalitat catalana si l'interessa difondre el senyal de televisió a Catalunya. Actualment, Abertis té contractes signats amb els canals de televisió que l'obliguen a cobrir el territori català, però aquests contractes suposen que qui demana el servei de difusió té atorgada l'oportuna llicència legal que, arribat el moment, només podria atorgar el Govern català.

En conclusió, no es preveuen dificultats insuperables en el cas de les comunicacions electròniques, si bé la qüestió esdevé més complexa en el cas de l'espectre en mans dels cossos de seguretat de l'Estat i dels militars espanyols, així com les radiocomunicacions aeronàutiques, que caldrà considerar amb relació a tots els altres aspectes de la seguretat nacional.

En tot cas, i com a primera actuació en aquest àmbit, l'Estat català haurà de prendre possessió del domini espectral i crear les institucions de regulació que exigeix el marc europeu, amb un o més reguladors que supervisin les comunicacions electròniques, els medis audiovisuals i l'assignació de l'espectre. En aquest sentit, es pot seguir, per exemple, el model britànic que els fusiona en un únic organisme.

7.4. TRANSPORT I MOBILITAT

Catalunya sempre ha estat una cruïlla de camins i, amb polítiques pròpies de planificació i gestió de les nostres infraestructures viàries, ferroviàries, portuàries i aeroportuàries, podrà esdevenir un important nus de comunicacions logístiques de significació internacional. Més enllà d'afavorir el desenvolupament econòmic i comercial, aquestes infraestructures ens són necessàries també per a la millora social, científica i cultural.

La planificació i execució de les grans infraestructures, com ara el port, l'aeroport, les autopistes i els trens de rodalies i de llarg recorregut, han estat supeditades a les prioritats polítiques dels successius governs espanyols i a la seva concepció radial i centralista, que ha concentrat les inversions en la connexió amb la resta de la Península, més que cap a Europa i el món, fent prevaldre criteris polítics per damunt de la rendibilitat econòmica i comercial. La tardança en la connexió del tren d'alta velocitat i la paràlisi del corredor del Mediterrani són dos exemples que visualitzen aquesta situació irracional.

El nou Estat català necessitarà un pla nacional d'infraestructures de transport i mobilitat que prioritzi i dimensioni adequadament les necessitats del país, que posi en el lloc que li correspon la interconnexió de les xarxes catalanes i europees, i que faci del corredor del Mediterrani un projecte europeu. Aquest pla ha de situar Catalunya en primera línia internacional servint-se de la posició geogràfica privilegiada que tenim per connectar Europa, Àsia i el nord d'Àfrica. Catalunya ha d'esdevenir la porta d'entrada al sud d'Europa que vehiculi els intercanvis comercials amb els països emergents del nord d'Àfrica i d'Àsia.

El nou Estat haurà d'assumir la titularitat de totes les infraestructures i els contractes de les que siguin de gestió privada, i haurà de crear els corresponents organismes gestors i supervisors. Atès que molts recursos econòmics catalans han estat invertits en infraestructures en altres territoris de l'Estat espanyol, caldrà valorar i reclamar una compensació retroactiva.

El Govern de Catalunya haurà de legislar amb relació al funcionament dels ports i aeroports de Catalunya, d'acord amb les directrius de la UE, i establir els corresponents controls i acords fronterers, assumint inicialment els actuals i desenvolupant-ne de nous envers Espanya. En aplicació del tractat de Cel Únic Europeu, ens regirem per la normativa de l'Agència Europea de Seguretat Aèria pel que fa als serveis de navegació i seguretat, i es crearà l'agència catalana de seguretat aèria per supervisar i validar les normes específiques.

El model ferroviari ha de ser un element clau de la mobilitat a Catalunya. Cal una bona xarxa ferroviària per aplicar polítiques d'equilibri territorial i de sostenibilitat dels assentaments i els hàbitats urbans. Consolidant l'oferta d'infraestructura ferroviària en tots els àmbits (urbà, metropolità i català), promourem el canvi modal per assolir els objectius de reducció d'emissions en la mobilitat. Vertebrarem la mobilitat quotidiana amb un sistema de rodalies global al conjunt de les àrees metropolitanes de Girona, Tarragona, Lleida i Barcelona.

La xarxa ferroviària de transport de mercaderies, segregada de la xarxa convencional, s'articularà al voltant de corredor del Mediterrani, amb connexions directes als ports principals de Tarragona i Barcelona, i també als de la Ràpita, Vilanova i Palamós.

El Govern de Catalunya assumirà la titularitat de tota la xarxa viària i de tots els contractes de concessions, que seran renegociats. En les negociacions amb l'Estat, es reclamarà una compensació per als peatges pagats pels ciutadans catalans durant dècades.

Caldrà redactar un nou Pla de carreteres de Catalunya que desenvolupi un disseny de xarxa i trenqui l'actual estructura radial, amb un sistema de vies ràpides d'alta ocupació que tinguí en compte el conjunt de les infraestructures de transport, la nova conjuntura econòmica, els terminis de concessió de les autopistes i els paràmetres mediambientals i paisatgístics. Aquesta xarxa viària ha de ser integrada, segura, sostenible, territorialment equilibrada i econòmicament viable, i ha de garantir l'accessibilitat a tot el territori i la interconnexió amb les xarxes dels països veïns, amb criteris de qualitat de servei, seguretat i qualitat ambiental.

Un cop assumides la titularitat, la gestió i la planificació de tot el sistema aeroportuari català i de totes les competències en matèria de navegació aèria, es crearà un sistema aeroportuari de gestió descentralitzada sota el paraigua de l'empresa pública aeroports de Catalunya, que tindrà com a principal objectiu la consolidació de tot el sistema aeroportuari actual i, en especial, la potenciació de l'Aeroport de Barcelona com a aeroport de connexió internacional (hub) amb vols transoceànics i la millora de les infraestructures ferroviàries d'accés a tots els altres aeroports per potenciar la distribució de l'aviació comercial a Reus, Girona i l'Alguairó.

Catalunya compta amb una xarxa de 52 ports i clubs nàutics, però el transport marítim es concentra majoritàriament en els ports de Barcelona i Tarragona. El Port de Barcelona és el primer port de creuers d'Europa i la Mediterrània, i el quart del món. L'any 2011, els ports de Barcelona i Tarragona van suposar el 3,6 % del PIB català. Les previsions de futur apunten que el port de Barcelona es pot convertir en el primer hub logístic euromediterrani.

El nou Estat català assumirà la titularitat de tots els ports catalans i legislarà una nova Llei de Ports de Catalunya per millorar l'ordenació del litoral català, promoure un ús eficient, sostenible i racional dels recursos portuaris i potenciar el transport marítim de curta distància.

8. La garantia de l'ordre públic

L'actiu més important del nostre procés cap a la independència que estem duent a terme és la legitimitat democràtica, a partir de la lliure voluntat de la ciutadania. La normalitat democràtica, la seguretat de les persones i de les institucions, l'ordre públic i la no-violència són el marc imprescindible perquè aquesta voluntat democràtica continuï sent el motor del procés i també la condició necessària per a l'aval i el reconeixement internacionals. Aquest factor esdevé cabdal, perquè un dels principals èxits del procés passa per la capacitat de mantenir l'ordre públic, sobretot després de sentir de forma solemne l'expresident José María Aznar assenyalar que l'estratègia «para evitar que España se rompa es que Cataluña se rompa antes», amb totes les implicacions i derivades de caràcter econòmic, social i cultural que es relacionen amb l'ordre públic.

Per tant, és fonamental que tot el procés es desenvolupi pacíficament, amb un rebuig frontal a tota forma de violència i a qualsevol provocació i guerra bruta. Un procés en què el paper que de la Policia de Catalunya sigui el de complir el seu deure d'obediència al Govern de Catalunya i a les lleis democràtiques: la defensa dels drets de la ciutadania i de les institucions. I fer-ho de forma escrupolosa, independentment d'a qui s'hagin d'aplicar les lleis del Parlament de Catalunya.

EL MODEL DE SEGURETAT

És important preparar les estructures necessàries per assumir les competències actuals de l'Estat en matèria de seguretat i, en segon terme, per anar configurant el model de seguretat de la República.

Pel que respecta al primer punt, hem de dir que la Policia de Catalunya està sobradament preparada per fer-ho, però que cal que el cos de Mossos d'Esquadra es prepari per assumir la vigilància marítima i el control de fronteres i que tingui una mínima dotació per a la vigilància aèria, amb dotacions més pensades per a funcions de seguretat que no pas de defensa.

Igualment, Catalunya no pot disposar d'un servei d'intel·ligència propi, mentre no sigui Estat, però cal ser conscients que sense informació és impossible garantir la seguretat de forma efectiva. Per això, seria del tot necessari que al llarg del procés de transició nacional la Policia de Catalunya assumís funcions d'informació i anàlisi de riscos per garantir que tot el procés es pugui fer en condicions d'ordre democràtic, evitant les coaccions i els intents de desestabilització que es puguin produir amb l'objectiu d'avortar el procés.

És important pensar en com pot continuar millorant el Cos de Mossos d'Esquadra en la Catalunya independent. És desitjable avançar cap a una policia moderna, integrada a Europa i que reflecteixi la societat que serveix. En aquest sentit, cal avançar molt més encara en participació internacional i en presència de persones a la nostra policia, que reflecteixin els diferents orígens de la Catalunya real. Igualment, amb la retirada dels cossos i les forces de seguretat de l'Estat, cal pensar i preveure la possibilitat de la integració d'alguns dels seus actius a la Policia de Catalunya: els qui voluntàriament així ho desitgin i compleixin les condicions que eventualment s'estableixin.

EL MODEL DE DEFENSA

Pel que fa a l'elecció d'un model de defensa per a la República catalana, sembla necessari fer una afirmació prèvia que, per òbvia que pugui semblar en qualsevol país normal, cal fer a Catalunya: el nou Estat ha de disposar d'un sistema de seguretat i defensa. No hi ha cap Estat al món que no en tingui i forma part de les funcions més essencials d'un Estat i és un dels seus deures primers. Un deure cap a l'interior, seguretat de la ciutadania, i un deure cap a l'exterior, contribuir a la seguretat en l'àmbit europeu, mediterrani i, d'una o altra forma, al món. Els estats democràtics han de tenir el monopoli de la força per garantir els drets, les llibertats i la seguretat de la ciutadania, i per això mateix han d'estar subjectes a clars mecanismes de control democràtic.

Partint d'aquesta premissa, s'obren davant nostre tres escenaris entre els quals caldrà escollir en funció del model de sobirania, de país i, també, en funció dels costos i el temps necessari:

- A) Disposar d'un exèrcit convencional. Aquesta seria una opció políticament discutible perquè tindria uns costos inicials altíssims i necessita temps per dur-se a terme. Podríem trigar no menys de 5 anys, amb un esforç econòmic important per, al capdavant, dependre tecnològicament i, per tant, políticament, d'altres països. A aquests costos inicials cal afegir-hi els de manteniment, que en el nostre entorn se solen situar al voltant del 2 % del PIB, uns 4.000 MEUR anuals.
- B) No tenir exèrcit però acordar un encaix amb els sistemes de defensa europea, mitjançant acords multilaterals en l'àmbit d'un euroexèrcit. Si bé caldria el consens dels països membres per entrar en aquestes superestructures militars, hi ha motius geoestratègics i econòmics per pensar que la majoria dels seus països membres en serien favorables i, fins i tot, hi hauria pressions perquè Catalunya hi entrés. Aquesta opció implicaria uns costos molt menors, però també caldria disposar de cossos amb capacitat d'interlocució amb els altres països membres. Això no implicaria necessàriament tenir exèrcit propi, però sí algun cos armat d'elit amb un mínim de capacitat (com en el cas d'Islàndia).
- C) No disposar de forces armades ni pertànyer a cap superestructura de defensa compartida a nivell europeu i internacional. En aquest cas, caldrien acords de defensa amb tercers països. Hi ha experts que afirmen que França podria estar-hi interessada. Podria semblar una opció més econòmica a curt termini, si bé no seria gens neutra des de la perspectiva de les relacions amb els estats espanyols i francès.

En conclusió, l'elecció dependrà del model d'Estat i del model de sobirania. Cal evitar caure a voler repetir estructures caduques dels estats nació del segle XIX, i més aviat actuar amb pragmatisme, amatents al procés d'integració a

Europa vers la seguretat. Geoestràtegicament, estem fora de zones de conflicte obert, en una àrea protegida per un relativament bon funcionament d'institucions internacionals (UE, OTAN, ONU...), respecte a les quals cal adoptar una posició. La nostra posició estratègica dins la Mediterrània (corredor del Mediterrani, ports importants, aeroport...) ens donaria unes bones condicions de negociació amb els veïns.

9. La validesa i l'eficàcia jurídica dels contractes: la llei de transitorietat jurídica

Des d'una perspectiva internacional, la declaració de successió de l'Estat espanyol té dues dimensions:

- Dimensió interna: té per objectiu assegurar la continuïtat de les disposicions de l'ordenament jurídic espanyol a l'Estat català mentre no siguin modificades mitjançant el procediment legislatiu habitual. S'inclou l'aplicació transitòria de l'Estatut (2006) tal com s'aprovà al Parlament de Catalunya.
- Dimensió externa: té per objectiu assegurar la recepció automàtica en l'ordenament jurídic català i el compliment íntegre dels tractats que no siguin constitutius d'organitzacions internacionals.

Per tant, una vegada declarada la independència, s'hauria d'obrir un període de transició durant el qual, sense deixar d'aplicar les disposicions del Dret Comunitari i les seves normatives, Catalunya hauria de negociar-ne l'adhesió. No ens podran aplicar cap mena de restricció a la lliure circulació de persones, mercaderies i capitals, perquè el Tractat de Schengen no és constitutiu de la UE i, per tant, s'hauria d'aplicar directament.

La creació d'un Estat implicarà dotar-se d'un ordenament jurídic de nova planta. La complexitat inherent a aquesta nova arquitectura comporta, tanmateix, temps i mitjans, de manera que, fins a l'inici del procés constituent pròpiament dit i l'aprovació de la Constitució de l'Estat català, gran part de l'ordenament estarà integrat per normes preexistents, tant catalanes com espanyoles, que obligaran a adoptar una Llei de Transitorietat que reguli amb caràcter transitori aquesta situació de traspàs. L'objectiu suprem és la garantia del funcionament regular i estable de l'estat de dret, així com la resolució dels conflictes que es puguin plantejar davant de l'Administració o de la jurisdicció.

Aquesta norma transitòria, a més de preveure les regles interpretatives i d'aplicació, que garanteixin el principi de plenitud i coherència, haurà de suposar una sèrie d'aspectes per evitar qualsevol possible buit normatiu.

Aquesta norma, no cal dir-ho, hauria de tenir una vigència determinada per evitar al màxim la inseguretat jurídica, de manera que, superat el termini expressat, en una segona fase, caldrà entrar a analitzar les matèries (institucions físiques o jurídiques) que, per raons estratègiques o d'urgència, requereixin l'aprovació de normes ad hoc del rang que siguin.

L'establiment del nou Estat obliga a la reestructuració del Govern del sistema judicial, de manera que el Consell de Justícia de Catalunya assumeixi les funcions del Consell General del Poder Judicial, es creï la Fiscalia de Catalunya i el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya assumeixi les funcions del Tribunal Suprem. D'altra banda, la nova Constitució determinarà la creació de l'òrgan que reguli la constitucionalitat jurídica.

ORDENAMENT JURÍDIC TRANSITORI

L'Ordenament jurídic transitori ha de preveure:

- Les fonts del dret, atribuint el valor que correspongui a la legislació preexistent, al costum i als principis generals del dret.

- El valor que s'atorga a les normes contingudes als tractats ratificats per Espanya, així com clarificar el lloc que ocuparan dins el sistema de fonts i decidir com la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans vincularà el nou Estat.
- Una clàusula d'obertura de l'ordenament jurídic a les fonts del dret externes al sistema; és a dir, tractats internacionals, costums internacionals, recomanacions d'organismes internacionals i, molt especialment, l'acceptació automàtica i immediata dels reglaments de la Unió Europea i la forma de transposició de les directives comunitàries.
- El valor de la jurisprudència del Tribunal Suprem espanyol i del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, i l'establiment del nou intèrpret durant la situació de transitorietat, que hauria de ser el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.
- Els criteris d'interpretació de les normes.
- L'aplicació analògica de les normes.
- Les normes de dret internacional privat.

Per garantir la seguretat jurídica, aquesta norma també haurà de contenir una llista de les lleis espanyoles i autonòmiques que es consideraran vigents totalment o parcialment.

També es regularà el funcionament de les institucions judicials catalanes. Això requeriria la consegüent reforma normativa, que situaria el cim del sistema judicial català en el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, amb atribució de les competències del Tribunal Suprem tot dotant-lo adequadament de recursos.

Des de la perspectiva de les garanties, caldrà instaurar:

- La doble instància judicial.
- La cooperació judicial internacional.
- El Govern de la justícia i, per tant, l'assumpció de les funcions que corresponen al Consell General del Poder Judicial.
- Les mesures transitòries per substituir jutges i magistrats en el cas que el nombre de vacants pugui alterar el funcionament correcte del sistema.
- El control de la Fiscalia a Catalunya i, per tant, crear una fiscalia general catalana.
- Atribució de les funcions de l'Audiència Nacional al tribunals ordinaris.

En totes les especialitats del dret caldrà fer una anàlisi de quines matèries són, per raons estratègiques, especialment rellevants i requereixen la preparació de normes per aprovar-les. Aquest procés d'adequació legislativa haurà d'anar estretament lligat a l'establiment dels ens i òrgans públics que es facin càrrec de la supervisió, el control i la sanció de la legalitat vigent en cada àmbit.

Per consegüent, caldrà garantir el funcionament dels registres civil, mercantil i de la propietat, de les notaries, dels tribunals, dels jutjats i de la fiscalia, tant des del punt vista de normatiu com des del punt vista de la dotació de recursos i de la provisió dels llocs de treball. A més, també caldrà crear, amb caràcter urgent, dins del Departament de Justícia, la direcció general de registres i notariat.

10. Nou ordenament jurídic i administració de justícia pròpia

A Catalunya, urgeix un ordenament jurídic basat en el principis i els valors democràtics i republicans, una administració de justícia erigida com a servei públic bàsic, àgil, eficaç, de proximitat i de qualitat, que doni solucions a una societat complexa i moderna i que sigui garant dels drets i les llibertats de la ciutadania.

L'ordenament jurídic ha de contenir totes les normes necessàries per donar resposta als supòsits que se li plantegin (principi de plenitud de l'ordenament jurídic), d'acord amb el principi de coherència. L'ordenament jurídic en el nou Estat, social, democràtic i de dret, ha de garantir:

- La seguretat jurídica, especialment en el compliment dels contractes i en el respecte de la propietat i de les transaccions entre particulars.
- Els drets i les llibertats, com ara els drets civils, la participació política o el sistema electoral.
- La viabilitat econòmica: la gestió, la recaptació, la liquidació i la inspecció d'impostos i la regulació i el control del mercat i dels riscos mitjançant organismes especialitzats.
- L'estat del benestar, garantint la prestació de determinats serveis als ciutadans, com ara l'educació i la salut.

La creació d'un Estat implicarà necessàriament repensar i redissenyar el conjunt del sistema normatiu, en totes les especialitats. Un nou Estat ha de mirar al futur amb una legislació àgil, transparent, capaç d'adaptar-se als canvis econòmics, jurídics i socials, que incorpori plenament les tecnologies. Ara bé, la complexitat del marc normatiu requereix, d'una banda, analitzar l'actual marc normatiu i aprofitar el que tenim, almenys de forma transitòria, i de l'altra, començar avui a legislar aprofitant l'àmbit de competències i autogovern que tenim, actuant amb mentalitat d'Estat.

NOVA ESTRUCTURA JUDICIAL

La creació del nou Estat també força l'adaptació de les estructures de Govern de la Justícia i, especialment que el funcionament d'aquesta sigui àgil, eficaç i eficient i es desvinculi de la política i dels processos burocràtics.

- L'Administració de Justícia pateix algunes deficiències que es poden sintetitzar de la manera següent:
- L'excessiva politització de determinats òrgans judicials, en especial dels tribunals adscrits a l'Audiència Nacional, el Tribunal Suprem i el Tribunal Constitucional.
- La lentitud de l'Administració de Justícia, que provoca que, sovint, quan arriba la resolució judicial, ja sigui massa tard per satisfer les expectatives dels ciutadans.
- La progressiva burocratització i la manca de compromís d'un bon nombre dels operadors jurídics que integren l'Administració de Justícia.

Tampoc no seria imaginable un canvi absolutament radical del sistema judicial, però sí algunes modificacions rellevants, principalment les que operin en la direcció de flexibilitzar, desburocratitzar i agilitar la justícia:

Per a la despolitització de la justícia, caldria:

- Suprimir els tribunals d'excepció, com ara l'Audiència Nacional.
- Valorar quin ha de ser el model de control constitucional del nou Estat.

Per a l'agilitació dels processos, serà necessari:

- Augmentar els recursos destinats a l'Administració, incrementant-ne el pes relatiu sobre el PIB amb l'objectiu d'assolir la ràtio d'un jutge per cada cinc mil habitants.
- Limitar la capacitat de recurs i augmentar la discrecionalitat del Tribunal Suprem català per pronunciar-se d'acord amb la importància de la matèria o la significació processal, per disminuir el bloqueig en segona instància.

Per avançar en la desburocratització de la justícia, caldria:

- Incrementar l'autonomia i la responsabilitat de l'oficina judicial.
- Distingir entre l'oficina judicial i el poder judicial. En la primera, que no és pròpiament poder judicial, cal introduir-hi reformes per garantir-ne la qualitat, com ara l'avaluació, la selecció per competències i el rendiment de comptes.

- Introduir mecanismes de selecció fonamentats en l'experiència com a jurista i en el prestigi, per descorporativitzar i democratitzar la institució i afavorir l'ingrés d'advocats i juristes sense passar necessàriament per proves memòriques.
- L'accés per oposició no hauria de ser requisit suficient per exercir com a jutge en solitari, sinó que caldria fer-ho prèviament com a adjunt dins un jutjat, per adquirir l'experiència necessària.
- Potenciar el jurat com a mecanisme de democratització de la justícia.
- Declarar el català llengua vehicular de l'Administració de Justícia, sense perjudici del dret dels ciutadans a fer servir l'espanyol o altres llengües.

Per al bon funcionament de la justícia, s'haurà de posar en funcionament:

- L'òrgan de Govern de l'Administració judicial, sobre la base del consell de justícia de Catalunya, haurà d'assumir les competències del consell general del poder judicial.
- La fiscalia general de Catalunya.
- El tribunal suprem, sobre la base del TSJC.

Finalment, seria recomanable optar per un tribunal especialitzat i centralitzat, en detriment d'un control difús de la constitucionalitat; així, caldrà establir també el tribunal constitucional de Catalunya.

11. El paper de la insubordinació, la rebel·lió cívica i la desobediència civil

El respecte de tothom a les regles del joc democràtic, així com a les lleis que en resulten, és fonamental perquè la democràcia funcioni. Tanmateix, perquè es pugui reclamar respecte per les regles del joc democràtic, aquestes han de donar peu a un joc net.

Davant la voluntat amplament majoritària d'aquesta societat de decidir per si mateixa si vol o no vol constituir-se en Estat independent, el nacionalisme espanyol contesta dient que tal intent és il·legal, que la independència de Catalunya precisa d'una reforma de la Constitució espanyola i que, per a tal fi, cal seguir el procediment marcat per la mateixa Constitució, en què és imprescindible comptar amb una majoria de dos terços de les Corts espanyoles. És a dir, a la pràctica, amb el suport del PP i del PSOE. Al marge que fins i tot des d'un punt de vista constitucional això no és així, s'intenta imposar de forma antidemocràtica unes regles del joc arbitràries, en què l'Estat és alhora jutge i part. En el context de les disputes sobre la relació Catalunya-Espanya, la majoria de Catalunya és una minoria permanent dins una Espanya a la qual pertany sense que mai ningú no li hagi preguntat si aquesta és la seva voluntat.

Quan societats com la quebequesa o l'escolesa han decidit engegar un debat sobre la conveniència o no de constituir-se en estats independents, s'han trobat amb una oposició raonable i civilitzada d'estats amb una llarga tradició democràtica com el canadenc i el britànic. No s'han hagut de plantejar la necessitat de trencar amb l'estat central perquè aquest, tot oposant-se a la independència, ha acceptat, tanmateix, que els governs d'aquests països consultessin les seves societats sobre quina era la seva voluntat al respecte, i s'han compromès a negociar un procés de secessió en el cas que una majoria clara optés per la sobirania.

En el cas del Quebec, el mateix Tribunal Suprem del Canadà va afirmar ja fa més d'una dècada que cap govern canadenc no podria ignorar una majoria quebequesa clarament sobiranista expressada en un referèndum, amb un argument irrefutable: «aquells que es preocupen de la importància de mantenir l'imperi de la llei, no poden obviar la

necessitat d'actuar conforme als principis i els valors constitucionals i, per tant, de complir amb la part que els pertoca pel que fa a contribuir al manteniment i el foment d'un ambient en què l'imperi de la llei pugui florir».

En el nostre cas, els dos principals partits espanyols neguen la possibilitat de propiciar el diàleg i el joc net sense el qual l'imperi de la llei es converteix en una baralla de cartes marcades. Hi ha un risc real que el seu tancament en banda arribi fins al punt de voler ignorar un resultat afirmatiu de la consulta sobre la independència o, fins i tot, de prohibir-la. Si aquest fos el cas, tant el poble de Catalunya com els seus representants polítics hauran de decidir entre democràcia i legalitat vigent. El nostre partit, en aquest sentit, té clara la seva elecció: la democràcia sempre va per davant. Fins al punt d'interpretar que la legalitat es pot tensor, si és en benefici de la democràcia.

Aquí, la responsabilitat principal l'afrontaran sens dubte els representants polítics del poble de Catalunya, que hauran de ser els que liderin els actes de sobirania que trenquin amb la legalitat espanyola en el cas que aquesta es resisteixi a adequar-se al principi democràtic. Però responsabilitat principal no vol dir responsabilitat única: de res servirà un acte de sobirania del Parlament de Catalunya si no compta amb el suport actiu i visible de la ciutadania catalana. Quina forma concreta pot prendre aquest suport actiu i visible? Històricament, en els països on les lleis no són fruit d'un procés democràtic, o allà on són el resultat d'un procés democràtic viciat, la ciutadania ha tingut una eina de primer ordre per oposar-se a les lleis: la desobediència civil.

Sota aquest concepte s'aixopluguen tot un seguit d'accions de lluita i protesta que tenen en comú el fet de ser tan pacífiques com transgressores d'una legalitat que demostra ser antidemocràtica o profundament injusta. La idea no és només «no acatar» aquesta legalitat que es rebutja, sinó forçar-ne l'abolició i la substitució per unes regles de joc més raonables. Exemples com l'independentisme indi, el moviment dels drets civils dels afroamericans o el sufragisme feminista han sigut alguns dels moviments que han protagonitzat, amb èxit, aquesta forma de lluita pacífica. A Europa recordem la caiguda del mur de Berlín en mans de la ciutadania, un fet impensable vint-i-quatre hores abans que succeís. A casa nostra, també en tenim exemples: des de la insubmissió contra el servei militar obligatori fins a la recent campanya d'impagament dels peatges o el moviment per a la sobirania fiscal que ha assolit fer efectiu el pagament dels impostos a l'Agència Tributària de Catalunya.

La desobediència civil a Catalunya pot prendre diverses formes, des de la insubmissió fiscal fins a l'aixecament de peatges, passant per la retirada de símbols de l'Estat espanyol dels edificis oficials o per la convocatòria de concentracions davant les seus d'organismes del Govern Central a Catalunya. Siguin quines siguin les formes que prengui una campanya de desobediència civil, mai no haurien de ser fruit de la improvisació i el voluntarisme sinó, sobretot, d'un esforç coordinat des de la societat civil. L'objectiu és garantir l'èxit de les accions de desobediència, definides i estudiades a fons, amb uns objectius clars, d'acord amb tres principis: la no-violència, l'efectivitat i la minimització dels riscos per als participants.

L'exigència del caràcter pacífic dels actes de desobediència ha de ser absolut per no tacar la imatge i la consciència del procés sobiranista, i afavorir-ne la simpatia vers els observadors internacionals del procés català. Al mateix temps, però, significa exposar-se a sancions i, eventualment, a la repressió, de manera que si s'ha d'interpel·lar la ciutadania no sigui per entusiasme frívol i temerari, sinó sobre la base d'un càlcul realista dels guanys a obtenir per al conjunt de la causa, comparats amb els potencials perjudicis que poden ocasionar als qui la protagonitzen. El coratge serà necessari en aquest procés; els sacrificis inútils seran, en canvi, sempre contraproduents.

Tant la desobediència civil com els actes pacífics de suport popular a la independència i al dret de decidir (manifestacions, concentracions...) com, també, els actes de sobirania dels representants del poble al Parlament són les tres potes sobre les quals cal bastir una autèntica rebel·lió cívica, pacífica i democràtica, en contra de l'intent de l'Estat espanyol de conculcar el nostre dret a decidir democràticament el nostre futur.

L'objectiu d'aquesta rebel·lió no ha de ser la rebel·lió en si mateixa, sinó assegurar que el Govern de Madrid no podrà perjudicar-nos sense que el món se n'assabenti. Un dels elements clau que decidiran el resultat d'aquest procés d'independència serà el suport internacional i, per aconseguir-lo, ha de quedar clar que aquesta rebel·lió cívica és completament pacífica i democràtica, i que es produeix per la negativa de Madrid a abordar la independència de Catalunya mitjançant un diàleg raonable, vertebrat sobre el respecte al principi democràtic, i traduït en el dret del poble català a decidir per si mateix el seu futur col·lectiu.

Bloc 4

Els fonaments de la República Catalana

1. Un estat sobirà que garanteix els drets i les llibertats d'una nació global

L'Estat català és el poder institucional sobirà concebut per assegurar el desplegament dels drets i les llibertats de totes les persones que, electivament, han determinat formar part del projecte català de nació global o bé participar en la seva vida comunitària.

Haver estat reivindicada, impulsada i proclamada per l'esforç d'una majoria popular, democràticament, pacíficament, cívicament, seria la marca d'origen més significativa de la República catalana, juntament amb el seu caràcter inclusiu, la principal característica de la seva específica naturalesa política. L'Estat català, bastit de baix a dalt, a iniciativa de la gent, és la institució que ha de protegir i garantir tots els drets i les llibertats de la nació. La República i tota la seva arquitectura institucional es conceben i es vertebren, en primera instància, al servei de la ciutadania i de l'execució efectiva dels seus objectius i les seves aspiracions; en segona instància, com l'autoritat d'arbitratge i la garantia de compliment dels deures i les responsabilitats ciutadanes, així com d'aprofundiment de la cohesió social i, en tercera instància, com el blindatge i el mecanisme més adequat d'homologació de la sobirania catalana de cara a l'exterior.

Catalunya és una nació global. En condicions històriques adverses i sense disposar durant segles dels instruments propis d'un estat, la seva població ha pogut mantenir, defensant-lo i actualitzant-lo, bona part del seu llegat històric distintiu, incloent-hi un notable patrimoni cultural i lingüístic. El desplegament d'aquest patrimoni continua constituint una peça bàsica de la proposta cívica i política catalana, com ho és també la capacitat històrica permanent de rebre i incloure persones d'altres procedències, amb el bagatge de les seves experiències i les seves concepcions. La combinació de continuïtat i renovació, de permanència i transformació, de fermesa i ductilitat ha estat també una de les constants en la trajectòria del país que, sens dubte, ha activat la seva capacitat de perdurar. En aquestes condicions, la plena consciència de ser un país en construcció, un procés històric permanentment obert, ha contribuït a fer possible una proposta política de futur basada en la invitació i no en l'obligació. Una proposta que inclou la igualtat fonamental que deriva d'una ciutadania compartida, la mateixa per a tothom, amb idèntics drets i deures. I una proposta identitària de lliure adopció, compatible amb les més variades tries personals.

Des d'aquesta perspectiva, entre els vincles primordials i els factors de cohesió que proporcionen consistència a la proposta nacional catalana i que haurien d'inspirar el seu model republicà d'estat, consignem:

- El compromís de respectar i tenir cura del territori, la natura i els seus recursos.
- El compromís de respectar el llegat històric català, particularment el seu patrimoni cultural i lingüístic, així com les diverses aportacions en aquest àmbit de les persones que contribueixin o puguin contribuir a eixamplar i enriquir la diversitat humana interna, característica del país.
- L'afirmació de constituir, junts, un subjecte històric i polític, font de sobirania i de legitimitat democràtica;
- Els compromís de defensa de les màximes llibertats, personals i col·lectives.
- El compromís de respecte a totes les persones i, específicament, a les que —siguin quines siguin les seves identitats electives— optin per ubicar al país la seva ciutadania, fer-hi efectius els seus drets i exercir-hi la seva sociabilitat.
- El compromís amb la democràcia i el diàleg pacífic entre els pobles i les seves institucions.
- El compromís amb la justícia i les relacions igualitàries entre pobles i persones, especialment a l'hora d'establir les bases del model econòmic i de relacions socials a desenvolupar.
- El compromís de garantir unes condicions de vida dignes a tota la població, independentment de les seves circumstàncies i condicions particulars, establint uns ambiciosos objectius compartits de benestar social i de qualitat de vida.
- L'estímul de la lliure iniciativa, fent-la compatible amb l'assoliment de les fites d'interès general, de servei públic i d'intenció social.
- El compromís de respectar el pluralisme i d'afavorir la convivència de diversos sistemes de creences i de valors, en el marc del règim de ciutadania i de drets i llibertats acordat.
- El compromís d'assegurar l'accés universal i de qualitat a l'educació i a les més diverses fonts i plataformes de provisió de la informació, la formació, el coneixement i la cultura.
- El desplegament d'un sistema democràtic basat en la participació política multitudinària i la permanent capacitat d'intervenció cívica en el processos rellevants de presa de decisions.

2. Els vincles primordials del país

La Catalunya cosmopolita, diversa, complexa i oberta del segle XXI es proposa l'aprofundiment dels seus vincles amb les altres terres de parla catalana, constatant les arrels històriques comunes; l'empelt humà, cultural i lingüístic; la tradició de lligams comercials, polítics i institucionals; les interrelacions, els afectes, els suports i les solidaritats. Catalunya s'ofereix a compartir un fons nacional que considera comú i que vol desenvolupar amb vocació cooperadora i sense pretensió d'exclusivitat, a partir del respecte a la voluntat sobirana de cada territori. Per a una part substancial del sobiranisme català, els Països Catalans constitueixen la nació catalana sencera; però cada part de la nació ha de poder decidir, lliurement i sobiranament, quina transcendència actual i quina traducció política vol atorgar a aquest fet. El passat ofereix un ventall d'oportunitats i possibilitats. Però la mena de col·laboració que es pugui establir i els lligams de futur hauran de dependre sempre de la lliure voluntat política de les parts.

Aquesta Catalunya polièdrica en translació, que ha hagut de fer-se simultàniament més flexible i inclusiva per poder sobreposar-se als intents de liquidació i adaptar-se al nou entorn global, ha acumulat l'experiència i la intel·ligència necessàries per oferir-se com un actor internacional rellevant i com un espai privilegiat de diàleg, d'intercanvi de concepcions i de propostes de civilitat.

Per aquestes raons, sentint-nos emparentats amb el món, mantenint relacions econòmiques i culturals amb gent de tots els continents, encuriosits per totes les meravelles i secrets que contenen les seves diverses cultures, la República catalana procurarà:

- Assegurar la màxima col·laboració amb Espanya i els seus ciutadans, amb qui el pes de les relacions familiars, econòmiques i culturals de segles ens vincula estretament. L'oportunitat de l'emancipació catalana, haver passat de la subordinació al bon veïnatge, ha de permetre l'aprofundiment d'unes relacions entre iguals, basades en la confiança mútua i la voluntat de cooperació.
- La persistent aposta europea de Catalunya, tantes vegades decebuda per la indiferència i el pragmatisme dels seus principals estats, ha de continuar sent l'eix de les relacions internacionals de la nova República. Som europeus. I volem ser actors destacats en la construcció d'una Europa políticament vertebrada, complexa i plural. Una Europa que sigui capaç de superar la fragmentació i les profundes desigualtats que conté i deixar de banda aquesta política desplegada davant la crisi, al servei dels interessos dels estats dominants, les institucions financeres i el gran capital.
- Des de la ubicació europea, la República catalana s'haurà de plantejar una ambiciosa intervenció a l'àrea mediterrània. Som, també, substancialment i materialment mediterranis. D'origen i de tradició. Per necessitat i per vocació. Continuadament. La Mediterrània ens ha configurat. Som porta i via d'accés i d'arribada del «pont de mar blava». I hem d'aspirar a estrènyer els lligams amb totes les societats i cultures que conformen aquest espai històric i polític que va contenir algunes de les civilitzacions antigues més influents en el desenvolupament de la humanitat i que, avui, en plena transformació i maldant per superar conflictes crònics, espera poder ser redefinit com un dels possibles grans conglomerats polítics de l'era de la globalització. Barcelona hauria d'aspirar a exercir de capital —o com una de les capitals de referència— d'aquest immens espai, entre Europa, Àfrica i Àsia, de més de 500 milions d'habitants.
- També per raons de caràcter històric i cultural, i pel pes que han tingut i tenen en la nostra configuració les migracions d'aquí cap allà i d'allà cap aquí, la nostra República haurà d'establir vincles fraternals amb els pobles d'Amèrica. La Catalunya moderna i contemporània no es pot explicar sense la presència constant d'Amèrica. I no podem renunciar a fer de cap de pont en les relacions entre Europa i l'Amèrica Llatina. De manera similar, la nostra condició de poble avesat al mercadeig, potència turística indiscutible i amb una composició social i cultural extraordinàriament cosmopolita, ens ha d'habilitar per ser una bona plataforma per a la presència dels països i les empreses de l'Àfrica i l'Àsia tant a Europa com a la Mediterrània.

3. Estructures d'Estat i polítiques a desenvolupar amb relació als Països Catalans

En el procés encetat al Principat, que ha de culminar amb la constitució d'un nou Estat català en el marc de la Unió Europea, ni les Illes Balears, ni el País Valencià, ni la Catalunya Nord en seran protagonistes, però hi han de ser presents. Ser presents en el procés significa deixar clares les bases de la futura relació entre la nació catalana lliure i la que continuarà sota jurisdicció espanyola o francesa. També cal pensar quin paper haurà de tenir el nou Estat català en la resta de territoris catalans i quins drets han de tenir els ciutadans d'adscripció nacional catalana que quedin fora de l'àmbit territorial del nou Estat. En aquest sentit, caldrà que durant les negociacions amb l'Estat espanyol i amb la resta d'agents internacionals quedin clars els vincles culturals, sentimentals, socials, geogràfics, històrics i econòmics entre els territoris històrics dels Països Catalans. I expressar la voluntat que aquests vincles esdevinguin polítics quan la resta de territoris coincideixin, democràticament, amb aquesta voluntat. Per això, també convé que persones i entitats representatives dels diversos territoris siguin presents en el procés de la transició nacional i que les estructures d'Estat que s'hagin de crear tinguin present la possibilitat que qualsevol altre territori històric de la nació catalana pugui, en qualsevol moment, decidir de manera democràtica afegir-se a la futura República o crear-ne un altre i confederar-s'hi. En aquest sentit, també caldrà fixar objectius que hi ajudin, com ara:

- El reconeixement del dret dels habitants de la resta de territoris de la nació catalana d'identificar-se i ser acceptats i protegits com a catalans, com a espanyols o d'ambdues nacionalitats. Caldrà definir un marc especial de drets (ciutadania, atenció sanitària, accés a les universitats, condicions especials en transports i altres serveis).
- Facilitar la presència de la resta de territoris històrics en les institucions de l'Estat lliure mitjançant les seves organitzacions, entitats o associacions.
- L'establiment d'un ministeri o departament que s'ocupi específicament de les relacions amb els diversos territoris dels Països Catalans i impulsi polítiques i convenis amb institucions, entitats o empreses per promoure i desenvolupar el patrimoni compartit.
- L'Estat català promourà la llengua catalana a tots els territoris que li són propis. Qualsevol atac a la llengua, en qualsevol lloc, ha de ser respost de políticament i jurídicament, si escau, pels organismes pertinents.
- La simbologia històrica i tradicional compartida per tots els territoris de la nació no pot ser d'ús exclusiu de la nova República. Tant el nou Estat com els seus mitjans i organismes públics difondran i divulgaran aquesta realitat comuna, mostrant les seves arrels i vicissituds amb exigència de rigor i respecte a la veritat històrica. Per això mateix caldrà impulsar l'articulació de l'espai comunicatiu català, format pels mitjans de comunicació de Catalunya i els mitjans de comunicació de la resta de territoris històrics dels Països Catalans.
- Caldrà també negociar amb els estats espanyol i francès i impulsar la creació d'òrgans comuns de relació transfronterera per facilitar els intercanvis culturals i la imprescindible cooperació i especialització en àmbits com ara el de les infraestructures (portuàries, viàries, ferroviàries i aeroportuàries).
- A partir de la creació de les institucions del nou Estat català, s'impulsarà la creació d'alguna instància on puguin coincidir i estrènyer vincles càrrecs electes de tots els Països Catalans.
- El nou Estat posarà a disposició dels creadors culturals i artístics de la resta de Països Catalans els seus organismes de projecció exterior.
- El nou Estat promourà el reconeixement a totes les persones que han lluitat per la llibertat de la nostra nació, en qualsevol del seus territoris.

En funció del model que s'adopti, la futura Constitució catalana haurà d'incorporar la definició i el marc complet de la nació, tenint en compte especialment aspectes com ara el reconeixement de la condició nacional als ciutadans dels altres territoris que lliurament ho reclamin o la inclusió d'una clàusula de reunificació (com van fer al seu moment les constitucions de la República Federal Alemanya —art. 23— o de la República d'Irlanda de 1937 —art. 3).

4. La UE i l'encaix en les institucions internacionals

Com a Estat independent, Catalunya sol·licitarà la immediata adhesió a les Nacions Unides i es comprometrà a respectar i mantenir tots els compromisos i les obligacions internacionals contrets pel Regne d'Espanya que actualment estan en vigor a Catalunya. També s'integrarà en les principals organitzacions internacionals de les quals és actualment membre mitjançant Espanya.

Com a Estat membre de la Unió Europea, la República catalana defensarà un model d'Europa federal, especialment en els àmbits de la fiscalitat, la política exterior i la defensa. Transformarà les actuals delegacions en ambaixades i establirà els convenis necessaris amb el Servei Europeu d'Acció Exterior per garantir la representació dels interessos catalans i l'assistència consular als ciutadans de Catalunya allà on no arribi la representació directa.

En l'àmbit de la defensa, la República catalana s'acollirà als plantejaments de la política europea de seguretat i defensa, assumint tots els compromisos i obligacions internacionals que se'n derivin. En qualsevol cas, i en un marc global d'una creixent desmilitarització, la República catalana no constituirà un exèrcit propi sinó que assumirà el cost de la seva pròpia defensa i de les missions de pau en què participi mitjançant convenis amb les forces armades d'altres països. La

pertinença al sistema de defensa i la col·laboració internacional en el marc de la UE ha de tenir una clara orientació de foment del diàleg i de política de desarmament global. L'esforç en despesa per a defensa, l'ha de determinar i limitar la ciutadania, s'ha d'incloure a la Constitució i ha d'estar equilibrat amb la despesa en cooperació i desenvolupament.

Catalunya s'implicarà i aportarà la seva experiència en missions de pau i impulsarà la resolució pacífica de conflictes, el foment de la democràcia, la defensa dels Drets Humans i de la igualtat entre homes i dones. El paper de Catalunya al món ha de ser de compromís amb la tradició pacifista, essent part activa en la intermediació en els conflictes i d'aval dels processos de pau. Catalunya també ha de fer seus els tractats internacionals contra la proliferació d'armes i el respecte a la legalitat internacional, i ha de donar suport al multilateralisme actiu. Per això, el nou Estat signarà acords de col·laboració amb organismes multilaterals de desenvolupament i participarà en el debat sobre el nou multilateralisme, potenciant una reforma en profunditat dels seus instruments i més democratització del sistema de Nacions Unides.

La República catalana teixirà una xarxa de relacions amb països mitjans i petits econòmicament i ambientalment eficients, tecnològicament innovadors i socialment avançats, abonant l'aposta europea per una economia productiva sostenible, financerament estable i socialment justa, que eviti els desequilibris i les turbulències provocats per l'excessiu protagonisme atorgat a l'especulació i als mercats financers. En aquest marc, participarà —com a Estat independent— en les cimeres iberoamericanes i reforçarà les seves relacions amb els països de l'Amèrica Llatina, que estan vivint una etapa d'expansió.

La diplomàcia cultural i l'atenció a la diàspora són qüestions que caldrà situar en el centre de l'acció exterior del nou Estat català, tal com fan els estats més avançats que atorguen a aquests temes una rellevància creixent. Una diàspora organitzada ha de ser una eina fonamental a l'hora de teixir aliances amb governs i institucions d'altres estats. Així mateix, les comunitats a l'exterior podran actuar d'intermediàries i acompanyar les empreses catalanes que pretenguin obrir nous mercats. Les ambaixades seran centres de formació i divulgació de la llengua i la cultura catalanes, comptaran amb el suport de les institucions de l'àmbit i contribuiran a fer accessible a catalans, catalanòfils i tothom que hi estigui interessat el nostre patrimoni distintiu.

La diplomàcia cultural, juntament amb les polítiques de suport a la projecció exterior dels nostres creadors i les nostres indústries culturals, ha de constituir un dels eixos bàsics de l'acció internacional de la República catalana. Aquesta acció diplomàtica a partir de la cultura haurà de potenciar l'Institut Ramon Llull i comptar amb l'ingrés immediat a la UNESCO, assumint l'aplicació dels tractats i les convencions internacionals en matèria de cultura.

Amb relació a l'homologació internacional de la llengua, la constitució de la República catalana serà el factor definitiu per a l'obtenció de l'oficialitat del català a la Unió Europea i als organismes internacionals. Per això, a banda de sol·licitar el reconeixement com a llengua oficial, el nou Estat signarà la Carta Europea de les Llengües Minoritàries o Regionals i assumirà els principis que la inspiren; requerirà la inclusió del català als organismes internacionals en els quals participi i defensarà la consideració de l'occità com a llengua de treball de la UE.

En el camp de la cooperació al desenvolupament, un cop Catalunya disposi de tots els seus recursos, procurarà incorporar-se a l'avantguarda de la comunitat internacional per al desenvolupament. En la mesura del possible, havent estabilitzat l'economia del nou Estat, la República catalana augmentarà els recursos destinats a l'Ajuda Oficial al Desenvolupament fins assolir el 0,7 %, augmentarà la cooperació bilateral amb els pobles i els estats que puguin beneficiar-se'n i mantindrà i incrementarà el suport a les iniciatives de les organitzacions no governamentals per al desenvolupament (ONGD) i altres actors no governamentals.

5. Els valors republicans com a constructors de la democràcia, l'Estat i la forma de Govern

5.1. ELS VALORS REPUBLICANS

A Catalunya, evocar el republicanisme significa parlar de Narcís Roca i Farreras, de Valentí Almirall, de Francesc Pi i Margall, d'Antoni Rovira i Virgili i, és clar, parlar de les arrels ideològiques del catalanisme d'esquerreres i del nostre partit. És des d'aquestes arrels ideològiques i la tradició política que han inspirat que posarem les bases per construir la Catalunya independent que volem.

La preocupació central del republicanisme és assegurar que les persones són lliures dins una comunitat política lliure. El republicanisme entén que hi ha dues causes principals per les quals una persona perd la llibertat: perquè depèn d'una altra persona per sobreviure o perquè es troba governat per institucions polítiques en les quals no pot participar ni influir. La llibertat d'una comunitat política està en risc quan hi ha massa poder (econòmic, polític o de qualsevol altre tipus) concentrat en poques mans. El poder sempre ha d'estar socialment distribuït perquè la comunitat política pugui ser cosa de tothom, res pública, en lloc de res privada, cosa d'alguns.

La preocupació per la independència econòmica dels individus, per la participació ciutadana en la política, pel control de les desigualtats i per la dispersió del poder entronca el republicanisme amb les altres tradicions polítiques que han influït en la formació del projecte d'Esquerra Republicana: el liberalisme progressista, amb la seva preocupació per protegir l'individu dels excessos del poder de l'Estat; el socialisme democràtic, centrat en la lluita contra la dominació i contra les desigualtats econòmiques, o el feminisme, compromès amb l'emancipació de la part de la humanitat més clarament sotmesa a una situació de dominació: les dones.

A les causes compartides amb aquestes tradicions, el republicanisme n'hi suma una de distintiva: la defensa d'un model de ciutadania responsable, vigilant amb els excessos del poder i involucrada en la defensa prioritària de l'interès general. Aquesta ciutadania es vincula a la República per un sentiment de lleialtat i fraternitat que esdevé patriotisme cívic, respectuós amb la diferència i, alhora, preocupat per la cohesió necessària, tant per a l'autogovern col·lectiu com per a l'exercici de la llibertat individual.

Construir avui una Catalunya sobre aquests valors de llibertat, igualtat, fraternitat i virtut cívica significa treballar en diversos fronts. Particularment (encara que no exclusivament) en quatre:

- 1) Per una societat socialment justa i més igualitària, en què la qualitat de vida de la immensa majoria de la societat no estigui en mans d'una minoria privilegiada, i en què el destí d'una persona depengui primordialment del seu esforç i dels seus mèrits.
- 2) Per la defensa i millora de l'estat del benestar, un dels instruments més importants de cara a aconseguir la justícia social.
- 3) Per l'aprofundiment democràtic, tant en el sentit d'aconseguir una democràcia més participativa i un Estat més transparent i fiscalitzat com en el sentit d'acabar amb la submissió de la democràcia als grans centres de poder econòmic.
- 4) Per una societat cohesionada, unida per un sentiment patriòtic que celebra la diferència i alhora li dóna un espai de convivència en el marc d'una cultura pública compartida.

5.2. LA DEMOCRÀCIA I L'ESTAT, LA FORMA DE GOVERN

Esquerra Republicana aposta per l'adopció d'una forma d'estat pròpia d'una República constitucional i democràtica. Caldria escollir-ne la variant específica: un model presidencialista, amb els poders executiu i legislatiu separats (com als EUA), un model parlamentari, amb el primer poder —l'executiu— escollit pel segon poder —el legislatiu— (com a

Alemanya) o un model híbrid semipresidencialista, amb un president escollit directament pel poble i un primer ministre escollit pel poder legislatiu (com a França).

Segons la nostra tradició, allunyada de l'opció presidencialista, el model que més s'ajustaria a les característiques pròpies de la política catalana seria, sens dubte, el parlamentari (vigent en l'actualitat a la Catalunya autonòmica), però pel mateix motiu caldria no descartar la possibilitat d'una república semipresidencial, que conservaria algunes de les característiques pròpies del sistema parlamentari al qual estem habituats. A més, la República catalana haurà de complir totes les exigències d'una democràcia moderna: un estat de dret que assegurí l'imperi de la llei, organitzat segons els principis del constitucionalisme democràtic, i que incorpori en l'ordenament constitucional la defensa dels Drets Humans.

Un altre punt de definició de la República catalana consisteix a determinar si s'organitzarà segons un model de democràcia majoritària, com la del Regne Unit, o segons un model de democràcia de consens, com la de Suïssa. Podríem dir que, si la democràcia és el govern del poble, quan ens preguntem «qui és, el poble que ha de governar?», les democràcies majoritàries diuen «la majoria de la gent», mentre que les de consens responen «tanta gent com sigui possible». El disseny institucional de les primeres sol permetre a forces polítiques particulars, normalment organitzades en partits polítics, dirigir el país en solitari, mentre que el de les segones està pensat per promoure més aviat grans coalicions, el diàleg entre formacions i decisions de govern basades en els consensos que puguin obtenir. En una societat com la nostra, que ja presenta un alt grau de diversitat i pluralisme intern amb tendència a créixer durant les properes dècades, entenem que resultaria més adequat bastir una democràcia de consens, més preparada per garantir la cohesió d'un país divers i per incorporar tots els grups socials a la presa de decisions.

Finalment, un últim punt a considerar és el que contraposa la democràcia representativa a la democràcia participativa. Al nostre entendre, les institucions representatives són insubstituïbles: tant les dimensions dels estats moderns (fins i tot d'un Estat relativament petit com serà la República catalana) com el caràcter altament especialitzat de la política moderna fan necessària l'existència d'òrgans representatius que s'ocupin d'elaborar, executar i vetllar les lleis. Tanmateix, considerem perillós limitar la participació ciutadana al vot periòdic a unes eleccions, atès que fomenta l'allunyament entre la ciutadania i la política, incrementa la capacitat de pressió dels poders fàctics sobre els representants de la ciutadania i, en definitiva, posa en risc tant el cultiu de la responsabilitat cívica com la solidesa i la legitimitat de la democràcia. En aquest sentit, cal que el disseny institucional de la República catalana prevegi la complementació de les institucions representatives amb mecanismes «forts» de democràcia participativa, que facilitin a la ciutadania la capacitat d'anul·lar lleis o aprovar reformes constitucionals.

6. L'organització territorial: descentralització en vegueries i apoderament del món local

El nou model d'organització territorial de Catalunya, necessàriament, s'ha de basar en la proximitat, la racionalització, l'eficàcia i l'eficiència, i també ha de contribuir a resoldre els problemes que plantegen els desequilibris demogràfics amb relació a qüestions tan diverses com els serveis o la representació plural a les institucions. Triar o decantar-se per un determinat model d'organització territorial està condicionat per la voluntat d'assolir objectius de caràcter tècnic i polític. D'una banda, tenim la necessitat de racionalitzar el poder polític per permetre un funcionament eficaç i eficient de l'Estat al territori que governa i, de l'altra, tenim la necessitat d'acostar les institucions i les seves decisions a la ciutadania per buscar la màxima legitimitat en la presa de decisions i augmentar la capacitat de control polític i fiscalització per part de la ciutadania. Així mateix, cal establir un sistema de pesos i contrapesos entre les diverses institucions.

Hi ha diferents models d'organització territorial: model centralitzat (desconcentració del poder administratiu però no del polític), model regional (model centralitzat previ, descentralització política reversible i amb uns principis clars

com són la unitat, l'autonomia amb capacitat normativa i executiva i la centralització del poder judicial), model federal (autogovern de les parts federades més un govern federal compartit, pacte entre les parts federades que permet preservar la integritat i la llibertat de cadascú, i un govern central que administra de manera compartida competències i funcions amb les seves variacions).

El model d'organització territorial d'una Catalunya independent hauria de tenir en compte, sobretot, els criteris de simplificació, eficiència i eficàcia, els criteris d'aprofundiment democràtic i de protagonisme de la ciutadania, i els criteris de caràcter territorial o d'acomodació de minories historicoculturals (Aran). Catalunya heretarà una divisió i organització territorial preexistent i això requerirà treball de reorientació per tendir cap a un model d'organització territorial propi. El nou model d'organització territorial requerirà un triple nivell administratiu: municipis, vegueries i Estat. Significarà la desaparició de les províncies i la confluència dels consells comarcals i les diputacions en les vegueries, així com el manteniment d'alguns òrgans supramunicipals d'utilitat, com ara l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

A l'hora d'articular concretament aquesta divisió, es considera adient un model regional estructurat en vegueries que representen el punt de trobada de la territorialització de l'administració de la Generalitat i la representació del poder local, que acorda i concerta les polítiques i actuacions amb el poder local, on les comarques es conceben com a consells d'alcaldes per a la mancomunació de serveis municipals. Tanmateix, cal ser amatents de cara al futur, als models territorials dels estats europeus amb dimensions similars al nostre, que han forjat una administració a dos nivells, l'estatal i el municipal.

EL PAPER DE BARCELONA

Barcelona és la capital indiscutida i indiscutible de Catalunya. El magnetisme i la capacitat d'atracció de la ciutat, la seva projecció global com a centre de negocis, convencions, turisme o cultura, o la seva imatge de qualitat ens proporcionen una oportunitat magnífica d'internacionalització de la nostra nació. Barcelona ha de ser la principal porta de connexió de la Catalunya independent amb el món. Barcelona, al mateix temps, des de la seva nova condició de capital del nou estat i disposant de tot el seu suport, veurà millorades les condicions d'exercici del seu lideratge mediterrani i reforçat el seu paper com una de les principals capitals europees. Per això, en el marc d'unes polítiques d'equilibri territorial i demogràfic, l'aprofitament estratègic de la posició de Barcelona, garantint les infraestructures que permetin ampliar el seu potencial, ha de ser una prioritat de la República Catalana. La capital és el motor del país però, alhora, Barcelona i la seva àrea metropolitana es beneficiaran de les eines d'estat que aportarà una Catalunya independent.

Barcelona fa possible la fusió entre identitat singular i universalitat cosmopolita, una de les claus distintives de la nova mena de nació global que ja és Catalunya, i de la nova mena d'estat que ens proposem construir. Barcelona és la marca i l'espai de referència que presentarà la catalanitat com un punt de trobada i com un projecte de futur compartit. Amb el pes polític, econòmic i social d'una capital d'estat, Barcelona acollirà l'impacte transformador de la independència i incorporarà organismes oficials, treballadors públics, presència diplomàtica i seus empresarials d'arreu del món. I Catalunya disposarà de la plataforma que li garantirà la imprescindible rellevància i visibilitat que qualsevol gran projecte nou necessita.

7. El sistema electoral: una nova llei electoral àmpliament consensuada i que suposi un avenç democràtic

Els sistemes electorals intenten buscar un equilibri entre diversos objectius que no sempre resulten compatibles i sovint són contraposats: representativitat, proporcionalitat, territorialitat, governabilitat, legitimitat democràtica, claredat, estabilitat i transparència. Per tant, no hi ha sistemes electorals perfectes i triar un sistema o un altre haurà d'anar lligat a la seva adequació a la realitat en què s'aplicarà.

Hi ha dos grans grups de sistemes electorals, els anomenats sistemes majoritaris i els proporcionals. Els sistemes electorals tenen uns components bàsics: circumscripció o districte electoral, tipus de candidatura, tipus de vot, llindar mínim de vots en el cas dels sistemes proporcionals i la corresponent fórmula electoral. Uns i altres sistemes tenen defensors i detractors, al marge d'altres consideracions determinants, com ara el cens electoral, la paritat, l'obligatorietat o la voluntarietat del vot.

Catalunya no té llei electoral i constitueix un veritable repte poder comptar amb una llei pròpia, com també amb una sindicatura que permeti no haver de dependre de la Junta Electoral Central. Actualment es troba constituïda la Ponència parlamentària per debatre la Llei Electoral. Totes les eleccions celebrades fins ara s'han regit per la Llei espanyola, que es basa en un sistema proporcional amb un pes important de la representació territorial, en detriment de la proporcionalitat.

L'any 2007 una comissió d'experts va elaborar un informe sobre una futura Llei Electoral Catalana. Ara, altra vegada, s'han iniciat els treballs al Parlament per fer possible una Llei Electoral i un sistema electoral propi a Catalunya. L'informe de 2007 optava per una modificació dels sistemes actual i establia els eixos bàsics de la futura Llei: participació electoral, representació proporcional i representació territorial, proximitat entre electors i representants i transparència del procés electoral. El districte electoral era la vegueria, el límit mínim proposat era del 5 %, les llistes eren obertes, el vot podia ser emès per Internet, es preveia un equilibri de gènere en les candidatures i la limitació temporal de les pre-campanyes. Les despeses electorals eren limitades i es proposava obligar als partits a fer publicitat del procediment d'elecció dels candidats. També deia, l'informe, que s'havia de tenir en compte l'heterogènia distribució poblacional de Catalunya, així com la concentració de la població a l'Àrea Metropolitana de Barcelona. De fet, cap país europeu comptava amb un 70 % de la seva població a l'entorn de l'àrea metropolitana de la seva capital.

Partint d'aquest valuós informe dels experts, entenem que Catalunya ha de disposar d'un sistema electoral fonamentat en els objectius de democràcia, representació del pluralisme social i cultural, territorialitat, governabilitat i comprensibilitat del sistema per part de la ciutadania.

Esquerra Republicana defensa un nou sistema electoral proporcional que garanteixi un mínim d'escons assignats a cada territori, que assigni a les vegueries un paper primordial en aquesta assignació d'escons pel territori, i que mantingui un nivell de proporcionalitat similar a l'actual. Des de la perspectiva de l'aprofundiment democràtic, i amb l'objectiu d'afavorir el trencament del clientelisme dels aparells dels partits, som partidaris de desbloquejar les llistes, permetent una alteració de l'ordenació dels candidats a partir d'un determinat percentatge de preferències dels ciutadans.

A banda del model que finalment generi el consens entre forces polítiques, cal que la futura llei electoral reguli la sindicatura electoral amb activitat permanent entre eleccions per garantir la millora del sistema des d'un punt de vista tècnic i d'aprofundiment democràtic.

8. El control constitucional i la reforma constitucional

Catalunya voldrà, com tota democràcia liberal, fonamentar el seu sistema democràtic en una llei o conjunt de lleis fonamentals d'acord amb les quals es governi l'Estat: una Constitució. Per evitar contradiccions entre les lleis, els actes del govern i la Constitució, els estats democràtics incorporen mecanismes. El més important és l'anomenat control de constitucionalitat, un procediment que posa en mans d'algun òrgan, normalment un tribunal, la revisió de la constitucionalitat de les lleis i els actes del govern. Podem distingir-ne tres models: absència de control, control difús (model EUA, amb control del Tribunal Suprem ordinari) i control de constitucionalitat concentrat (model europeu continental, per part d'un Tribunal Constitucional separat de la judicatura ordinària). Creiem que el model de control constitucional

per a Catalunya hauria de ser el concentrat, atesa la nostra tradició jurídica més propera al dret continental. Això comportaria la creació d'un tribunal constitucional català. Aquest model, basat en l'especialització i la divisió de funcions entre judicatura ordinària i tribunal constitucional, comportaria més seguretat jurídica i més congruència amb l'esperit del dret català.

Entenem que l'existència d'un tribunal constitucional que controli la constitucionalitat de les lleis i dels actes del govern constitueix una garantia per a la democràcia. La democràcia no es pot reduir a la presa de decisions per majories circunstancials, sinó que ha d'incorporar en el seu disseny un sistema de pesos i contrapesos que garanteixi que la presa de decisions respecta els drets, l'opinió i els interessos tant de les majories com de les minories. El sistema d'elecció del futur tribunal constitucional haurà de fugir, però, dels vicis i les mancances del sistema emprat per l'Estat espanyol en termes de protecció de les minories i independència respecte dels partits. Caldrà preveure, doncs, mecanismes d'elecció que els evitin (reforçament de les majories per l'elecció dels membres, control de la ciutadania, limitació dels mandats).

Caldrà també arbitrar un sistema corrector de les tensions entre el poder constituent (sobirania popular) i la supremacia constitucional, que remet al poder constituït i al control de governants i governats d'acord amb una llei suprema. Els procediments de reforma constitucional, pensats per gestionar aquestes tensions, tenen com a funció adequar la realitat jurídica a la realitat política i social, establint la continuïtat jurídica quan es duu a terme l'adequació, atorgant legitimitat a la reforma des de la mateixa Constitució i establint un sistema diferenciat de reforma de l'ordenament constitucional, tot distingint-la de la modificació de la resta de l'ordenament jurídic.

En aquest sentit, la Constitució catalana haurà de preveure'n la reforma, quin serà el procediment per efectuar-la i qui ostentarà la iniciativa i la possible moratòria en el procediment de reforma, com també la previsió d'adopció de tractats internacionals i el tipus de relacions de futur amb la resta de territoris que conformen els Països Catalans.

Amb relació a qui ostenta la iniciativa, es pot optar per una doble via: iniciativa parlamentària (nombre de diputats mínim), d'una banda, i participació ciutadana mitjançant una iniciativa legislativa popular (nombre de signatures que representin un percentatge determinat del cens electoral), d'una altra. Des d'Esquerra Republicana creiem convenient apropar-nos als models en què la ciutadania té més pes a l'hora de promoure modificacions constitucionals, com és el cas de Suïssa. Pel que fa al procediment d'aprovació de la reforma, hauria de requerir unes majories parlamentàries mínimes, diferenciades en funció de si la reforma afecta o no aspectes fonamentals (drets i llibertats fonamentals, forma de govern, separació de poders, etc.), així com la corresponent ratificació de la reforma via referèndum.

9. La viabilitat del model econòmic i social

La viabilitat econòmica de la Catalunya independent és una de les raons de pes creixent dels partidaris pragmàtics de la independència. Un procés d'independència pacífic i democràtic és el camí més curt tant per encarar la sortida de la crisi com per construir un model econòmic i social resistent, just i sostenible. Els beneficis econòmics de la independència permetrien finançar un estat del benestar d'estàndard nord-europeu, així com propiciar polítiques i infraestructures orientades a la potenciació de les indústries actuals (agroalimentació, biomedicina, automoció, turisme, etc.) i a l'impuls de nous models industrials basats en el coneixement, la sostenibilitat i l'economia verda.

9.1. LA VIABILITAT ECONÒMICA DE LA REPÚBLICA CATALANA

La Catalunya independent disposarà, d'entrada, de tots els impostos que paguen els catalans i, a igualtat de pressió fiscal, de molts més recursos. La llarga sèrie històrica disponible de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic

central ens indica una pèrdua neta anual mitjana, en els darrers 24 anys, del 8 % del PIB. Això vol dir que Catalunya pateix un dèficit fiscal estructural constant, tot i que creixent en termes absoluts: el 1986 representava 1.076 euros per habitant, mentre que el 2009 havia augmentat a 2.251 euros.

El dèficit fiscal acumulat entre el 1986 i el 2009 és de 289.724 milions d'euros, la qual cosa suposa 44.935 euros per català. Així, una família de quatre membres, en 24 anys, ha fet una contribució afegida neta a l'Estat espanyol d'aproximadament 180.000 euros.

Sense considerar la Seguretat Social, entre 1986 i 2009, Catalunya ha representat el 19,73 % dels ingressos de l'Estat i només ha rebut l'11,17 % de les despeses: per cada euro que Catalunya aporta a l'Estat, 0,43 no retornen en forma de despesa pública. I obtindríem dades similars en els territoris dels Països Catalans, fins i tot més exagerades a les Illes Balears, d'on no disposem de dades oficials.

En termes comparatius, aquesta situació no té equivalent. Els quatre estats dels EUA, que tenen un nivell de renda similar al català, tenen un dèficit fiscal mitjà del 3 %; les tres províncies canadenques amb dèficit fiscal, el tenen entre el 0,89 i el 3,25 %, i Flandes respecte a l'Estat belga arriba al 4,4 %.

En l'apartat d'ingressos addicionals que tindria la independència respecte a la situació actual, cal consignar-hi tots els impostos i taxes que avui recapta l'Estat, així com les cotitzacions a la Seguretat Social i la part corresponent d'altres ingressos de les empreses públiques. Si mantinguéssim els mateixos impostos i la mateixa pressió fiscal, en el període 2006-2009, si haguéssim estat independents, el Govern de Catalunya hauria ingressat amb impostos entre 41.000 i 54.000 milions d'euros, al marge dels recursos via endeutament.

Quant a despeses addicionals, cal tenir en compte les competències que encara estan en mans de l'Estat (pensions, infraestructures de l'Estat, beques d'estudiants, administració tributària...), les transferències que l'Estat fa a la Generalitat, les diputacions i els ajuntaments i les funcions que són pròpies d'un estat (com ara la política exterior, la defensa, el deute públic o els programes d'alta direcció). Entre els anys 2006 i 2009, les despeses addicionals que hauria d'haver assumit un Govern d'una Catalunya independent hauria augmentat de manera considerable en passar dels 30.304 milions d'euros l'any 2006 als 38.870 l'any 2009, a causa de l'augment de transferències i prestacions socials derivades de la crisi.

A més, cal afegir el fet que la Catalunya independent no hauria generat dèficit i en podríem detreure el cost que aquest genera. Si tenim en compte aquest efecte, el guany mitjà fiscal per la mitjana del 2006 al 2009 hauria estat de 16.662 milions d'euros, un 8,5 % del PIB cada any. És a dir, dues vegades el pressupost actual de la Generalitat de Catalunya en salut o quatre vegades el d'educació. I ens quedem curts.

La República catalana podrà pagar les seves pensions i l'atur. Més aviat, de les dades proporcionades per un informe de Núria Bosch (2013) es desprèn que les pensions perillan si continuem gaire temps més formant part de l'Estat espanyol. Finalment, el volum del deute actual del sector públic català (50.000 milions d'euros) es podria amortitzar i refinançar amb relativa facilitat i a cost baix (alguns experts pronostiquen una prima de risc del deute català a mig termini per sota dels 150 punts), a causa de l'elevada capacitat de retorn del deute, associada a la capacitat de generar ingressos públics, mercès al dinamisme econòmic d'una regió motor d'Europa.

El guany fiscal de la independència de Catalunya tindria un efecte multiplicador sobre l'economia catalana gens menyspreable. Els més de 16.000 milions d'euros de guany fiscal anual es podrien dedicar a incrementar la despesa pública per refundar l'estat del benestar, a reduir els impostos per incentivar l'activitat econòmica o a eixugar deute per reduir la despesa financera present i futura. O a totes tres coses en graus diferents. L'increment de la despesa pública (o la reducció d'impostos) augmentaria el consum i la inversió, la qual cosa generaria un efecte positiu sobre l'economia, que incrementaria la capacitat productiva i crearia llocs de treball.

Pons i Tremosa (2005) van suposar, per exemple, que els recursos fruit de la desaparició del dèficit fiscal de Catalunya es dedicaven a la inversió en infraestructures, i després analitzaven el seu impacte sobre l'economia catalana. Els resultats obtinguts mostren que si en tots els anys del període 2002-2010 el dèficit fiscal de Catalunya amb l'Estat espanyol s'hagués reduït en un 1 % del PIB català, el 2010, el PIB català per càpita hauria augmentat un 9,8 % o, amb una reducció del 5 % del PIB català, el 2010, el PIB català per càpita hauria estat superior en un 58,3 % respecte el del 2002. Un estudi recent sobre l'impacte de la reducció del dèficit fiscal sobre la renda i l'ocupació a Catalunya (Ramos, Suriñach i Vayá, 2012) estima que una eliminació total del dèficit fiscal podria generar un augment de la producció d'entre 19.902 MEUR i 33.808 MEUR (10,1 % i 17,2 % del PIB, respectivament), i un augment d'entre 229.096 i 382.854 llocs de treball, que faria caure l'atur actual del 24 % de la població activa al 16 % (un nivell similar al del País Basc). Si bé l'estudi demana prudència en la validació de les hipòtesis i afirma que l'efecte no seria immediat, l'ordre de magnitud dels guanys és espectacular.

En un context proteccionista i d'un comerç poc liberalitzat, pertànyer a un país de grans dimensions pot ser un avantatge, però això deixa de ser així en mercats oberts, on les fronteres esdevenen irrellevants. L'economia catalana té un extraordinari grau d'obertura: l'any 2007, Catalunya va exportar en béns i serveis una quantitat equivalent al 52,20 % del PIB, un grau equivalent al de països com Dinamarca (amb unes exportacions del 52,22 % del seu PIB), i Suècia, amb el 51,87 %, molt per damunt de les exportacions d'Espanya, una vegada exclosa Catalunya, on només representen el 27,29 % del PIB.

L'efecte frontera entre Catalunya i Espanya no és d'esperar que sigui gaire intens, atès que el marc normatiu seria el comunitari, les llengües no canviarien, es mantindria la mateixa moneda i, partint de la base que Catalunya continuaria dins la UE, tampoc no hi hauria aranzels. Fins i tot en el supòsit que, temporalment, Catalunya quedés fora de la UE, no hi hauria cap interès racional per part de cap estat fronterer a restablir aranzels.

Guinjoan i Cuadras (2011) analitzen les possibles conseqüències d'un possible boicot comercial d'Espanya sobre el PIB de Catalunya amb diferents escenaris. En el més pessimista dels imaginables, si el boicot provoqués una disminució d'un 40 % dels productes de consum venuts al mercat espanyol i d'un 20 % dels productes intermedis venuts a empreses, la disminució del PIB seria del 4 %, hipòtesi compensada amb escreix pel guany experimentat per la desaparició del dèficit fiscal, d'un 8 % del PIB. De tota manera, també s'ha de dir que l'experiència demostra que la durada dels boicots és curta i es concentra en productes emblemàtics representatius del país en qüestió. Cap de les experiències comercials de processos de secessió no demostren cap efecte nefast sobre el comerç a mitjà i llarg termini.

En el període 2000-2011, Catalunya va rebre 30.605 milions d'inversió estrangera directa (IED), la qual cosa representa el 15,7 % de la IED aconseguida per a tot l'Estat, mentre que entre els anys 1993 i 2001 la IED va suposar el 20,8 % del total espanyol. Aquesta caiguda s'explica per l'important creixement de la inversió estrangera directa global absorbida per Espanya, d'una manera molt singular per l'efecte de capitalitat de Madrid en l'era de la plena globalització, seu social de la majoria d'empreses estrangeres inversores. La independència podria augmentar l'atracció de les inversions estrangeres amb l'efecte seu a Barcelona.

Pel que fa a les inversions a l'estranger, Catalunya presenta una inversió a l'estranger força diversificada, molt més que la del conjunt de l'Estat, on la banca i les telecomunicacions suposen la meitat de la inversió a l'estranger. Catalunya combina la presència de serveis, tant intensius com no intensius en coneixement, amb la indústria de diferents intensitats tecnològiques. L'economia catalana s'ha convertit en inversora neta en els darrers 10 anys, amb l'excepció dels dos darrers anys de crisi. Per tant, disposem d'una economia més diversificada que l'espanyola en la relació de capitals amb l'exterior, i aquest és un actiu a fer valer per teixir les futures relacions internacionals.

Finalment, convé assenyalar que la identitat econòmica dels Països catalans s'ha construït sobre la seva condició d'economies espoliades, integrades i exportadores, de base industrial però amb un pes important dels serveis turístics.

La realitat actual ens dibuixa un panorama en el qual València comercia el triple amb Catalunya que no pas amb Madrid, i on les Illes Balears mantenen una relació comercial recíproca de primer ordre amb el Principat. Un estat independent que inverteixi en l'articulació d'un pol logístic a l'entorn del corredor del Mediterrani, juntament amb polítiques d'especialització dels ports de València, Tarragona i Barcelona, ofereix unes perspectives i una capacitat de creixement potencial que reforçarà encara més la integració econòmica i comercial dels territoris. Aquesta integració econòmica i el reforçament de posicions vers les regions més dinàmiques d'Europa representen una oportunitat per impulsar una marca rerepaís (hinterland) de catalanitat que pot beneficiar la internacionalització de les empreses catalanes i esdevenir un important avantatge competitiu.

9.2. UNA NOVA ECONOMIA I UN NOU MODEL DE DESENVOLUPAMENT

La República catalana haurà de bastir un nou model econòmic i social de desenvolupament que faci front als problemes sorgits de la crisi econòmica i del deute. El repte exigeix guanyar competitivitat i seguir sent una economia oberta, amb vocació de participar en la solució de problemes globals com ara els límits físics del creixement, la crisi energètica, la necessitat d'estendre el benestar i els drets socials, o la governança i la regulació del sistema financer mundial.

Les respostes a aquests reptes seran més eficaces si estan alineades amb les d'Europa i amb el conjunt d'actors socials interns. Per això proposem desenvolupar-les a l'entorn de tres prioritats, coherents amb l'Estratègia europea 2020, però adaptades a la realitat catalana i a les opcions polítiques fundacionals de la nova República. El canvi de paradigma que ha de fomentar el nou Estat apuntarà a una superació de la crisi per la via d'un creixement intel·ligent, un creixement sostenible i un creixement integrador.

La República que proposem buscarà construir un cercle virtuós entre un estat del benestar, orientat a la competitivitat sostenible, i una economia productiva que permeti finançar-lo. Un model en expansió vers l'equitat, la llibertat i la fraternitat. Un model solidari i competitiu alhora, en el qual la correcció de les desigualtats reforci la competitivitat del país i la competitivitat proporcioni més feina i oportunitats. Es tracta d'apostar per una competitivitat basada en el coneixement i la qualitat de vida, en una població culturalment desenvolupada i professionalment creativa, capaç d'innovar.

La creativitat, el talent i la innovació són la base de la competitivitat. L'evidència empírica demostra que la dimensió d'un país no té gaire influència en el seu creixement econòmic i el seu progrés, sinó que altres factors com la política econòmica i la qualitat de les institucions socials hi tenen més influència. Però és condició necessària disposar d'una economia competitiva i oberta al món. Com els països europeus més competitius —com Suècia, Finlàndia o Dinamarca—, amb una demografia i un grau d'obertura semblant al de Catalunya, ens hem de proposar assolir alts nivells de productivitat i desenvolupament a partir de la innovació i abandonar la via d'incrementar la competitivitat, com fa l'Estat espanyol, a partir de la devaluació de les condicions laborals i de vida.

El model espanyol de competitivitat s'havia basat tradicionalment en la devaluació de la moneda, pròpia d'una economia amb dèficit comercial que genera necessitats de finançament constants, amb elevats nivells d'endeutament públics i privats. Un cop inserit en la zona euro, l'Estat espanyol —que bat el rècord en l'índex europeu de la misèria (suma d'atur i dèficit públic)— tan sols pot guanyar competitivitat a partir de la devaluació interna: aconseguir baixar preus rebaixant els costos laborals, d'unes activitats productives intensives en treball de mitjana i baixa qualificació i amb un estancament endèmic de la productivitat. L'anterior etapa de creixement fonamentada en la bombolla de la construcció i el crèdit barat va esclatar. N'ha resultat una destrucció massiva de llocs de treball, un atur rècord del 26 %, el col·lapse del sistema financer i la insolvència dels comptes públics, agreujada pels rescats milionaris del sistema financer.

Com a alternativa al model de devaluació interna, Catalunya ha de prendre el control dels recursos i encarar la recuperació i el canvi de model productiu afavorint tots els factors que impacten positivament en la productivitat: l'R+D+I,

la transferència de coneixement, el sistema educatiu i la formació professional, les infraestructures, els instruments de capitalització de les pimes, la política industrial i la internacionalització, la creació i la captació de talent.

La productivitat i la competitivitat requereixen agents socials i institucions fiables, serveis públics eficients i autoritats reguladores justes. Per esdevenir un país innovador, cal ser un país emprenedor i assumir reptes com ara el reforç de la base del coneixement, el finançament empresarial, l'R+D empresarial, la transferència de coneixement al mercat, o estendre la innovació cap a les indústries culturals i creatives, el turisme i els serveis socials. Això requereix actuacions com la millora de la nostra connexió permanent amb els nodes generadors de coneixement, o ser actius promotors de l'espai europeu de recerca.

9.3. UN NOU MODEL DE RELACIONS LABORALS I ECONOMIA SOCIAL

El primer objectiu de la política econòmica de la República haurà de ser la lluita contra l'atur i per l'ocupabilitat de les persones. La formació continuada, el foment de l'emprenedoria, la participació dels treballadors en la marxa de l'empresa, el foment de l'economia social i la concertació seran instruments prioritaris. La construcció del nou Estat és una oportunitat única per construir un model català de relacions laborals transparent, de col·laboració i concertació. Un model que garanteixi la participació de tothom en els beneficis socials i en l'eradicació de l'exclusió social en la distribució de la riquesa.

La legislació laboral de la República haurà de garantir el diàleg social i la concertació, la democratització de la presa de decisions a l'empresa, coresponsabilitzar els treballadors en la bona marxa de l'empresa, introduir flexibilitat en l'organització i la seguretat en el treball. Aquest model requeriria una millora de la representativitat dels agents socials —patronals i sindicats— mitjançant un augment de l'afiliació i la representació real —d'empresaris i treballadors— que condicionés la capacitat de negociació de patronals i sindicats i els efectes dels seus acords. En el terreny de la democratització econòmica, seria desitjable caminar en la direcció del model alemany, de forta base industrial i gran coresponsabilitat empresari-accionista-treballador, en el qual els sindicats formen part dels consells d'administració de les grans empreses.

La construcció del nou Estat és també una ocasió per replantejar els models tradicionals d'organització del treball i les empreses. Catalunya té un problema en la poca grandària de les seves empreses i un pes molt marcat del seu caràcter familiar. Sense posar en dubte les virtuts d'aquest model, convé, igualment, no desconèixer les dificultats que té per assolir economies d'escala, incorporar innovació, més concertació social, accés al finançament, a més de les nombroses pèrdues de teixit productiu que ocasionen els buits successoris en aquest model d'empresa.

Respectant les altres formes, la República ha de veure en l'economia social i el treball cooperatiu unes fórmules empresarials d'un gran potencial, en sintonia amb valors necessaris en la societat postcrisi, com ara la responsabilitat social o la generació de riquesa vinculada a objectius socials. Igualment, tot el sector no lucratiu ha de ser reconegut com un interlocutor social més, a banda d'un actor decisiu en la generació de cohesió i benestar social, i un creador de nova ocupació en l'àmbit dels serveis a les persones.

10. El model de creixement sostenible, una economia verda

La constatació dels límits físics del creixement econòmic i la necessitat d'introduir futurs elements de competitivitat fan que la sostenibilitat i l'economia verda esdevinguin motor dels nous models econòmics industrials. El canvi climàtic, la pèrdua de biodiversitat, l'exhauriment de l'ozó, l'acidificació dels oceans, la disponibilitat d'aigua dolça, l'ús abusiu del sòl o la contaminació són límits sovint traspassats i amb efectes sensibles. Catalunya vol participar en la solució a

escala global de reptes que tenen impactes concrets al territori, com ara la planificació deficient, el malbaratament del sòl, o els elevats costos energètics i de mobilitat.

Perquè l'economia verda tingui possibilitats, cal que penetri en tota l'economia productiva, que ajudi a transformar les activitats tradicionals perquè guanyin en competitivitat a llarg termini i que s'incorpori a tots els sectors emergents.

En l'agricultura, cal introduir tècniques que permetin produir amb menys consum d'aigua i superfície ocupada, que limitin les pèrdues en la distribució i l'emmagatzematge i reduir l'ús d'agroquímics o aprofitar més bé els subproductes. Aquests canvis permetran la introducció de noves possibilitats d'activitat econòmica o de valorització de l'actual.

En el sector energètic hi ha una de les grans revolucions pendents: superar la baixa eficiència tant en la producció com en el consum. Hi ha un enorme camp a córrer en la conservació de l'energia i en les alternatives de generació més netes. També en la construcció d'edificis energèticament eficients i en les regulacions que redueixen els subsidis als combustibles fòssils, recompensen la reducció d'emissions de CO₂ i creen incentius fiscals. A mitjà termini, la connexió entre consum, generació, distribució en xarxa d'energia solar en qualsevol habitatge o instal·lació empresarial representa un nou paradigma de democràcia energètica per superar la crisi actual.

L'economia verda és també una nova activitat industrial. D'una banda, per la transformació de la indústria convencional i, de l'altra, per la nova activitat industrial generada. En l'automoció, per exemple, veurem que la indústria anirà introduint la fabricació de vehicles alternatius als que consumeixen gasolines (híbrids, elèctrics, d'hidrogen...) i, també, com la implantació d'aquests vehicles requerirà la producció de nous components (bateries, endolls, transformadors, carregadors, etc.) o el reciclatge de vehicles i components usats. En definitiva, noves oportunitats industrials.

La mobilitat és, probablement, un dels àmbits que més pot aportar a l'estalvi energètic mitjançant un planejament més acurat del territori, l'aposta per les formes de transport col·lectiu, els increments en l'eficiència energètica i la introducció d'energies renovables, per exemple, mitjançant el vehicle elèctric.

En el tan malmès sector de la construcció, se'ns obre un ampli ventall de possibilitats: des de l'obtenció de nous materials fins al disseny i l'ús eficient d'edificis i infraestructures. A banda de les noves edificacions, aturades sobtadament en els darrers anys, les possibilitats s'han de centrar especialment en la rehabilitació i el manteniment amb criteris de sostenibilitat.

Al turisme, l'aposta moderna per la qualitat l'ha portat a l'economia verda de forma més precoç que en altres sectors. Tant des del punt de vista de les instal·lacions com de les activitats que s'ofereixen, ja s'ha produït una gran inflexió exitosa. En comerç, la promoció del comerç urbà i dels models de proximitat té un impacte elevat en la mobilitat, la logística i el transport tant en la demanda com en l'oferta.

L'economia verda és, per definició, una economia innovadora, perquè implica la transformació cap a activitats amb nous valors afegits i perquè significa passar a visions més holístiques que incorporen el coneixement sobre l'activitat principal, amb les seves interrelacions amb altres activitats o amb el medi. És un procés permanent d'incorporació de coneixement.

També perquè implica la creació d'empreses en àrees emergents, sovint provinents de la recerca, sempre amb un alt contingut de coneixement. Vegem-ne tres exemples.

En primer lloc, en el camp de la biotecnologia aplicada a la indústria amb aplicacions com ara la substitució de processos químics, per obtenir materials amb noves propietats i fer més nets els procediments de fabricació o per substituir derivats del petroli. Es preveu que l'any 2030 les biotecnologies estiguin implicades en el 35 % de la producció industrial de l'OCDE.

Un altre cas és el de la nanotecnologia, que serà rellevant per a l'economia verda tant des de la perspectiva de la síntesi de materials nous com des de la potenciació de noves tecnologies conegudes mitjançant l'ús de processos o elements d'escala nanomètrica. I el mateix succeeix amb les tecnologies de la informació i la comunicació, presents en gairebé tots els processos de millora de l'ecoeficiència, tant per instrumentar sistemes intel·ligents que sostenen projectes com les ciutats intel·ligents o digitals (smart cities), per a la captació en línia d'informació rellevant i la seva anàlisi per optimitzar la gestió dels recursos o per establir sistemes de prevenció i prospectiva.

11. Un model de benestar que asseguri la dignitat, a partir del dret desigual

Les democràcies modernes han tingut en l'estat del benestar (EB) el conjunt d'eines més poderós per dibuixar un triangle virtuós entre la llibertat, la igualtat d'oportunitats i la solidaritat. De cara a l'objectiu de desenvolupar l'EB català, resulta particularment inspirador l'exemple socialdemòcrata, propi dels països nòrdics europeus, caracteritzat per tenir com a objectiu la reducció de les desigualtats socioeconòmiques mitjançant la universalització de transferències i de determinats serveis a les classes mitjanes i treballadores. Comparat amb la resta de models d'EB identificats pels experts en la matèria (liberal, conservador i mediterrani), l'EB socialdemòcrata sobresurt de la resta a l'hora de combinar equitat social amb eficiència econòmica.

Si ens proposem desenvolupar l'EB de la Catalunya independent inspirats en aquest model socialdemòcrata nòrdic, cal tenir en compte que ja no vivim en societats industrials, amb una piràmide d'edats jove, on les dones s'ocupen de manera gratuïta de la pràctica totalitat del treball reproductiu, on la classe mitjana i treballadora és relativament homogènia i on la carrera laboral dels individus tendeix a ser relativament estable.

Vivim en una societat basada en el coneixement i la producció de serveis, amb poblacions més envellides, amb les dones incorporades en el mercat laboral, una classe mitjana i treballadora força heterogènia (i sovint dualitzada) i on el pas per l'atur és freqüent en la vida laboral de qualsevol persona. Tot plegat significa que els individus depenen més sovint de les provisions de l'EB que en èpoques anteriors, i que el sentiment de solidaritat propi de la classe treballadora industrial s'ha debilitat amb el pas a una societat terciaritzada i heterogènia. Per això, aquells països que havien desenvolupat un EB socialdemòcrata han assajat en les darreres dècades diverses reformes conduents a passar d'un model d'EB «informer», centrat en la reparació de desigualtats, a un EB «inversor», centrat en la promoció activa de la igualtat d'oportunitats.

Així, els EB socialdemòcrates han desenvolupat al llarg de les darreres dècades una especial atenció a l'educació, que esdevé no només una eina per maximitzar la igualtat d'oportunitats, sinó també per potenciar la productivitat d'un país abocat a l'economia del coneixement: es tracta de formar un capital humà qualificat que augmenta la productivitat i fa més sostenible l'EB. Finlàndia, que combina un dels millors sistemes educatius del món amb una de les economies del coneixement més pròsperes i desenvolupades, n'és un bon exemple.

Així mateix, pel que fa a l'atur, les experiències recents de més èxit als països amb un EB socialdemòcrata apunten a una combinació entre flexibilitat pel que fa a la contractació de personal, seguretat per al treballador o la treballadora en el cas que perdi el seu lloc de feina —mitjançant una provisió generosa de recursos de l'Estat— i polítiques actives d'ocupació en què els servidors públics s'esforcen a procurar que la persona aturada estigui el mínim de temps possible en situació d'atur, estimulants el reciclatge professional. Dinamarca és un bon exemple d'aquesta combinació. Amb relació amb això —i observant la generació de nova pobresa entre les classes mitjanes—, ens sembla especialment prometedora la proposta d'implantar una renda mínima universal. Aquesta renda permetria assegurar a les persones en situació de pobresa sobrevinguda un ingrés mínim que garantís els elements més bàsics de la seva subsistència,

tot assumint la responsabilitat de retornar als seus conciutadans la solidaritat percebuda, sigui en forma de treball comunitari o de treball per millorar la seva ocupabilitat, per trobar feina al més aviat possible i alliberar recursos per a qui els necessiti.

Malgrat que, a la Catalunya independent, aquest model d'EB s'haurà de desenvolupar mitjançant l'activitat legislativa ordinària, entenem igualment que cal que el nostre partit treballi perquè l'esquelet bàsic d'aquest EB introdueixi un conjunt de drets socials, econòmics i culturals garantits constitucionalment, tot comprometent el Govern català, sigui del color que sigui, a dedicar els màxims recursos possibles per aplicar-lo d'una manera efectiva. Aspirem a construir una República catalana lliure, socialment justa i solidària, i per a això ens cal un EB inspirat en els millors models europeus, que prepari els individus per ser ciutadans de ple dret, així com professionals competents en una economia en què el canvi és la norma i la innovació és la via de l'èxit.

LA COHESIÓ SOCIAL ÉS EL BÉ MÉS PREUAT D'UNA SOCIETAT

Una societat es troba més cohesionada quan tots els seus membres gaudeixen d'estàndards de vida acceptables i tenen accés a fonts d'ingressos que, segons l'edat de l'individu, es materialitzen en un lloc de treball adequat a la seva capacitat. La millor manera d'estar integrat en la societat és disposar de l'autosuficiència econòmica que, en general, deriva dels ingressos que proporciona un lloc de treball.

L'índex d'exclusió social de la UE-27 és del 23,1 % i Catalunya es troba al 20 %, en la franja de països com Bèlgica, Alemanya i el Regne Unit, amb qui també comparteix nivells de PIB per càpita comparables. En canvi, la taxa de risc de pobresa a Catalunya és un 12 % superior a la de la UE-27 i la taxa d'atur de llarga durada és un 23 % més alta. Es veu clarament que, malgrat que no tenim uns índexs de cohesió acceptables en cap paràmetre (hauríem d'aspirar als nivells d'equitat dels països nòrdics i no conformar-nos amb la mitjana UE-27) pel que fa a l'ocupació, la situació és molt greu.

La realitat actual dona uns nivells d'exclusió creixents en els quals l'acció pública cada cop és més important per garantir l'equitat. Pel que fa als col·lectius més afectats, s'observa una disminució relativa dels nivells d'exclusió dels més grans de 65 anys (per la millora de les pensions més baixes) i, en canvi, un dràstic increment de l'exclusió entre la població de menys de 16 anys, de la de menys de 30 anys, de les llars amb representants més joves, de les de baixos nivells d'estudis i de les llars amb menys intensitat d'ocupació.

D'aquestes dades es desprèn que la primera política a mitjà i llarg termini per combatre l'exclusió és l'educació i que la més rellevant a curt termini és l'ocupació, però que les transferències de rendes públiques també tenen un important efecte en termes de reducció de la desigualtat.

LES POLÍTIQUES BÀSIQUES D'UN NOU ESTAT DEL BENESTAR

1. EDUCACIÓ

L'educació constitueix, per a un projecte republicà, un dels principals eixos de la seva acció política, si no el principal, i el motor principal de construcció de la peça central de la República: la ciutadania. El llegat del Pacte Nacional per a l'Educació, pres com a base d'un nou sistema educatiu, desenvolupat sense cap condicionant de la legislació espanyola, ha de permetre l'estructuració d'un autèntic servei públic d'educació que, partint de la realitat actual d'escola pública i escola concertada, impliqui una igualtat de drets i de deures dels centres cap a la comunitat educativa i cap al país, amb independència de la titularitat i del projecte educatiu de cada centre.

El nou sistema educatiu català haurà de tenir per objectiu garantir que tota la població escolar pugui assolir l'èxit, tant en les etapes obligatòries com en els estudis postobligatoris. Es tracta de bastir un sistema inclusiu i no segregador, que faciliti als centres educatius els serveis i els mitjans que permetin fer una diagnosi precoç de l'alumnat amb

dificultats, assegurar l'equitat per a tot l'alumnat, compensant les desigualtats inicials, comptant amb un professorat ben considerat socialment, ben format i, també, comptant amb la participació de les famílies i l'entorn escolar com a principals aliats.

L'assoliment de l'èxit educatiu per a tothom serà el primer objectiu de les polítiques públiques de la República i, per assolir-lo, serà imprescindible una política de centres, de continguts i metodologies, basada en les pràctiques científicament contrastades com a pràctiques d'èxit. Serà una política que impliqui la societat sencera i que, al mateix temps, ajudi a construir una societat de ciutadanes i ciutadans responsables i compromesos. És per això que es potenciaran els lligams de la comunitat educativa amb l'entorn de l'escola, tant per la seva incidència en la millora de resultats com pel seu efecte vertebrador de la societat.

2. SALUT

Per a la República, l'accés universal a la salut serà garantia imprescindible d'equitat i de solidaritat ciutadana. Igualment, farà el ciutadà coresponsable de la seva pròpia salut i subjecte actiu en la promoció de la salut. Una societat amb bona salut té més confiança en si mateixa, proporciona una seguretat que fa possibles nivells més alts de benestar i genera un sentiment de pertinença que millora la cohesió.

Bastirem un sistema de salut capaç de detectar els sectors més desfavorits per implementar polítiques equitatives, que prioritzi la promoció d'hàbits saludables, en un país on la ciutadania sigui capaç d'entendre i de decidir responsablement sobre la seva salut.

Aquest repte, el del ciutadà responsable, saludable, exigent, s'ha d'anar executant comptant amb un teixit professional i associatiu competent, en constant adaptació a les noves tecnologies, líders en la seva especialitat, obert al món i enllaçat amb els sistemes sanitaris punters d'arreu. Caldrà incentivar la vocació i el reconeixement professionals en l'àmbit mèdic i sanitari, facilitant possibilitats de promoció, de formació i d'innovació, tant en la tasca assistencial com en la de recerca.

El nou sistema nacional de salut i d'afers socials es basarà en la regeneració democràtica, la simplicitat administrativa, l'excel·lència, la internacionalització, la transparència i el rendiment de comptes. Un sistema transparent, just i obert, que potenciarà el sector biomèdic de recerca i desenvolupament, com una eina més per fer més eficient i sostenible la despesa sanitària, contribuint al desenvolupament industrial d'aquest sector. Un nou sistema de salut i social que opti a proporcionar la millor qualitat de vida possible a tota la ciutadania.

3. ACCIÓ SOCIAL

Els objectius socials compartits inclouen la socialització de les oportunitats, la redistribució equitativa dels recursos i el suport als que es queden enrere, amb una política fiscal eficaç i redistributiva. La nova República catalana combatrà la feminització de la pobresa. Per això haurà de prestar especial atenció a les dones grans i soles, incrementar la pensió de viduïtat, fer inserció laboral i tenir prestacions per als caps de famílies monoparentals, incorporar les dones en la societat de la informació, impulsar l'equiparació de les condicions laborals i de cobertura social de les relacions laborals del servei domèstic i adoptar una perspectiva de gènere en totes les seves polítiques.

Els béns públics que pugui aportar la societat, per mitjà del tercer sector, seran promoguts, per la qualitat del treball aportat i pels nexes socials que crea. La República catalana ha de crear un sistema de pensions públic i universal per garantir un nivell de vida digne a les persones grans. Com a Estat social, la República catalana ha de garantir el dret de les persones dependents a ser ateses, fer realitat la Convenció Internacional sobre els drets de les persones amb discapacitats i disposar d'un model d'inserció laboral que garanteixi l'accés, la permanència, la promoció i l'acompanyament als llocs de treball.

La República ha de tenir com a principi fundacional vetllar per la igualtat d'oportunitats de tots els infants i no ha de permetre que hi hagi nens i nenes en risc d'exclusió social, per motius de pobresa, de discapacitats o perquè són víctimes silencioses de maltractaments en l'àmbit familiar. Una infància digna és condició necessària per a una societat lliure. Els serveis socials de la República, que són necessaris per fer una societat inclusiva, hauran de ser pensats com la xarxa bàsica que tothom pot necessitar en un moment de la seva vida i, també, com una forma d'inversió en una societat més cohesionada i pròspera amb futur. Per això cal que els serveis socials de la República siguin flexibles, transversals i dinàmics.

Una democràcia i una societat fortes es basen en la llibertat, la responsabilitat, l'educació i la justícia social. En la cultura de l'esforç i el compromís amb la vida pública i col·lectiva. La vocació de la República és construir una ciutadania social i altruista, responsable amb la comunitat, participativa en la gestió dels problemes de l'entorn i implicada en el benestar de les persones del seu voltant. El voluntariat i el teixit associatiu ha de ser un marc d'execució dels valors altruistes de la ciutadania, capaç d'aportar grans beneficis, tant a la comunitat com als mateixos individus.

12. La ciutadania, la identitat, els drets i les obligacions compartides

- La identitat electiva: la garantia de la llibertat.
- La cultura pública comuna entesa com a espai compartit en una societat oberta i diversa.

La Catalunya actual acull moltes formes de diversitat social i cultural. Els processos migratoris recents no han fet altra cosa que enriquir la tradicional pluralitat d'estils de vida del país. Tanmateix, és responsabilitat conjunta dels poders públics, de totes les persones —incloent-hi les nouvingudes— i del conjunt dels actors socials, econòmics i polítics, aconseguir que aquesta pluralitat s'acomodi al procés, mai no acabat, de democratització de la societat i que la diversitat pugui trobar l'encaix en la particular tradició d'acollida que és pròpia dels catalans i les catalanes i resultat de l'esforç i l'experiència de moltes generacions.

Aquest procés d'incorporació de la diversitat en una societat oberta com la nostra s'ha de fer garantint l'existència d'una cultura pública comuna com a realitat i com a projecte de país. Entenem per cultura pública comuna l'espai compartit de comunicació, convivència, reconeixement i participació de la nostra societat diversa diferenciada, perquè la nació catalana sigui el referent permanent de tota la població que hi viu i hi treballa.

Les bases d'aquesta cultura pública comuna són els valors democràtics, el respecte dels drets humans, la igualtat i el pluralisme, així com l'aportació cultural i lingüística singular que fa Catalunya a la diversitat mundial. Entenem, també, que el pluralisme i la diversitat no han de portar en cap cas a expressions institucionals separades o a una societat dividida per les seves diferències i en la qual s'estableixin relacions de desigualtat entre formes de diversitat.

S'ha de reconèixer qualsevol forma de diversitat que respecti els valors de convivència democràtica i s'ha de respectar que la identitat és electiva, la pertinença a la societat catalana es configura pel conjunt de drets i deures que comporta la ciutadania, i la cultura pública comuna és un espai compartit que s'ofereix a la lliure disposició de tota la ciutadania. Cal ser conscients, però, que la construcció d'una cultura pública comuna no és una decisió puntual sinó un procés en què la ciutadania és la protagonista, amb les seves genuïnes formes d'organització. Tant els poders públics com la societat civil la posen a disposició de totes les persones que viuen juntes, tot respectant la seva particular identitat electiva, ja sigui de caràcter nacional, cultural, lingüístic, religiós o d'altres tipus. Igualment, la República ha d'afavorir la igualtat d'oportunitats i la cohesió oferint una cultura pública comuna mitjançant els seus instruments directes (serveis socials, sistema educatiu, sanitat pública, ajuntaments) i, sobretot, mitjançant la societat civil que construeix la mateixa ciutadania.

D'altra banda, cal ser conscients que en el procés d'incorporació hi ha un període de desigualtat jurídica per a la població estrangera d'arribada recent, que cal regular de manera coherent amb els principis republicans d'igualtat, llibertat i fraternitat. Perquè sigui un període breu, amb drets i deures clarament regulats, i durant el qual es doni suport al procés d'acomodació a la nova societat. Per aconseguir que totes les persones contribueixin i facin seva una cultura pública comuna com a projecte de convivència i de cohesió, cal que se situïn en un pla d'igualtat d'oportunitats i que els estereotips i prejudicis que limiten la cohesió i el racisme social i institucional siguin categòricament rebutjats.

La complexitat i la diversitat, la barreja i la fusió, la permeabilitat i la curiositat són, per a nosaltres, veritables característiques tradicionals i, al mateix temps, constitueixen la nostra millor aposta i estratègia de futur. Des de la ferma voluntat de preservar i homologar el nostre patrimoni cultural i lingüístic distintiu, assumim el compromís de respectar, donar suport i protegir els altres patrimonis presents al país, resultat de l'experiència del món i l'aportació cultural d'altres societats. Havent assolit la plena capacitat d'impulsar la nostra aportació cultural i lingüística singular, la presència i l'aportació d'altres patrimonis culturals i lingüístics esdevé un tresor i ens obre un camp immens de possibilitats. La nostra emancipació en aquest àmbit cultural, amb la plena homologació de la llengua catalana als paràmetres i les condicions de les llengües europees equivalents, coincidirà amb la nostra més intensa exposició i connexió a les xarxes i a les cultures de l'espai global. Havent estat, en les pitjors condicions històriques, els més esforçats per mantenir i actualitzar el nostre llegat, serem ara, en llibertat, els més oberts, permeables i generosos a l'hora d'administrar-lo, mentre continuem l'esforç que encara caldrà per superar l'efecte secular de la subordinació lingüística i cultural dins del propi territori i el propi mercat.